

Riksdagens protokoll

2008/09:80

Måndagen den 9 mars

Kl. 11.00 – 15.15

Protokoll
2008/09:80

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 23–27 februari.

2 § Anmälan om kompletteringsval till EU-nämnden

Talmannen meddelade att Moderata samlingspartiets riksdagsgrupp anmält Tomas Tobé som suppleant i EU-nämnden.

Talmannen förklarade vald till

suppleant i EU-nämnden

Tomas Tobé (m)

3 § Meddelande om frågestund

Talmannen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 12 mars kl. 14.00* skulle frågor besvaras av statsminister Fredrik Reinfeldt (m).

4 § Meddelande om aktuell debatt

Talmannen meddelade att på begäran av Socialdemokraternas riksdagsgrupp skulle en aktuell debatt om den ekonomiska politiken anordnas *fredagen den 13 mars kl. 9.00*.

Från regeringen skulle finansminister Anders Borg (m) delta.

Den inkomna skrivelsen hade följande lydelse:

Till talmannen

Begäran om aktuell debatt med anledning av nationellt nödläge

Det ekonomiska läget är allvarligt. Exporten och exportorderingången viker kraftigt. Industrins produktion har minskat med en femtedel på ett år. Sedan september har drygt 85 000 personer varslats om uppsägning. Aldrig tidigare har antalet varsel stigit så snabbt. Samtidigt är antalet ny-

anmälda lediga jobb hos landets arbetsförmedlingar betydligt färre än för ett år sedan.

Riksbanken presenterade i torsdags sin senaste bedömning av det ekonomiska läget. Jämfört med deras senaste prognos i december har de kraftigt justerat ner sina prognoser för tillväxten; och upp sina prognoser för arbetslösheten. Riksbanken menar nu att tillväxten kommer att falla med 1,6 procent i år, och att arbetslösheten kommer att stiga till 8,0 procent redan i år och 9,1 procent 2010. Samtidigt väntas sysselsättningen minska med drygt 100 000 personer bara i år och ytterligare 40 000 personer 2010. Riksbanken ser heller ingen vändning på arbetsmarknaden 2011.

Riksbanken drog i torsdags direkta slutsatser av det allvarliga ekonomiska läget, och sänkte reporäntan till 1 procent. Regeringen har rubricerat läget som ett "nationellt nödläge" men inte vidtagit några ytterligare åtgärder.

Vi socialdemokrater vill begära en aktuell debatt om den ekonomiska politiken med anledning av det allvarliga ekonomiska läget. Vi vill diskutera hur vi bäst tar ansvar för Sverige.

Stockholm den 16 februari 2009

Sven-Erik Österberg

Gruppledare för socialdemokratiska riksdagsgruppen

5 § Anmälan om inkomna uppteckningar från EU-nämndssammanträde

Talmannen anmälde att uppteckningar från EU-nämndens sammanträde fredagen den 13 februari inkommit.

6 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2008/09:343

Till riksdagen

Interpellation 2008/09:343 Arbetslösheten i Gävleborg
av Raimo Pärssinen (s)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 3 april 2009.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 18 februari 2009

Arbetsmarknadsdepartementet

Sven Otto Littorin (m)

Enligt uppdrag

Karin Renman

Expeditions- och rättschef

Till riksdagen

Interpellation 2008/09:354 Ungdomars möte med Arbetsförmedlingen

av Berit Högman (s)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 3 april 2009.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor.

Stockholm den 24 februari 2009

Arbetsmarknadsdepartementet

Sven Otto Littorin (m)

Enligt uppdrag

Karin Renman

Expeditions- och rättschef

7 § Anmälan om inkomna faktrapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen

Talmannen anmälde att följande faktrapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2008/09:FPM87 Rambeslut om jurisdiktionskonflikter *COPEN19* till justitieutskottet

2008/09:FPM88 Meddelande om europeisk sjöfartsstrategi fram till 2018 *KOM(2009)8* till trafikutskottet

2008/09:FPM89 Europeiskt område för sjötransporter utan hinder samt direktiv om rapporteringsformaliteter för fartyg *KOM(2009)10*, *KOM(2009)11* till trafikutskottet

8 § Svar på interpellation 2008/09:346 om Israels handelsavtal med EU

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Hillevi Larsson har frågat handelsministern om regeringens inställning till EU:s associeringsavtal med Israel och kopplingen till respekten för mänskliga rättigheter, mot bakgrund av kriget i Gaza. Interpellationen har överlämnats till mig för besvarande.

Låt mig först bringa lite ordning i begreppen. EU har inget separat handelsavtal med Israel, som Hillevi Larsson verkar tro. De överenskommelser EU har med Israel på handelsområdet inryms i associeringsavtalet från 1995. De utgår ifrån WTO:s, Världshandelsorganisationens, regler och överenskommelser, men associeringsavtalet innehåller även ytterligare bestämmelser, till exempel om tullfrihet.

Associeringsavtalet är dock långt mer än ett handelsavtal. Det utgör den legala grunden för EU:s omfattande samarbete med Israel och täcker en rad områden, från politisk dialog till ekonomiska, sociala och rättsliga frågor, liksom energi, miljö och vetenskap. I avtalets inledning slås fast att det grundar sig på respekten för de mänskliga rättigheterna och demo-

kratiska principer – den så kallade MR-klausulen. Det är en tydlig markering av den vikt vi fäster vid MR-frågorna.

Vid associeringsrådet i juni 2008 kom EU och Israel överens om att titta närmare på hur relationerna skulle kunna utvecklas, en process som regeringen välkomnar. Liknande processer pågår för övrigt med en rad länder inom ramen för den europeiska grannskapspolitiken och även med den palestinska myndigheten.

Det är dock inte tal om att uppgradera själva avtalet, som Hillevi Larsson verkar tro. Associeringsavtalet ligger fast. Nu ser vi över hur formerna för det praktiska samarbetet kan utvecklas och på vilka områden EU:s intressen skulle främjas av ett närmare samarbete. Denna översyn förväntas summeras vid associeringsrådet den 18 maj i år.

Riktlinjerna för den politiska dimensionen av förbindelserna med Israel fastställdes i samband med EU:s utrikesministermöte den 8 december. Ett viktigt resultat blev att den tidigare informella arbetsgruppen för MR-frågor uppgraderades till en regelrätt underkommitté, som kan komma att ha sitt första möte under Sveriges EU-ordförandeskap. Det innebär att vi nu stärker MR-dialogen med Israel ytterligare.

Att frysa samarbetet inom ramen för associeringsavtalet och därmed stänga dörren för denna dialog vore både olyckligt och kontraproduktivt. I stället för att isolera och stänga ute vill vi ha möjlighet att föra öppna och tydliga samtal om de frågor som står i fokus för våra relationer.

Det är också en haltande – och i flera fall felaktig – jämförelse som Hillevi Larsson gör med EU:s relationer till länder som Vitryssland, Uzbekistan och Burma. EU beslutade i oktober förra året att återuppta de politiska kontakterna och temporärt suspendera visumsanktionerna mot det vitryska ledarskapet, i syfte att uppmuntra regimen till framsteg vad gäller demokrati och mänskliga rättigheter. I fallet Uzbekistan upphörde visserligen vissa delar av det tekniska samarbetet, men den politiska dialogen – inklusive på ministernivå – fortsatte, för EU:s del inte minst i syfte att framföra tydliga budskap på MR-området. EU:s sanktioner mot Burma har, sedan de infördes 1996, successivt skärpts, med anledning av regimen fortsatta eller skärpta kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Här finns dock ingen koppling till något samarbetsavtal med EU.

Herr talman! Det jag har anfört om EU:s nära relationer med Israel förminskar inte det faktum att befolkningen – på båda sidor i konflikten – utsatts för stort lidande under kriget i Gaza. Det står klart att båda sidor brustit i respekten för internationell humanitär rätt, inte minst när det gäller skyddet av civila. EU och Sverige har särskilt betonat vikten av att alla parter i konflikten till fullo måste respektera de mänskliga rättigheterna och efterleva internationell humanitär rätt, och vi följer noggrant utredningar om kränkningar på detta område.

Samtidigt är det regeringens bestämda uppfattning att isolering och handelsrestriktioner inte är rätt väg att gå för att lösa den israelisk-palestinska konflikten. Därför har vi också konsekvent krävt att isoleringen av Gaza hävs. I ansträngningarna för en permanent vapenvila efter kriget i Gaza har ett av EU:s och Sveriges främsta budskap till Israel varit att Gazas gränser omedelbart måste öppnas – och hållas öppna – inte bara för humanitärt stöd utan även för personer och handelsvaror. Det gäller inte bara att människorna i Gaza ska överleva – de måste även få leva. Genom att bryta isoleringen, stoppa vapensmugglingen och förbättra lev-

nadsvillkoren för befolkningen kan vi stärka de moderata krafter som är beredda att verka för en fredlig lösning genom förhandlingar.

Prot. 2008/09:80
9 mars

Då Hillevi Larsson, som framställt interpellationen, anmält att hon var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav talmannen att Monica Green i stället fick delta i överläggningen.

*Svar på
interpellationer*

Anf. 2 MONICA GREEN (s):

Herr talman! Tack så mycket för svaret, utrikesministern! Jag ska hälsa från Hillevi Larsson. Hon hade gärna tagit debatten här i dag, men hon är en av Socialdemokraternas företrädare i EU-valet och en av kandidaterna. Hon är en av de duktiga kvinnor som vi gärna vill se i EU efter valet den 7 juni, och därför är hon ute och valarbetar just nu.

Det här är en viktig fråga, och jag blev glad över att Hillevi frågade mig om jag kunde debattera denna med handelsministern, eller med utrikesministern, som det nu blev.

I svaret görs ett antal påståenden som jag gärna skulle vilja få utredda lite mer. Bland annat sägs att handelsavtalet inryms i associeringsavtalet. Carl Bildt menar att Hillevi Larsson har missuppfattat det. Det skulle vara intressant att få höra hur relevant detta är och vilka handelsregler om tullfrihet med mera som avses och på vilket sätt de är jämförbara eller inte. Carl Bildt påstår ju att Hillevi Larsson har missuppfattat detta.

I alla fall är det så att EU har handel, och i alla fall ska de mänskliga rättigheterna följas. Oavsett vilket avtal som gäller måste vi hela tiden lyfta fram de mänskliga rättigheterna.

Sedan säger Carl Bildt att befolkningen på båda sidor har utsatts för lidande. Ja, det stämmer, men för varje död israel har 100 palestinier dödats. Israel kallar detta för självförsvar.

Carl Bildt säger också att båda sidor har brustit, inte minst i skyddet av civila. Det stämmer också, men vi ska veta vilket övervåld som Israel har tagit till här och vilken situation som palestinerna har befunnit sig i under en så lång tid. Det har vi debatterat tidigare här i kammaren, och Carl Bildt har också hållit med oss om hur viktigt det är att vi får en fredlig lösning och att vi får två stater där folk kan leva sida vid sida på fredligt sätt.

Om Israel vägrar häva isoleringen av Gaza, vad ska befolkningen då göra? Vad ska Sveriges regering göra när vi nu blir ordförande i EU? På vilket sätt ska vi då fortsätta att driva de här frågorna?

Sedan säger Carl Bildt att det är fullständigt fel att jämföra med andra länder som inte följer principen om de mänskliga rättigheterna. På vilket sätt är det fel? Varför ska Israel i så fall ha något slags positiv särbehandling? Ska inte alla länder följa principen om de mänskliga rättigheterna för att man ska ha ett bra avtal när det gäller handeln?

Om regeringen är emot handelsrestriktioner när det gäller Israel undrar jag: Var det i så fall fel att använda sig av handelsrestriktioner när det gällde Sydafrika? Var det fel att göra det?

Det finns ett antal sådana följdfrågor som både jag och Hillevi Larsson gärna skulle vilja ha svar på, och jag kommer med fler i nästa inlägg.

Anf. 3 MATS G NILSSON (m):

Herr talman! Jag tänker inte diskutera statusen på handelsavtalet, för då kommer utrikesministern att kunna rätta mig alldeles för ofta.

En övergripande känsla som man har när man läser detta är att det är en del av en oerhört förenklad bild av vad som händer i Mellanöstern just nu. Det är en beskrivning som med all rätt tar upp både frustration och medkänsla med offren på den ena sidan. Men samtidigt är det så talande att man inte på något sätt tar upp den andra sidan vare sig när det gäller ansvar eller när det gäller offer.

Det är ganska tydligt när man läser det här att 10 000 attacker, 10 000 mordförsök, mot civila israeler över huvud taget inte nämns.

Jag måste säga att jag tror att man, om man ska närma sig och approacha den här frågan på ett konstruktivt sätt, också måste se de skillnader inom den palestinska familjen som finns, skillnaderna mellan Abu Mazens, Mahmud Abbas, strävanden efter fred, samtal, demokrati och den terrororganisation, Hamas, som regerar i Gaza.

Jag tror att vi behöver integration i det här området och inte, som interpellanten föreslår, mer segregation.

Det är ganska upplyftande att interpellanten inte helt har stöd i sitt eget parti. Det socialdemokratiska verkställande utskottet fastslog den 9 januari bland annat att tillbakadragandet 2005 tyvärr inte ledde till någon förbättring från Hamas och från Gaza. Man slog också fast att Israel har rätt att försvara sig – allt det här lyser ju med sin frånvaro i interpellationen. Dessutom slog man fast från Socialdemokraternas sida att Hamas och Hizbullah måste sluta attackera, att det är en förutsättning. Det här är då någonting som de socialdemokratiska debattörerna helt förbigår.

Min fråga till utrikesministern är snarare om man kan använda det här handelssamarbetet och utöka det. Det finns ju rätt mycket handel i dag som vi inte talar om, exempelvis mellan Västbanken och det israeliska samhället. Det finns en hel del positiva tecken. De må vara små. De må inte alls vara det som vi vill se. Men jag undrar om man så att säga kan få med palestinier inom ramen för det avtal som nu finns.

Om EU i dag skulle gå in och liksom avbryta en friare handel med Israel skulle det strida mot grunden för och hela idén med EU. EU är ju ett bevis på att handeln för människor och nationer närmare varandra. Det är det vi ska använda genom att de goda principerna ska sprida sig även mellan Israel och Palestina.

Anf. 4 PETER HULTQVIST (s):

Herr talman! Först får jag tacka Carl Bildt för ett svar på en enkel fråga om Sveriges regering kommer att respektera en dialog med en palestinsk samlingsregering som respekterar ingångna avtal internationellt, enligt den modell som har skisserats från palestinsk sida. Jag har fått ett klart ja som svar på den frågan. Det är i så fall en samlingsregering innehållande representanter för både Fatah och Hamas. Detta var ett bra svar.

Kärnan i alltihop, den cancer som aldrig angrips och det som inte löses, är bosättningspolitiken. Det är ockupationen. Det är förtrycket, det dagliga förtrycket, av palestinerna i det här området. Ockupationen av Västbanken måste upphöra. Det måste till en förhandlingslösning på något sätt. Det här är själva kärnan.

I dag finns 150 bosättningar, 460 000 bosättare, 100 utposter som är början till nya bosättningar. Man har väghinder och *checkpoints*. Det finns palestinier som inte får åka på bosättarvägar. Man bygger mur på ockuperad mark. Bosättarna lägger under sig ny mark hela tiden. När är det nog?

Det är det här som ger hela konflikten ständig och återkommande näring. Vill man inte förstå detta tror jag inte heller att man kommer fram till någonting som går att kalla för konstruktiv lösning. Vill man inte ha med detta perspektiv?

När det gäller kriget i Gaza vill jag säga att 1 300 palestinier, varav 400 barn, dör. Det är anfall med hjälp av vit fosfor, artillerigranater, flyg. Det är 20 000 skadade hus och 4 000 totalt nedmejade hus.

I Gaza har man under en längre tid levt under en total isolering. Israel har kontrollerat in- och utgående trafik i lufrummet och vid kusten. Det här området har varit ett stort utomhusfängelse under en lång tid. Man måste liksom betänka vad det är man pratar om när man bedömer vad som är problem i den här konflikten och vad som måste lösas.

Det olösta är det som skapar extremism. Då måste man bidra till någonting konstruktivt som löser det här. Självklart tar vi avstånd från raketer mot Israel. Det är fruktansvärt med de israeler som har dött. Men jag tycker också att man ska göra en internationell granskning av det här kriget.

Har man följt krigets lagar? Har proportionalitetsprincipen, som folkrättsexperter har pekat på, följts? Är den rimlig? Där skulle Sveriges regering kunna ta ytterligare initiativ för att peka på att det bör ske en folkrättslig granskning av hela det här kriget där proportionalitetsprincipen finns med.

När det gäller ursprungsmärkning av produkter tillverkade på ockuperat område, bosättarprodukter, kan Sveriges regering genom EU ställa krav.

Är det rimligt att vi bedriver militärt samarbete med Israel i den tid som nu är? Är det rimligt?

Man kan fundera kring timeout i den här associeringsprocessen. Jag tänker på ersättning från Israel för förstörda byggnader finansierade av svenska biståndsmedel. Det finns många saker man skulle kunna ta initiativ till här.

Man ska nämligen ha klart för sig att Israel är den starkare parten i konflikten och måste få känna tydliga och hårda krav på sig från omvärlden. Omvärlden måste säga att det någon gång är nog.

Det är murbygge. Det är bosättningar på ockuperat område. Det är 400 döda palestinska barn, och det är användande av vit fosfor i krigföringen. Det är sådant som inte får glömmas bort. Omvärlden måste minnas. Omvärlden måste våga ställa krav. Omvärlden måste också våga agera.

Anf. 5 MARGARETA CEDERFELT (m):

Herr talman! Interpellationen ser ut att handla om handelsavtal. När jag i debatten har lyssnat på de båda deltagarna från den socialdemokratiska sidan drabbas jag av obehagliga känslor.

Det är en pågående konflikt, och det i sig är oerhört tragiskt. Det är förfärligt, rent ut sagt. Men jag tycker också att det är viktigt att komma

ihåg att enda sättet att komma ur en konflikt är en dialog – det handlar om två parter som kan diskutera med varandra.

Man kan stå och diskutera vem som har skjutit mest, vem som har gjort mest. Ja, vi kan diskutera detta. Det går till exempel att lyfta fram att Hamas under åtta år har beskjutit Israel, boende i södra Israel, sprängt skolbussar, sprängt bostäder med mera. Men det legitimerar inte i sin tur ett krig från Israels sida. Lika lite legitimerar det att man ska fördöma Israel i den här frågan.

Jag tycker att det är viktigt att blicka framåt. Det är oerhört angeläget.

Jag vill också lyfta fram den pågående diskussion som finns kring antisemitism. Jag tycker att det är obehagligt, inte minst med tanke på vad som utspelade sig i Skåne under helgen, i Malmö.

Det var en tennismatch. Israel deltog. Matchen fick spelas i stängd arena. Det var poliskravaller, uppror i stan, förstörelse, vandalism. Vanliga människor i Malmö som inte deltog i kravallerna vågade inte gå ut.

Jag tycker att det är viktigt här att faktiskt betona dialogen och inte lyfta fram att ett agerande ska kunna legitimera nästa agerande. Jag skulle önska att interpellanterna också ville lyfta fram det perspektivet. Den pågående utvecklingen nu tycker jag är mycket olycklig. Det hade varit klädsamt om ni också hade kunnat lyfta fram den konflikt och den förstörelse som Israel har varit utsatt för.

Anf. 6 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Låt mig börja med att via Monica Green hälsa till Hillevi Larsson och önska henne inom rimliga och naturliga gränser lycka till i hennes utomparlamentariska arbete när vi här fortsätter den parlamentariska diskussionen om Mellanösternpolitiken. Låt mig också säga att jag ska försöka att hålla mina kommentarer till interpellationens ämne. Vi har en tendens att ha allmänna diskussioner om situationen i Mellanöstern. Det hade vi rätt nyligen, och jag har inte mycket att tillföra i den frågan just nu.

Det som interpellationen grundar sig på är en del missuppfattningar. Dem ska jag inte lasta Hillevi Larsson för specifikt, för de har funnits från socialdemokratisk sida i flera olika sammanhang. Urban Ahlin var inne på samma linje i den utrikespolitiska debatten. Ett uttalande från det verkställande utskottet grundade sig också på att man kanske inte riktigt hade läst på ordentligt.

Det finns inget separat handelsavtal. Det finns associeringsavtal. Det grundar sig på WTO-regler.

Vi strävar efter sådana här avtal med en lång rad olika länder, inte bara Israel, också med den palestinska myndigheten. Det utgår från det enkla förhållandet att vi tror att utökade förbindelser också på handelsidan långsiktigt är bästa sättet att påverka dessa länder i riktning mot en mer demokratisk utveckling.

Det ska sägas att när vi har att göra med Mellanöstern eller med länderna i Nordafrika är förekomsten av idealiska demokratier relativt sparsam, om jag uttrycker mig med ett mycket påtagligt understatement. Så motsvarande frågeställning finns när vi diskuterar med nästan alla andra länder.

Det dras i interpellationen en rad paralleller med andra fall. Jag har försökt att säga att det är fel. Där har vi inte haft några handelsrestriktioner över huvud taget. Sydafrika är en historisk diskussion. Det enda fall som har förekommit över huvud taget under senare år där vi har vissa handelsrestriktioner som är av mer allmän karaktär har varit Burma.

Vi kan ha en diskussion om effekten av de åtgärderna. Jag företräder uppfattningen att nästan i samtliga fall är effekterna av sådana åtgärder kontraproduktiva. Det känns skönt när man tar till dem, men det är inte säkert att de har den effekt som man strävar efter.

För Vitryssland och Uzbekistan finns det inga handelsrestriktioner. Iran är ett särfall med FN:s säkerhetsråd och sanktioner direkt knutna till en verksamhet som vi anser förbjuden när det gäller massförstörelsevapen.

Samma sak gäller Israel. Vi skapar förutsättningar för utvecklande av handelsrelationerna på samma sätt som med andra länder i regionen. Vi hoppas att detta också ska ge en bas för den dialog vi har om mänskliga rättigheter och den dialog vi har angående fredsprocessen. Men skulle vi mäla oss ut ur fredsprocessen genom att gå in för en allmän isolerings- och sanktionspolitik gentemot det ena eller det andra landet tror jag att vi skulle skjuta oss som svenskar och som européer ganska så rejält i foten vad gäller våra möjligheter.

Låt mig dock säga vad gäller fredsprocessen i allmänhet att det är klart att här befinner vi oss i lite av ett övergångsskede som inte är så alldeles lätt att bedöma i sina detaljer. Det kommer att bildas en ny israelisk regering, och vi har en del både frågetecken och utropstecken vad gäller den politik som denna regering kan tänkas föra. Det pågår också diskussioner om en ny palestinsk regeringsbildning som vi följer med stort intresse.

Till detta ska läggas att vi har en rätt intensiv dialog med den nya amerikanska administrationen om den inställning som de kommer att ha. Jag hade diskussioner tillsammans med andra med utrikesminister Hillary Clinton i Bryssel i förra veckan. De tyckte jag var löftesrika när det gäller möjligheten till en närmare koordinering mellan amerikanska och europeiska ståndpunkter. Då ska vi inte mäla oss ut ur den fredsprocess som kanske behövs mer nu än någonsin tidigare.

Anf. 7 MONICA GREEN (s):

Herr talman! Jag tackar för svaren och det mer konstruktiva svar man får av Carl Bildt. Det är mer känslösamma inlägg man får av vissa moderater här i talarstolen som går upp och säger att det är obehagligt. Det är väl bara förnamnet.

Obehagligt är ett väldigt litet ord i det här sammanhanget när så många har dödats, när så många under en så lång tid har varit förtryckta, när så många har svultit och inte fått mat. De har blivit avskurna och fått en mur byggd rakt igenom sina egna samhällen. När de tar sig till sjukhus och skolor måste de stå och bli förnedrade av vakter som hånar dem när de ska gå förbi.

Det finns mat som inte kommer förbi dessa checkpoints för att man inte behagar släppa igenom färska grönsaker eller färsk frukt bara för att man vill förnedra. Det är det som det handlar om.

Det är obehagligt. Ja, i allra högsta grad. Det här ska inte få förekomma. Vi pratar om Israel som om det vore en civiliserad stat när de bär sig åt så här mot det palestinska folket. Det är fruktansvärt. Vi ska på alla sätt fördöma det som sker där, på alla sätt.

Självklart ska vi fördöma våld från alla sidor och missiler som riktas. Det har jag i alla sammanhang och i interpellationer här tidigare gjort. Jag brukar vara mycket tydlig. Jag var det redan i mitt första inlägg. Men det orkade inte de moderata ledamöterna lyssna på här i dag.

Jag fördömer båda sidors krig, men vi vet att det är Israel som har tagit till övervåld. Det har man gjort under all den tid som det palestinska folket har blivit förtryckt. Vi såg det i det senaste kriget. Det är ett av många exempel på hur man har behandlat det palestinska folket. I det senaste kriget var det det palestinska folket som dödades.

Det var också några få israeler som dog. Det beklagar jag. Jag tycker inte att någon ska behöva dö i den här konflikten. Jag vill ha en fredlig lösning.

Jag vill också ha handel med Israel och med Palestina. Men jag vill att det ska ske på sjysta sätt. Jag vill att man kräver att de mänskliga rättigheterna följs. Jag vill att man inte handlar från områden där det har varit bosättare som har tagit mark från palestinerna och tillverkar produkter som sedan säljs i Sverige. Jag vill inte att det ska gå till på det sättet.

Jag tycker att Hillevi Larsson har skrivit en alldeles utmärkt interpellation. Det är förnedrande av Carl Bildt att säga att hon har skrivit en interpellation grundad på missförstånd. Det är jättebra att hon skriver en sådan interpellation så att vi får en debatt om de här viktiga frågorna. Hur ska handeln gå till i framtiden? Hur ska vi se till att de mänskliga rättigheterna följs på båda sidor? Och hur ska barnen få möjlighet att gå i skolan och få mat för dagen?

Det har vi visserligen pratat om tidigare. Carl Bildt och jag har pratat om de utsatta barnen. Det kan vi säkert fortsätta med vid något annat tillfälle. Men det är viktigt att även här lyfta upp barnens situation.

Associeringsavtal. Javisst. Men sätter de krav på mänskliga rättigheter? Spelar det någon roll vad avtalet heter? På vilket sätt är det så viktigt vad avtalet heter? Det viktigaste är väl att man följer de mänskliga rättigheterna och att vi kan ställa krav på de regler som följs så att man vet att produkterna har tillverkats på ett rättvist sätt.

Anf. 8 MATS G NILSSON (m):

Herr talman! Jag känner mig tillfreds med att utrikesministern driver frihandelslinjen. Det är bra.

Monica Green talar om obehag. Det vi talar om är att det är obehagligt på två olika fronter. Det finns offer på två olika sidor. Så säger hon att hon också har sagt det, sedan pang tillbaka till ett ensidigt klandrande av en sida och en total oförmåga att se de olika nyanser som finns mellan terroristorganisationen Hamas och dem som vill arbeta för mänskliga rättigheter och demokrati.

Om det är en nyhet, så låt oss vara tydliga med det: Palestinier blir också förtryckta av Hamas. Palestinier har också blivit mördade av Hamas. Det är inte bara israeler.

Min rekommendation till Peter Hultqvist är att någon gång tala med någon israel. Var befinner man sig i världen när man står här och säger att de måste känna trycket och att de måste känna tydliga krav? Har du hört talas om Förenta nationerna? Har du läst någonting som de någon gång har deklarerat?

Jag tycker att Peter Hultqvist borde fråga sig varför hans israeliska partikamrater ensidigt ställer sig bakom insatsen. Det är för att man i samhället, efter 10 000 raketer sedan 2005, känner att någonting måste göras.

Jag kan inte stå här och bedöma om insatserna var bra och om man uppnådde de militära målen; det har jag ingen kompetens att göra. Men när en stor del av den israeliska freds rörelsen ställer sig bakom den här attacken och nära 90 procent av befolkningen stöder den måste man någonstans förstå att det finns en enorm frustration i samhället.

Jag kan tala om att man i Israel har uppmärksammat att vi är det enda land i världen där socialdemokratiska kommunpolitiker inte vill ha ett utbyte med den judiska staten – som enda stat.

Anf. 9 PETER HULTQVIST (s):

Herr talman! När jag för ett antal år sedan träffade Golda Meirs gamle partisekreterare, som var partisekreterare i Arbetarpartiet i samband med sexdagarskriget 1967, sade han samma sak till mig som han då sade till Golda Meir: Ockupationen av Västbanken kommer att bli en katastrof för Israel.

Han fick rätt. Han lämnade partiet, bildade ett eget parti, kom in i Knesset och gick så småningom tillbaka till Arbetarpartiet när de började driva fredsdialogen under Yitzhak Rabin.

Jag har mycket goda kontakter på den sidan. Mats G Nilsson behöver inte bekymra sig över mitt kontaktnät. Men jag gör bedömningen att om det ska bli någon ordning måste omvärlden också börja visa lite muskler gentemot Israel. Din attityd, Mats G Nilsson, leder inte någon annan vart än in i en falsk och icke konstruktiv advokatyrolja som talar för staten Israels olika typer av övergrepp, som jag menar att de begår på Västbanken i strid med internationell lag och återkommande varje dag. Ockupationen är kärnan.

Jag är för en samlingsregering på den palestinska sidan, med Hamas och al-Fatah. När jag tolkar ditt resonemang vill du gärna upprätthålla splittringen. Det finns också en strategi från israelisk sida att vilja upprätthålla just denna splittring.

Du kanske måste fundera igenom hur du egentligen analyserar de olika momenten i den här konflikten innan du har alltför bestämda uppfattningar om vad som är svart och vad som är vitt, vad som är det ena och vad som är det andra.

Valresultatet i Israel är kanske någonting man bör fundera på. Det är inte någonting som känns som en ljus kraft i sammanhanget. Däremot tycker jag att Barack Obamas nya administration agerar i rätt riktning. Jag vet också att EU skulle kunna göra mer, och när det gäller associeringsavtal kan man ta timeout också i en sådan process – om man har haft krig i Gaza med vit fosfor och en hel del andra saker som har varit enligt folkrättsprinciper vidriga.

Anf. 10 MARGARETA CEDERFELT (m):

Herr talman! Krig är förfärligt. Men jag vill också säga, precis som jag sade förra gången, att det måste till en dialog. Det är nödvändigt, och utifrån det perspektivet stöder jag helt och hållet regeringens arbete.

EU har en avgörande betydelse i det här samarbetet att verka för fred, men att ensidigt stå här i talarstolen och ta till brösttoner som Peter Hultqvist gör och helt förneka vad som sker på den andra sidan leder inte vidare. Kom ihåg vad som har hänt under åtta års tid med bombningar av det israeliska folket! Ett land har rätt att försvara sig – eller?

Jag vill se en fredlig process. Associeringsavtalet är en viktig del i detta, liksom frihandeln. Att stänga, att sluta sig leder inte framåt, och därför ser jag fram emot den fredliga lösningen.

Anf. 11 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Jag tror att interpellationen liksom en del tidigare yttranden och uttalanden från socialdemokratiskt håll de facto grundar sig på en missuppfattning av hur läget faktiskt är. Jag vill inte göra någon stor sak av detta; sådant förekommer i den politiska debatten. Jag har bara i all vänlighet och all stillhet försökt att lägga saker och ting till rätta som grund för att vi ska kunna diskutera det faktiska läget.

När jag lyssnar på nyanserna uppfattar jag inte heller riktigt att Socialdemokraterna vill ta det steg som ligger i förlängningen av de frågor de ställer, det vill säga att införa handelssanktioner mot Israel. Det finns inget handelsavtal att säga upp, men det finns självfallet alltid möjlighet att införa ekonomiska sanktioner. Det kan Sveriges riksdag möjligtvis besluta om, även om det skulle strida mot våra utrikespolitiska principer och vara höggradigt kontraproduktivt. Det kan Europeiska unionen i princip göra, även om det skulle strida mot våra principer där också och strida mot vad vi som FN-troende anser riktigt. Det kan Förenta nationerna göra, även om sannolikheten för detta är synnerligen begränsad.

Men jag uppfattar inte att man talar i dessa termer, utan det är lite allmänt prat som inte leder till något konkret. När Peter Hultqvist talar om timeout tror jag inte riktigt att han vet vad det innebär. Det vet i alla fall inte jag. Jag vet att det är ett begrepp i den socialdemokratiska parti-historien, men det är inte ett begrepp som har en stark ställning i den internationella diplomatin och hur man hanterar olika typer av handelsavtal eller avtal. Vi kan inte ta timeout i förhållande till relationer mellan länder, utan detta får vi nog betrakta och hantera som det är.

Jag tycker att det är bra att vi och Europeiska unionen fördjupar våra relationer med samtliga aktörer i denna konflikt. Det är en förutsättning för att vi ska kunna vara engagerade i fredsprocessen. Säger vi nej till det ena eller det andra mäter vi oss ut ur den möjliga fredsprocessen.

Jag tror dessutom att det är oerhört viktigt att vi får en utveckling av de ekonomiska förbindelserna i hela regionen, och då talar jag om förbindelserna inom regionen kanske mer än med oss. Skulle vi få mer handel som gynnar utvecklingen på Västbanken, mer handel mellan de olika länderna i hela regionen, skapar det bättre förutsättningar för att hantera de ekonomiska, demografiska och politiska spänningarna i denna för oss så betydelsefulla region.

Det är det jag tycker ska vara inriktningen på den svenska politiken. Sedan kan vi separat diskutera vad vi tycker om Gazakriget, om isoleringspolitiken, om ockupationspolitiken, om bosättningspolitiken. Jag tror inte att det råder någon större oklarhet om vad vare sig den svenska regeringen eller Europeiska unionen tycker i dessa frågor.

Min inriktning är nu att verka för en bättre samverkan med den nya amerikanska administrationen för att i ett läge som kan komma att bli lite mer krävande i samband med den nya israeliska regeringen fortfarande bibehålla möjligheterna till att faktiskt medverka till den fredsprocess som ter sig väsentligt mer besvärlig nu än för sex månader sedan, men där vi inte får ta detta till utgångspunkt för att bara slänga in handduken och säga att vi inte tycker om den och gå och gömma oss någonstans i den höga kalla Norden.

Anf. 12 MONICA GREEN (s):

Herr talman! Det är bra att Carl Bildt vill vara konstruktiv, och jag hoppas att han kommer att använda sig av ordförandeskapet i EU på ett bra sätt och försöka hitta lösningar i Palestina–Israel-konflikten.

Jag beklagar att det finns ledamöter som bara tar ställning för den ena sidan och som i stort sett påstår att det inte spelar någon roll vad man gör med det palestinska folket, för det är något slags vedergällning som Israel har rätt till. Jag beklagar sådana uttalanden.

För oss är det viktigt att prata med båda sidor. Socialdemokraterna har under lång tid varit nere i både Palestina och Israel. Vi har träffat folk från Knesset. Vi har träffat folk från Palestina, och vi har diskuterat på olika sätt. Vi har tagit upp den förbannade muren med parlamentariker från Knesset. Vi har tagit upp frågor om hur det är att stänga in ett folk. Även om man är vänner från början och människor blir instängda i ett rum och inte får gå ut annat än när de blir utsläppta av vakter träter till slut även vänner. Att det kan bli så kanske även vissa moderata ledamöter kan förstå.

Det finns krafter som vill att det palestinska folket inte ska vara enigt. Det finns krafter som verkar för att de inte ska tala med varandra. Det är precis så man kan fortsätta att härska över det palestinska folket, om de inte är sams. Man har svårt att hitta lösningar i sådana fall.

Vi ska ju verka för att det palestinska folket talar med varandra och uppmuntra att det blir en samlingsregering där. Vi ska tala med båda sidor. Vi vill ha avtal inom handeln som ställer krav på mänskliga rättigheter. Det är det viktigaste som Hillevi Larsson ville ha sagt med den här interpellationen.

Anf. 13 Utrikesminister CARL BILDT (m):

Herr talman! Ska jag hålla ett slutanförande nu? I det ska jag bara upprepa det jag har sagt tidigare.

Vi har haft åtskilliga tillfällen att diskutera sakinnehållet i konflikten och kommer säkert att ha fler, men när det gäller just det här har jag försökt att använda debatten enbart till att bringa viss ordning i begreppen. Det tycker jag att vi så småningom har lyckats med.

Vi har ett associeringsavtal. Vi strävar efter sådana associeringsavtal med andra länder i regionen. Vi tycker att det är viktigt att närma sig alla länder och alla stater när det gäller att försöka påverka fredsprocessen. Vi

tror inte på handels sanktioner. Vi tror snarare på utveckling av handelsförbindelserna för att långsiktigt verka för mänskliga rättigheter, fred och en demokratisk utveckling.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på interpellation 2008/09:327 om höga chefers bonusar och arvoden i storföretag

Anf. 14 Finansminister ANDERS BORG (m):

Herr talman! Sven-Erik Österberg har frågat mig vilka konkreta åtgärder regeringen avser att vidta för att svenska storföretag ska verka för att endast så kallade rimliga ersättningar och arvoden betalas ut till höga chefer med flera samt vilka konkreta initiativ som regeringen avser att ta för att stävja ett alltför vidlyftigt bonussystem i storföretag.

Bonusar är en viktig fråga som berör många människor. Jag har tidigare diskuterat framför allt bonusar i banksektorn och hur bonusar generellt har varit en bidragande orsak till framväxten av den globala finansiella instabilitet vi har upplevt sedan i höstas. Ett av problemen med bonusar är att de har uppmuntrat till extremt stort risktagande, vilket försatt många finansiella aktörer i svåra situationer. Därför har vi starka skäl att diskutera och hitta regelverk för rörliga ersättningar inom den finansiella sektorn.

Vad gäller statliga bolag är det viktigt att styrelserna fattar beslut utifrån det ansvar de har att vårda allmänhetens förtroende. Ersättningar i den statliga sektorn bör vara rimliga och präglas av måttfullhet. Felaktigheter och övertramp bör alltid korrigeras. Jag vill särskilt understryka vikten av att de nu tar sitt ansvar och lever upp till gällande regelverk.

Vi har ett ramverk som ger ledande befattningshavare i företag med statligt ägande riktlinjer för hur de ska agera. Men i ljuset av den senaste tidens händelser ser vi nu över regelverket.

På det internationella planet förs nu diskussioner om vikten av fungerande regelverk och riktlinjer kopplade till långsiktig lönsamhet – där även samhällsintresset vägs in. Kan vi i dessa samtal framgångsrikt hitta lösningar har vi förutsättningar att ta fram ett internationellt regelverk under våren.

Anf. 15 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! Tack för svaret! Den här debatten har vi mitt i den situation som råder i Sverige i dag, en lågkonjunktur där jobben försvinner på löpande band. Senast förra veckan varslades nästan 4 000, det vill säga 3 800 personer. Det finns mycket oro ute i det svenska samhället. Vad händer med mig när jag inte kan få behålla jobbet, med en dålig akassa, som Anders Borgs regering har försämrat drastiskt under den här perioden, och inga arbetsmarknadspolitiska åtgärder?

Samtidigt som det här ligger på näthinnan för svenska folket pågår det en ordenlig debatt om bonusar i det svenska näringslivet, där man på löpande band tycker att man ska förse sig med ökade gratifikationer trots

att verksamheten i många fall uppvisar mycket dåliga resultat. Det var bakgrunden till min interpellation.

Jag har noterat att finansministern flera gånger har sagt sig inte tycka om bonusar och tyckt att man ska ta sitt ansvar. Jag har noterat att finansministern också har haft åsikter om bankerna. Han har inte velat göra någonting själv utan har uppmanat bankkunderna att ringa och klaga på sin bank. Jag funderar på om finansministerns råd nu när Volvo diskuterar sina bonusar är att man ska gå till sin lokala Volvohandlare och klaga på dem också, eller har regeringen tänkt göra någonting? Det var bakgrunden till min interpellation.

Under resans gång visar det här sig vara än mer flagrant än jag någonsin hade trott. Jag noterar att vice statsministern redan direkt efter valsegern 2006 talade om att nu skulle man ha möjlighet till bonus till chefer i statliga bolag igen. Det visade sig sedan att så sent som den 3 juli 2008 fattade regeringen ett beslut där man öppnade den här möjligheten för statliga verksamheter i synnerhet och även en möjlighet att på chefsnivå ta ut bonus.

Jag måste ställa en rak fråga till finansministern: Vad tänkte regeringen den 3 juli 2008? Vi såg ju att lågkonjunkturen kom. Vi såg att arbetsmarknaden stramades upp. Vi såg att de ekonomiska förutsättningarna stramades upp. I det läget öppnar man för ökade möjligheter till riktade belöningsystem inom den statliga verksamheten. Inte minst har utfallet av detta blivit att AP-fonderna faktiskt har uppvisat en förlust i storleksordningen 200 miljarder på ett år. Till det ger man bonusar! Hur tänkte regeringen? Hur resonerade regeringen?

Jag såg *Uppdrag granskning*, som många andra svenskar gjorde förra veckan, där regeringsföreträdarnas förklaringar fick det att framstå som att det inte finns en enda positiv grej med att ge bonusar till chefer. Då blir jag ännu mer förvånad över hur snabbt man har ändrat uppfattning, på ett halvår. Tydligt måste man i varje fall den 3 juli ha tyckt att det fanns någon fördel med det här systemet. Jag skulle vilja ha svar på det. Hur tänkte regeringen i det här läget? Och vad tänker regeringen göra åt det här nu? Man ska se över systemet.

Nu riktar man sig till och klagar på att bolagsstyrelserna inte har tagit sitt ansvar. När jag läser vad man införde den 3 juli kan jag säga att det är som att ge barn lördagsgodis på lördagen men på söndagen ställa dem i skamvrån därför att de har ätit upp sitt lördagsgodis. Det är ungefär så regeringen agerar. Först öppnar man för AP-fonderna: Det här systemet kan ni använda. När de har använt det säger man: Nej, fy skam, så där skulle ni inte ha gjort.

Jag tycker att det vittnar om en väldigt dålig ledning i regeringen när det gäller hur man hanterar sådana här frågor. Det är skamvrån för regeringen på den här punkten, tycker jag.

Anf. 16 THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Det har sannerligen varit en intensiv debatt den senaste veckan. Rubrikerna har varit många. Finansministern talar med dubbel tunga. Finansministern har inte bara kostat på sig en moral utan har dubbel moral.

Orsaken till detta är att *Uppdrag granskning* har redovisat just den sorts dubbelpolitik som finansministern har drivit. Bland annat är det en

teaterföreställning som skulle ha kunnat kvalificera till Dramatens scen-skola, med upprördhet över bonusar och bonusar som roten till allt ont. Det är en punkt där jag och finansministern faktiskt skulle kunna vara överens.

Samtidigt inför regeringen själv ett bonusdirektiv till statliga bolag om att öka bonusarna och se till att man får bonusar för att det på något vis skulle vara bra.

När finansministern har svarat på frågor om bonusdirektiv till statliga bolag har finansministern inte varit riktigt så tydlig som man kan kräva av ett statsråd i regeringen. Det låter nästan som att finansministern inte var med på att bonusdirektiven skulle ges.

Hur var det för några månader sedan när regeringen fattade beslut om att införa bonusdirektiv till statliga bolag? Var finansministern för det eller emot det? Eftersom jag aldrig har hört talas om ett regeringsbeslut som en finansminister inte har varit med på – då kan man knappast vara en stark kraft i regeringen – får vi utgå från att finansministern tyckte att det var bra och var pådrivande för att införa generösa bonusregler i statliga bolag. Ni tog bort det generella motstånd mot bonusar i statliga bolag som har gällt sedan 2003. Varför? Ni fördubblade taket för incitamentsprogram i statliga bolag. Varför? Det mest märkliga är att ni tog bort förbudet mot att ge någon typ av ekonomisk belöning i form av incitamentsprogram vid förlust. Varför tyckte finansministern att det var viktigt att statliga företag ska ge bonus vid förlust? Ni tog bort förbudet. Dessutom öppnade ni för att ge bonusar till ledningsgrupper och chefsgrupperingar. Det program som fanns tidigare handlade om att alla anställda kunde få en eller två månadslöner vid exceptionella tillfällen, men ni öppnade för att det skulle ges bara till ledande personer.

När man lyssnar på finansministern låter det som att han var emot förbudet att ge bonusar vid förlust. Vad var poängen med det? Varför öppnade man för bara några månader sedan för bonusar i statliga bolag? Är det inte så att bonusar öppnar för ökat risktagande? Är det inte så att bonussystem gör att vi riskerar att få felaktiga och mer kortsiktiga beslut? Är det inte så att det vi har sett på finansmarknaderna i själva verket har varit ett risktagande som har drivits fram av allt generösare bonusprogram?

Bara för några månader sedan ställde sig finansminister Anders Borg bakom generösa bonusdirektiv. Förklara för riksdagen varför du gjorde så.

Anf. 17 Finansminister ANDERS BORG (m):

Herr talman! Låt oss gå till grundproblemet. Vi har haft en betydande instabilitet på de finansiella marknaderna. I några fall kan vi se att den är direkt kopplad till företag, framför allt stora amerikanska investmentbanker som är oreglerade och som har en bonuskultur präglad av överdrifter och girighet. Det har undergrävt stabiliteten i ansvarstagandet i agerandet på de finansiella marknaderna, och det är ett problem. Det är därför vi nu för en omfattande diskussion inom Ekofin, G 20 och IMF om hur vi ska hitta en långsiktig reglering av ersättningssystemen i de finansiella företagen, gärna med en koppling till en översyn från Finansinspektionen.

Någon sådan diskussion fanns inte tidigare. Vi kan inte notera om den svenska regeringen tidigare har haft en stark uppfattning eller varit pådrivande i frågan. Nu är den svenska regeringen starkt pådrivande.

Det är naturligtvis mycket tveksamt att det ska gå att betala ut bonusar på lönsamhet som bygger på att man deltar i statliga program. Det är inte som Sven-Erik Österberg säger, nämligen att ingenting händer. Staten garanterar hundratals miljarder för banker med betydande bekymmer, och det är naturligtvis en grund till den lönsamhet dessa banker i dag har.

Nu säger Sven-Erik Österberg att jag ska förklara hur det ligger till med löner och ersättningar, att det är flagranta övertramp som regeringen har gjort. Låt oss blicka tillbaka på AP-fonderna och få en bild av detta.

År 2001 öppnade regeringens direktiv för AP-fonderna att tolka det som att de kunde gå över till att använda sig av rörliga bonussystem. Man landade på bonusar på sex till tio månadslöner i AP-fonderna. Det var något som den dåvarande regeringen – som jag minns det var Bosse Ringholm ansvarig – upplevde som ett bekymmer. Då lade man på en begränsning. Den föranledde mycket kraftiga lönehöjningar på mellan 25 och 30 procent i AP-fonderna. Så småningom kom det också till 2006 att tredje AP-fonden – om jag minns det rätt – återinförde bonusprogram. Om jag minns historien rätt var Sven-Erik Österberg vid det tillfället finansmarknadsminister.

Det här är inte den enda diskussionen vi har haft om ersättningar i de statliga systemen. Jag fick en fråga av Thomas Östros om varför bonus-system är så viktiga. Låt mig svara på följande sätt genom att citera Thomas Östros när han sade att dessa uppdrag är viktiga och att bästa möjliga ska rekryteras, och det kan innebära löner som blir högre än vad många i allmänheten tycker är rimligt. Som jag minns det var det ett citat kopplat till att Postens vd hade fått en gratifikation på 400 000 kronor för att man uppfattade att han hade drivit en framgångsrik verksamhet.

Sanningen är att vi alla har anledning att ompröva hur bonussystemen ska fungera. Bankerna har anledning att göra det. Bankernas ägare har den anledningen. Vi som stat har den anledningen – inte därför att det i största allmänhet är en rolig politisk debatt, utan därför att det är kopplat till något allvarligt, det vill säga grunderna för finansiell stabilitet. Risktagande i banksektorn är mer allvarligt än på många andra områden. Därför måste det finnas en vettig reglering på området, och det är det vi försöker eftersträva. Den måste naturligtvis vara internationell.

Sedan ska vi naturligtvis fortsätta att utveckla diskussionerna om de statliga ersättningssystemen, men det ska vi naturligtvis också göra utifrån den historiska erfarenheten. Vi ska naturligtvis dra nytta av de lärdomar vi har från tidigare erfarenheter, och det kan naturligtvis finnas skäl att se över både antal månader och andra regleringar. Uttalanden om dubbelmoral från herrar Östros och Österberg är något man blir lite förvånad över när man ser tillbaka på historien om AP-fonder och statliga företags ersättningssystem.

Anf. 18 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! Jag tycker mig se i svaret att finansministern försöker glida ifrån det ansvar och de frågor som både jag och Thomas Östros ställde. Vi undrade varför man fattade beslutet den 3 juli 2008. Vad var det som var så påtagligt då att man behövde göra dessa förändringar?

Till historien kan man säga vad den förra regeringen gjorde bland annat för hela belöningssystemet i näringslivet. Det fanns en etikkommission som före detta finansminister Åsbrink ledde. Man skulle komma överens om hanteringen av en rad olika delar. Jag minns särskilt att Investor presenterade hur de tänkte hantera detta inom deras sektor. De skulle ta ett gemensamt tag för att kunna ha ersättningar som kan attrahera bra personer men samtidigt framstå som rimliga i medborgarnas ögon.

Det här var precis vad som gjordes 2003 när man såg att det som utvecklades i AP-fonderna inte var rimligt. Det var Gunnar Lund som på den tiden stramade upp detta och sade att det inte skulle vara bonussystem på ledningsnivå i statliga bolag och AP-fonder, av det skälet att det blev orimliga följder. Man kunde inte hantera detta i styrelserna på ett sätt som harmoniserade med vad som i samhället ansågs vara rimligt. Det var skälet till att det stramades upp.

Jag kan försäkra Anders Borg att trycket från fonderna själva, från ledningarna och många gånger från styrelserna har varit att de vill ha bonusar. Argumentationen har varit att om de inte kan ge bonus kan de inte behålla personal. Men det har visat sig att det inte stämmer i verkligheten.

Anders Borg tar själv upp i argumentationen vad som har varit problemet med finanskrisen. Då framstår det som ännu märkligare att man fattar detta beslut i juli 2008. Tänkte man att det inte skulle bli dessa effekter i Sverige?

Jag sade tidigare att regeringsföreträdare, inklusive finansministern, nu uttrycker att det egentligen bara är problem med bonusar. Man tar onödigt stora risker som gör att man kan fatta fel beslut och att förlusterna kan bli stora.

Sanningen, finansminister Anders Borg, är att finansministern står som en åsna mellan två höttappar, bland annat den traditionella linjen i den moderata ideologin om belöningssystem, det vill säga att den som kan ta för sig, den som finns vid samhällets topp, har rätt att ta ut den belöning som över huvud taget är möjlig. Så har det låtit genom alla tider. Dessa system har ständigt försvarats.

Samtidigt, med ministrarnas nya image att framstå som folkets företrädare, har Anders Borg naturligtvis förstått att svenska folket inte gillar det här, utan tycker att det är ganska orättvist att vissa tar för sig på ett sätt som är helt abnormt i en situation där andra till och med kanske får sänka sin lön.

Det är väl där finansministern står just nu: å ena sidan på folkets sida och å andra sidan – det som alltid har burit Anders Borg i hans politiska gärning – grundideologin från den rörelse han representerar. Det är väl det som är problemet, och det är väl därför det blir så här tokigt.

Det var precis den tanken som fanns den 3 juli också. Om Anders Borg inte vill svara kan jag försöka lägga orden i munnen på honom. Det var precis det som förelåg där också. Det var det som startade med vice statsministern redan direkt efter valvinsten, att man skulle återinföra det här. Det har väl varit en återkommande fråga i regeringen – ständigt, kan jag tänka – kanske inte minst från vice finansministern. Och sedan har regeringen i vanlig ordning fattat ett kollektivt beslut att återinföra det här. Jag ska inte säga att det var för att få lugn, men jag kan tänka mig

hur diskussionen har gått. Det är väl precis det som är fallet. Nu har effekterna visat sig, och de är helt orimliga.

Prot. 2008/09:80
9 mars

Anf. 19 THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Det är klart att det sticker i ögonen på folk. Här lever vi i mycket tuffa ekonomiska tider. Tiotusentals människor blir arbetslösa. Kraven på lönesänkningar sprider sig runt omkring. Nu senast är det i Älmhults kommun, där Centerpartiet vill att de kommunalanställda ska frysa sina löner och inte få ut sina avtalade löner. Överallt får människor vrida och vända på slantarna, inte minst de människor som har blivit arbetslösa och som innan dess knuffats ut från a-kassan på grund av Anders Borgs dramatiska avgiftshöjningar.

Ska man komma ur en kris krävs det sammanhållning. Det krävs att man fördelar bördor rättvist. Det krävs att man inte utser sina gullgossar medan folk i övrigt kämpar för att klara sig under väldigt tuffa tider.

Precis i det ögonblicket, när Sverige är på väg med full kraft in i en ekonomisk kris, fattar regeringen beslut om generösa bonusdirektiv till statliga bolag.

Jag ställer en ganska enkel fråga till Anders Borg som han undviker. Han undvek den väldigt skickligt också när journalisterna frågade honom under torsdagen, fredagen och lördagen.

Var du för eller emot att det skulle beslutas om generösa bonusdirektiv? Det fattades beslut i juli. Hade finansministern sagt ja eller nej till dessa?

Eftersom jag utgår från att du sade ja, hur tänkte du när du fattade beslut om att öka möjligheterna till bonus när vi var på väg in i en mycket svår ekonomisk kris?

Hur tänkte du särskilt i fråga om när statliga bolag går med förlust? Då vill Anders Borg att man ska kunna få bonus.

Vi införde strikta bonusregler 2003. Om det skedde övertramp i statliga bolag fick de omedelbart en reaktion från regeringen. Men ni har gjort tvärtom. Ni införde generösa bonusregler för några månader sedan, ivrigt påhejade av landets finansminister, när Sverige var på väg in i en djup ekonomisk recession.

Svara på frågorna, Anders Borg!

Anf. 20 CARL B HAMILTON (fp):

Herr talman! Bonusar är ett väldigt knepigt problem och en knepig fråga i politiken. Det är jämförbart med vapenexporten: Det blir aldrig bra hur man än gör det. Men precis som med vapenexporten är bonusar väldigt svåra att undvika om man ska få andra delar av politiken att hänga ihop, nämligen till exempel pensionsförvaltningen.

Vi vill ju inte att de som ska förvalta offentliga pensioner, till exempel i AP-fondssystemet, ska ha sämre förvaltare än andra på marknaden. Varför ska de privata livförsäkringsbolagen ta de bästa förvaltarna medan våra offentliga pensioner ska förvaltas av personer som är mindre kompetenta?

Det är ett grundläggande problem. Vi försöker lösa det genom att ge begränsade bonusar. Men jag håller med om att detta är en konflikt.

Svar på
interpellationer

Om vi tar det offentliga är ett väldigt enkelt lackmustest på vad som är rimligt och inte att bonusar i offentlig sektor ska kunna motiveras offentligt på ett trovärdigt sätt. Det var inte riktigt så i tv-programmet, som har varit utgångspunkten för några inlägg här.

Det är helt klart att det är ett nytt läge efter det att finanskrisen exploderade i Europa i början på hösten, detta att bonusar och rörliga ersättningar driver risktagandet i privat sektor och att de banker som ska motta statens stöd naturligtvis inte ska ha sådana här system. Det säkerställde också regeringen redan i höstas.

Det är ganska självklart – det har finansministern sagt i ett annat sammanhang – att om man gör stora förluster blir det väldigt konstigt om det betalas ut bonusar. Så är det naturligtvis. Det går aldrig att förklara för normalbegåvade eller överbegåvade människor att man ska ha belöningar i offentlig sektor vid förluster och en allmän nedgång i ekonomin. Sådana system är oförsvarliga, särskilt i ett läge som det nuvarande när sammanhållningen i samhället kanske är viktigare än vid andra tillfällen, som har sagts här, just beroende på den ekonomiska krisen.

När det väl är sagt borde diskussionen här vara lite mer principiell: Hur ska man i de offentliga systemen och de offentliga pensionssystemen när de förvaltas men också i offentliga bolag hantera detta att personal i andra delar av arbetsmarknaden får den här typen av rörliga ersättningar? Ska staten sitta med armarna i kors och säga att de personer som är mer kompetenta och kan få bättre villkor får gå till den privata sektorn medan den statliga sektorn ska ha de något mindre kompetenta eller mindre konkurrenskraftiga?

Var och en borde fatta att det inte heller är något bra system. Då kan man i och för sig säga att det bästa är att vi avskaffar statligt ägda företag. Men det är ju Socialdemokraterna emot. I och för sig förefaller det ibland vara ett bra argument för att bli av med en del företag i den statliga sektorn att man delvis kommer ifrån den här målkonflikten.

Med facit i hand kan man säga att det beslut i somras som det har hänvisats till underförstått var dålig tajmning. Det är väldigt svårt att inte säga, som finansministern också har sagt, att den här frågan får vi ta ett varv till med. Så enkelt är det.

Anf. 21 Finansminister ANDERS BORG (m):

Herr talman! Låt oss vara tydliga med att det som framkom i *Uppdrag granskning* och den diskussion som följt av det naturligtvis är någonting som regeringen måste förhålla sig till, någonting som vi måste diskutera och pröva internt.

Vad som kanske är än mer väsentligt är det som har hänt under hösten, när bonusekonomin framför allt i USA och amerikanska investmentbanker har lagt grunden för en ekonomisk kris vars storlek och omfattning vi inte har upplevt på många år. Det finns många orsaker till denna kris – överbelåning och brister i den ekonomiska politiken i många länder – men det går inte att komma ifrån att det har satt hela frågeställningen om spekulationer och ersättningar som driver fram omfattande risktagande i centrum. Banker är speciella. De är i grunden garanterade så länge de är systemviktiga i den statliga ekonomin. Det vet vi alla. Följaktligen har vi också anledning att se över deras göranden och låtanden och koppling till finansiell stabilitet.

Höstens utveckling gör att det är självklart att man måste se över också statens regelverk, såsom skett många gånger tidigare. Jag tycker att det är alldeles självklart att vi ska göra det och återkomma med vad slutsatserna av den prövningen blir.

I den politiska dimensionen vill Österberg och Östros att jag ska ställas till svars för dubbelmoral. Det är naturligtvis en standardanklagelse från oppositionen, så man kan inte gärna ha en invändning mot att den reses. Men låt mig påpeka att vi måste ha två sakförhållanden klara för att den anklagelsen ska kunna riktas från Österberg och Östros.

Det första är att den tidigare regeringen, som båda dessa herrar satt i, inte bidrog till att det betalades ut bonusar i offentlig verksamhet och i all synnerhet inte statliga företag och AP-fonder, eftersom de nu nämnts av de två herrarna.

Det andra är att det måste vara uppenbart och alldeles tydligt att herrarna Östros och Österberg vid alla tidpunkter under sitt regeringsinnehav bidrog till att stoppa bonuskulturen.

Om de två förhållandena är uppfyllda är jag beredd att acceptera anklagelsen. Men så är det naturligtvis inte.

Vi har ju märkt att man här i de egna inläggen talar om att man ändrade regelverket. Vi vet hur det var. År 2001 lades ett regelverk fast som ledde till att man i AP-fonderna hade bonusar på upp till tio månadslöner. Sedan skärpte man regelverket. Det ledde till mycket kraftiga lönehöjningar, på 25–30 procent. Bara några år senare återkommer bonusarna – under den tid då Sven-Erik Österberg är finansmarknadsminister.

Thomas Östros säger att jag måste stå till svars för den här kulturen och för vad den betyder. Han säger: Vi skärpte regelverket 2003. Sedan har han själv stått här i riksdagens talarstol och på ett talande sätt försvarat och diskuterat utifrån att vi haft mycket kraftiga så kallade gratifikationer inom statlig sektor. Jag uppfattar att 400 000 kronor utbetalades till Postens vd i gratifikation efter år 2003, men jag kan ha missförstått detta; i så fall får jag beklaga det. Men jag har uppfattat att det skedde en utbetalning av 400 000 kronor. 800 000 disponerades för ledningsgruppen. Men att de utbetalningarna skedde efter år 2003 i Posten kan jag ha missförstått.

Jag tror att vi alla bör ta den här diskussionen på den bog som Carl B Hamilton antyder. Vi måste se igenom ramverket för hur ersättningar ska betalas ut i de statliga organisationer vi har och inte minst i banksystemet som är kopplat till finansiell stabilitet.

Människor tenderar att göra det man uppmuntrar dem till. Ger man mycket starka drivkrafter till risktagande är risken påtaglig att människor också agerar där risken blir satt åt sidan. Man försöker göra kortsiktiga vinster och utsätter därmed sparare och stat för stora risker. Låt oss ta den diskussionen seriöst, låt oss hitta ett internationellt regelverk och en översyn och låt oss göra någonting som kan föra in den här diskussionen så att den blir framåtblickande och konstruktiv!

Anf. 22 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! Nu har finansministern *en* möjlighet till att svara på den fråga som har ställts: Hur tänkte man den 3 juli 2008 när man ändrade de regler som den tidigare regeringen hade infört år 2003, och var Anders Borg för eller emot – precis som Thomas Östros varit inne på? Jag kan

inte tänka mig att finansministern inte hade någon uppfattning när man fattade det här beslutet, för så illa kan det väl ändå inte vara.

Endera var finansministern för eller också var han emot, så svara på frågan! Om inte måste jag konstatera att vi har en finansminister som inte hade någon uppfattning i frågan då beslutet fattades. Det blir ju resultatet av den här diskussionen om frågan inte kan besvaras.

Det som Carl B Hamilton säger är intressant, tycker jag, för han rör sig väl helt enkelt närmare sanningen kring hur det diskuterades. Om man hade vetat att det skulle bli så eländigt hade man väl inte infört det här; så var det väl. Som grund ligger alltid att man tar en stor risk när bonussystem införs med hög risk. Men stora risker tas i en högkonjunktur. Det är väl ingen som tar stora risker i det här läget. Nu törs bankerna inte ens låna ut till seriösa företag. Man är nu så rädd att man till och med håller på att strypa näringslivet när det gäller krediter.

Alla bonussystem måste avvägas när Sverige går som allra bäst. Det är då bonussystemen måste kunna fungera så att stora risker inte tas eftersom det är då misstagen begås. Det är sällan misstag begås i en lågkonjunktur. Nu tar väl inte någon så stora risker, utan nu är det snarare tvärtom. Därför är det så viktigt att bonussystemen fungerar.

Beträffande år 2006 ska jag säga att de regler som gällde 2006 var de regler som beslutades 2003. Då skulle inte de i ledningsfunktioner i någon AP-fond ha någon bonus. Om så skett har det varit mot det regelverk som funnits. Det finns inget regeringsbeslut som säger att man ska ha bonusar där. I så fall har ett fel begåtts i AP-fonderna, något som får stå för dessa.

Anf. 23 CARL B HAMILTON (fp):

Herr talman! Jag tycker att den här diskussionen är lite olyckligt fokuserad just på beslutet i fråga – detta sagt inte bara för att jag vill skydda regeringen. Jag tycker faktiskt att det är ett genuint och ett principiellt väldigt viktigt problem hur man ska utforma ersättning till ledande befattningshavare framför allt i bank- och finanssektorn, som ju i huvudsak är privat men där man i sista hand har det här med att staten kommer in och kommer att garantera systemviktiga banker. Dessa systemviktiga banker har ett ledningssystem som gör att de i vissa situationer kan bli mer benägna – att de riskerar, eller hur man nu vill uttrycka det – att hamna under statlig kontroll.

Detta är ett problem som kommer att finnas vare sig vi har den ena eller vi har den andra regeringen. Det kommer att finnas i Sverige, och det kommer att finnas i andra länder. Finansministern säger att vi ska ha ett internationellt system för detta, vilket i och för sig är alldeles riktigt, tror jag. Men jag tror att vi också måste ha nationella system.

Ibland undrar man om det alltid måste till lagliga regler och författningsbestämmelser för att människor ska tillämpa sunt förnuft. Det är precis som i det medicinska fallet som varit. Jag har inget svar, men min inställning rent allmänt är att man i fråga om AP-fonderna, som vi ju nu har diskuterat, får ha starkare, mer kompetenta och tuffa, människor i styrelserna som driver de här frågorna och som bevakar de här frågorna på ett bättre sätt.

Ägarna i bank- och finanssektorn måste vara starkare representerade. Just ägarlösa banker och finansbolag är de som, tror jag, löper största risken att hamna i sådana här problem. Därför ska vi åtminstone på den statliga sidan se till att vi har starka ägarföreträdare i de här sammanhangen.

Anf. 24 Finansminister ANDERS BORG (m):

Herr talman! Mot bakgrund av det som hänt under hösten – det vi har sett i världsekonomin och konsekvenserna av det som varit i det internationella banksystemet – är det alldeles uppenbart att vi har anledning att se över riktlinjerna.

Både Sven-Erik Österberg och Thomas Östros vet mycket väl hur regelverket ser ut. Jag är självfallet med och fattar alla beslut i regeringen. Beredningsordningen är ju sådan att Finansdepartementet är inne i allt.

Låt oss gå till det som ändå är kärnan i detta. Vi har en svår frågeställning om ersättningar i de offentliga systemen, och vi har en lång historia av att dessa har omprövats. Vi hade stora bonusar – sex–tio månadslöner – i början av 2000-talet, då under en socialdemokratisk regering. Man reglerade och ersatte bonusarna med mycket kraftiga lönehöjningar på 25–30 procent.

2003 års reglering ledde alltså till en mycket kraftig ökning av lönenivån, av de fasta lönerna, i de här företagen. Det var långt utöver vad vanliga löntagare under de åren upplevde eller fick ta del av. Utifrån en allmän rättvisediskussion har detta naturligtvis också sin relevans i den här diskussionen.

Till detta kommer att år 2006, om jag förstått det hela rätt, Tredje AP-fondens styrelse återinförde bonusar för fondens personal. Då var Sven-Erik Österberg finansmarknadsminister.

Alla dessa tre saker har jag gång på gång pekat på, men ingen av herrarna väljer att gå in i diskussionen därför att då faller hela diskussionen om min dubbelmoral. Jag måste därför upprepa att vad det här handlar om är att vi ska ha ett bra regelverk som också omfattar både privata banker och de offentliga institutionerna.

Jag kan naturligtvis säga att jag tror att Sven-Erik Österberg, Thomas Östros och jag har samma grundhållning i frågan. Statliga ersättningar ska präglas av måttfullhet, rimlighet och återhållsamhet. Det är det vi önskar. Sedan har det på vägen skett saker och ting som man kan diskutera och beklaga. Men vi ska ha måttfullhet, rimlighet och återhållsamhet som ledord.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på interpellationerna 2008/09:272, 279 och 292 om begreppet utanförskap

Anf. 25 Finansminister ANDERS BORG (m):

Herr talman! Monica Green, Peter Hultqvist och Patrik Björck har alla ställt frågor som berör utanförskapet. Jag avser att ge ett samlat svar på frågorna i samtliga dessa interpellationer.

Monica Greens fråga är tvådelad. Hon frågar dels vad regeringen avser att göra för att minska utanförskapet, dels vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att klargöra hur begreppet utanförskap används. Peter Hultqvists fråga är av likartad karaktär. Han undrar vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att klarlägga innehållet i begreppet utanförskap. Avslutningsvis frågar Patrik Björck vilka initiativ jag avser att ta så att väl definierade begrepp används för sysselsättningspolitiken.

Låt mig till att börja med konstatera att utanförskapet är ett internationellt vedertaget samlingsbegrepp för ett allvarligt samhällsproblem och diskuteras flitigt i ekonomiska rapporter från OECD, IMF och inom EU. Begreppet syftar till att belysa att betydligt fler än de som i statistiken räknas som arbetslösa kan ha arbetsmarknadsrelaterade problem. Utvecklingen på arbetsmarknaden måste därför följas med en bred uppsättning indikatorer. På regeringens initiativ pågår ett arbete med att vidareutveckla arbetsmarknadsstatistiken. Under hösten har de första resultaten av arbetet sett sitt ljus, och SCB kommer successivt att publicera nya och bättre indikatorer.

På Monica Greens andra fråga om vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att minska utanförskapet kan jag konstatera att regeringen vidtagit en rad åtgärder som stärker arbetsmarknadssituationen för grupper med svag förankring på arbetsmarknaden. För unga och äldre utgörs den viktigaste åtgärden av nedsättningen av arbetsgivaravgiften. Unga kan få nystartsjobb redan efter sex månaders arbetslöshet. För äldre är subventionstiden i nystartsjobben dubbelt så lång som för andra grupper, och för utrikes födda finns instegsjobb.

Därutöver har regeringen enligt propositionen *Åtgärder för jobb och omställning* vidtagit ett antal åtgärder för att motverka ett ökat utanförskap till följd av den internationella krisen. Bland annat föreslås ett förstärkt stöd till långtidsarbetslösa genom en fördubbling av kompensationsen till arbetsgivare vid nystartsjobb.

Anf. 26 PETER HULTQVIST (s):

Herr talman! Tack för svaret. Utanförskap var någonting som lanserades i svensk politik i förra valrörelsen. Det var någonting som växte fram inom högerinriktade PR-byråer och var ett oväntat politiskt grepp. Man beskrev det som att 17 procent av svenska folket omfattades av det så kallade utanförskapet. Det var öppet arbetslösa, det var sjuka, det var heltidsstuderande, pensionerade, hemmaarbetande, arbetsökande, värnpliktiga. Värnpliktiga var alltså med i utanförskapet. Räknar man enligt den modellen var det 922 100 personer i så kallad bred arbetslöshet och utanförskap i oktober 2006. Räknar man på samma sätt handlade det i april 2008 om 5 000 personer fler. Det har alltså ökat.

Min uppfattning är att beräkningsunderlaget från första början inte var seriöst. Det här var mer ett PR-trick, ett valrörelsegrepp, det handlade om att skapa uppmärksamhet, det var inte seriös politik. Dessutom visar nu utvecklingen av högern inte håller vad den lovar. Utanförskapet, om man nu ska använda det begreppet, minskar inte. Än mer uppseendeväckande är att man sedan valet ändrat beräkningsmetoder vid olika tillfällen. Först ut var moderata partisekreteraren Schlingmann, som slog ihop siffror från Ams och SCB och försökte leda i bevis att under första

regeringsåret hade 164 000 färre personer hamnat i det så kallade utanförskapet.

Sedan kom Borg själv med en finansdepartementsmodell med så kallade helårsekvivalenter. Det är kanske någonting som är rätt så svårt att begripa sig på. Därefter har Maria Larsson, folkhälsoministern, påstått att antalet människor i utanförskap har minskat med 125 000 på två år. Det är alltså så att man blandar efter vad som passar olika beräkningsmodeller. Man anpassar sig efter läget.

Riksrevisionen har granskat detta och i sin rapport kommit fram till att man saknar definition. Det tycker jag är rätt så pinsamt, och det borde Anders Borg också tycka. Det sägs i rapporten att kejsaren står här naken utan kläder, fullständigt avklädd, bluffen är avslöjad. Det står att definitionen inte finns.

Nu stiger antalet socialbidragstagare. Finansdepartementet räknar med en rejäl ökning ända fram till 2011. Även om man försöker dölja det under begreppet helårsekvivalenter räknar man med en ökning år efter år av antalet människor som inte klarar av att leva på annat sätt än med socialbidrag.

Arbetslösheten är på väg att skena i väg från 6 till 9 procent, arbetslinjen är havererad, 500 000 personer har på grund av höjda a-kasseavgifter försatts i en situation där de i dag saknar försäkringsskydd. Klyftorna ökar, och ni sänker skatterna mest för de rika.

Ni använder begreppet utanförskap på ett sådant sätt att människor stämplas. Uttrycket är stigmatiserande. Jag har träffat människor i många sammanhang som inte haft ett jobb och som har sagt till mig: Vet du hur det känns att ständigt få höra att man tillhör utanförskapet, att man inte är en fullvärdig del av samhället? Vet du hur det känns?

Det har jag mött upprepade gånger vid olika möten. Hur har ni tänkt? Är det så att etablissemangets ovanifrånperspektiv är så självklart för er att ni inte begriper att ert ordval och sätt att bedriva kampanj stämplar människor, skadar människor och gör att de inte känner sig hemma i samhället?

När får vi se en definition av begreppet utanförskap som även Riksrevisionen kan acceptera?

Anf. 27 MONICA GREEN (s):

Herr talman! Nu vill regeringen inte låtsas om begreppet utanförskap längre. Man vill prata om andra saker och försöker lägga på dimridåer. Det är inte så konstigt. Er politik har fullständigt kraschat. Er politik har inte gett några som helst jobb. Er politik har lett till att ungdomsarbetslösheten rusar i höjden, att människor får gå på socialbidrag. Försörjningsstöden ökar ute i kommunerna. Det är er politik som har lett till att människor som vill jobba inte får jobba längre.

Ni försöker påstå att det är den internationella lågkonjunktursens fel att människor inte får jobba längre. Men ni gick väl inte till val och sade: Vi kan regera bara vid högkonjunktur i det här landet. Blir det lågkonjunktur lämnar vi walk over. Det sade ni inte till väljarna. Ni borde i så fall ha sagt tydligt att er politik fungerar bara i högkonjunktur. Nu gjorde den inte ens det. De jobb som strömmade till det första året sedan ni tagit över var för att vi från Socialdemokraterna hade lagt grunden till det och för att det var högkonjunktur. Er politik gav inte några som helst nya

jobb. Anders Borg sade i och för sig att det skulle ta två år innan er politik börjar bita. Anders Borg vet att det inte var er politik som gjorde att det tillkom nya jobb under 2007.

Nu vill ni inte prata om de här begreppen längre, men i valrörelsen gjorde ni en stor sak av utanförskapet. Ni sopade med folk som var föräldralediga och som gick på högskolan. Ni sopade in alla. Oj, vad hemskt det var att de var i utanförskap, som ni kallade det.

I själva verket har Sverige och den svenska modellen en sådan beräkningsgrund att de som kan räknas som varande i utanförskap i själva verket är innanför i samhället eftersom de får en form av ersättning. Men vad som händer nu i samhället är att det riktiga utanförskapet ökar, antalet människor som inte kommer att få något som helst skyddsnet i samhället, som hamnar utanför helt och hållet. Ni har försatt dem i den situationen. Ni har förskjutit dem från a-kassan, ni har sett till att det inte tillkommer några nya jobb, och ni ser till att kommunerna inte har möjlighet att vara regulatorn på arbetsmarknaden.

De människor som nu lämnar arbetsmarknaden eller ungdomar som inte ens får möjlighet att komma in på arbetsmarknaden får ingen ersättning alls. De ska leva på allmosor. De ska leva på sina släktingar och bekanta, och det är så högern vill ha ett samhälle. Man vill inte ha ett skyddsnet. Det är så här ni vill ha det i ett samhälle, stora skillnader. Ni gick till val på det. Det ska vara skillnad på folk, det ska vara större skillnader. Det är inte så konstigt att ni tillät bonusar, som diskuterades i den förra debatten. Ni har människosynen att straffa dem som har det svårt, de ska bara bli fattigare och fattigare, och de som har glidit in på en räkmacka i livet ska bara få det bättre. Det är er människosyn. Det är inte så konstigt att det blir så nu. Ni har lagt grunden för de stora skillnaderna. Nu när arbetslösheten ökar så dramatiskt säger ni: Vi kan ingenting göra. Det är någon annans fel, vi styr inte i det här landet.

Men det är ni som har sett till att människor inte har sådana inkomster att de räcker. Det är ni som har sänkt skatterna för de rika och förskjutit människor från a-kassan. Alltså är det ni som har sett till att det riktiga utanförskapet ökar.

Anf. 28 PATRIK BJÖRCK (s):

Herr talman! Tack, finansministern, för svaret på interpellationen! Interpellationen har, precis som Monica Green mycket riktigt konstaterade, stora likheter med den interpellation som vi debatterade här precis innan. Jag vet inte om det var någon sorts gudomlig ingivelse som fick de här debatterna att gå samman, för det gör att man på något sätt kan få en förståelse för vad den här debatten handlar om och varför vi lyfter fram frågan om utanförskapet igen. Den har vi ju diskuterat många gånger ända sedan valrörelsen 2006, då vi ifrågasatte det här sättet att argumentera.

Vad som har hänt nu är att Riksrevisionen också ifrågasätter den borgerliga argumentationen och numera den borgerliga regeringens sätt att argumentera i den här frågan. Det gör att den här debatten blir extra intressant, spännande och aktuell.

Att vi från den socialdemokratiska oppositionen länge har kritiserat och sett blottorna i den här typen av retorik är som sagt var känt. Men nu får vi stöd från Riksrevisionen i vår kritik och faktiskt från Riksrevisionens styrelse, där även representanter för de borgerliga finns med och som är tvungna att instämma i den kritik som Riksrevisionen ger. Sedan har jag förstått att finansministern i sin tur riktar väldigt skarp kritik mot Riksrevisionen och kallar dem för inkompetenta eller oförmögna att göra sådana här analyser. Jag tycker i och för sig att det är anmärkningsvärt att man försöker ta sig ur debatten på det sättet.

I min interpellation var det väldigt lätt för mig att formulera mig, för jag behövde bara citera ur Riksrevisionens skrivelse: ”Avsaknaden av en klar definition av vad som utgör utanförskapet kan medföra problem för politikens inriktning. Om ett uttryckligt mål är att minska utanförskapet samtidigt som målgruppen är oklar kan detta innebära svårigheter att rikta åtgärder mot de grupper där effekten förväntas bli störst. En felaktig inriktning av politiken kan leda till betydande dödviktseffekter. Om utanförskapet dessutom används som det övergripande målet för sysselsättningspolitiken innebär det att andra potentiella mål, som en låg arbetslöshet, förlorar i vikt. Detta kan vara problematiskt då det kan finnas starka empiriska belägg för att arbetslöshet innebär betydande individuella välfärdsluster.”

Jag vill bara tillägga att det här inte är mina ord och mitt sätt att uttrycka mig på. Jag skulle normalt sett kanske inte valt den typen av uttryck. Men oavsett det tycker jag att det är viktigt att använda det här citatet eftersom det belyser vad Riksrevisionen i sin genomgång av det här begreppet har kommit fram till. Det är alltså en mycket, mycket förödande kritik. Då ska man inse att det egentligen inte är en kritik mot regeringens åtgärder. Man kan ju fortsätta diskutera innehållet i den politiken, som nu inte kan mätas på grund av att det ställs upp sådana här konstiga mål. Då blir debatten naturligtvis en annan debatt och en större debatt. Men bara för att se vidden av kritiken är det viktigt att ta till sig vad Riksrevisionen säger. Det ska bli väldigt spännande att höra hur finansministern använder sin tid och svarar på kritiken.

Orsaken till att man gör det här är egentligen ingenting som Riksrevisionen går in på, alltså den politiska delen, för Riksrevisionen konstaterar att regeringens argumentation och den här typen av begrepp inte håller. Men den politiska komplikationen är inte att man använder detta begrepp på grund av någon sorts dålig insikt i hur samhället fungerar, utan att den borgerliga regeringen använder det mycket insiktsfullt med en kunskap och att man försöker dölja sin politik. Det ska jag komma in på i mitt andra inlägg.

Anf. 29 CARL B HAMILTON (fp):

Herr talman! Jag tycker att det var intressant det som Peter Hultqvist sade här tidigare, nämligen att begreppet utanförskap växte fram som ett oväntat grepp i valrörelsen 2006 och bara var avsett att skapa uppmärksamhet. Ja, men ni förlorade ju valet på detta bland annat, inte minst enligt era egna valutvärderingar, så det måste nog ha varit någonting mer.

Det är en väldig underskattning av väljarna att tro att man kan förföra dem genom PR-byrågrepp eller att uppmärksamhetsskapande åtgärder av ytlig karaktär skulle lura väljarna. För egen del har jag nog faktiskt en högre uppfattning om väljarna och deras förmåga att ta ställning i politiska sammanhang än vad Peter Hultqvist har.

Både Monica Green och Peter Hultqvist talade här om att det görs stora skillnader och att målet för regeringens politik är att skapa stora skillnader i samhället. Då kan man säga att på den punkten har regeringens politik misslyckats å det allra grövsta. Under de senaste tolv månaderna har väl börsen fallit med ungefär 50 procent. Någon större förmögenhetsutjämning i det svenska samhället har säkert inte skett sedan kriget. Om oppositionen tror att det är regeringens mål att öka förmögenhetsklyftorna, är det bara att konstatera att det målet har den helt misslyckats med.

Det är intressant det som Peter Hultqvist säger, för det ligger en väldigt långtgående slutsats i det, nämligen att människor kan uppfatta det som stigmatiserande om man säger att den grupp de tillhör är i utanförskap. Det innebär alltså att Peter Hultqvist och oppositionen anser att man inte ska tala om problemen, om de som ingår i gruppen kan uppfatta det som stigmatiserande, att det är bättre att dölja problemen än att tala om dem och lyfta fram dem, att det är bättre att mörka problemen än att ta fram dem i ljuset så att man kan diskutera vilka åtgärder som kan vidtas, vilka statistiska mått som ska användas för att fånga problemets omfattning och så vidare.

Jag tycker att det är en fullständigt förödande inställning i politiska sammanhang att om man har ett problem och det finns någon som skulle kunna missuppfatta problemets verkliga innebörd ska man inte tala om det. I själva verket vore det en väg rakt ned i det politiska helvetet, om man skulle ha handlingslinjen att undvika att tala om problem bara därför att det är någon som kan ta illa upp.

Anf. 30 Finansminister ANDERS BORG (m):

Herr talman! Den här diskussionen handlar egentligen inte om ett statistiskt begrepp eller olika statistiska mått, utan den handlar om full sysselsättning.

Full sysselsättning har vi när alla som vill och kan arbeta har ett arbete. Spegelbilden till det är ett utanförskap. Det är när vi inte har uppnått full sysselsättning. Det är när människor som vill och kan ha ett arbete på grund av arbetsmarknadens funktionssätt, på grund av hur vi utformar skatter och regelverk eller på grund av hur vi utformar transfereringssystem hamnar utanför arbetsmarknaden.

Naturligtvis ska vi ha en god ekonomisk trygghet för människor, en bra inkomsttrygghet i samband med sjukdom, allvarliga funktionshinder eller arbetslöshet. Men den svenska arbetsmarknaden har sedan tidigt 70-tal gått in i en alltmer problematisk utveckling. Vi har haft en arbetslöshet som har kommit upp på högre nivåer. Vi har haft arbetsmarknadspolitiska åtgärder som har stigit som de ska i lågkonjunktur, men sedan stannat kvar på en hög nivå och cementerat att människor inte kan försörja sig på marknadsarbete. Vi har haft en sjukfrånvaro som har kommit upp till allt högre nivåer, trots att befolkningen blivit allt friskare. Både den upplevda hälsan och den som kan mätas i studier har förbättrats, och

samtidigt har sjukfrånvaron ökat. Förtidspensioneringen har år för år ökat till nya nivåer. I många fall har det funnits en oro för att detta i grunden har handlat om ett bristande funktionssätt för arbetsmarknaden.

Full sysselsättning är eftersträvansvärt. Eftersom full sysselsättning är det som vi strävar efter måste vi titta på hur utanförskapet utvecklats. Det har gjorts under lång tid. Jag rekommenderar att gå tillbaka till de socialdemokratiska finansplanerna. Jag tror att begreppet utanförskap introducerades 1998 i Erik Åsbrinks budgetproposition, där också helårsekvivalenterna träder in som ett av de många mått man kan använda för att mäta vad detta är.

Full sysselsättning är inte ett entydigt begrepp. Vi har ingen statistik som säger när det råder full sysselsättning eller inte, utan det är ett eftersträvansvärt mål där en lång rad indikatorer visar om vi gör framsteg. Är det fler som långsiktigt har arbete? Är det färre som är arbetslösa? Är det färre som står utanför arbetsmarknaden än när den fungerar illa? Är det färre som är i sjukskrivning eller arbetslöshet? Det är viktiga frågor för ett samhälle eftersom arbete är så mycket mer än bara inkomst. Arbete är en stor del av tryggheten i livet.

Kärnan i att Socialdemokraterna har bekymmer med utanförskapet är att de inte riktigt vill erkänna det grundläggande problemet. Sverige har en arbetsmarknad som under lång tid, 30 år, har fungerat så att en betydande grupp och en växande grupp har ställts utanför den reguljära arbetsmarknaden. Det är grundproblemet som vi måste försöka göra något åt. Det är detta problem Socialdemokraterna har så svårt att förhålla sig till eftersom de då skulle behöva diskutera de egna systemen, de egna riktlinjerna, de egna försäkringssystemen och de egna regleringssystemen. Det är detta Socialdemokraterna har så svårt för.

Därför är detta i grunden ingen fråga om vilket statistiskt mått SCB ska utveckla eller hur Riksrevisionen ser på det ena eller det andra utanförskapsbegreppet. Det är en fråga om den grundläggande skiljelinjen i svensk politik där vi i alliansen vill återupprätta full sysselsättning, minska utanförskapet och i åtgärd efter åtgärd lägga fast en arbetsmarknad där alla som vill och kan arbeta också ska ha en möjlighet att arbeta.

Anf. 31 PETER HULTQVIST (s):

Herr talman! Det här handlar om att ni i politiskt syfte använder begrepp som ni inte kan definiera. Ni har inget konkret svar på Riksrevisionens kritik. Den 25 november 2008 sade Riksrevisionen att det fortfarande saknas en redovisning av vilka antaganden som ligger bakom prognoser för utanförskapet, att olika reformers effekter på utanförskapet inte redovisas i de ekonomiska propositionerna och att det inte heller redovisas vilka grupper inom utanförskapet som bör och kan påverkas av regeringens politik. Men ni har inget att säga om detta.

För mig är det så att arbetslöshet är arbetslöshet, sjukdom är sjukdom, handikapp är handikapp och värnplikt är värnplikt. Det behövs inga utanförskapsbegrepp som stigmatiserar människor för att beskriva den typen av verklighet.

Svara på frågan varför människor som jag möter som är i det så kallade utanförskapet upplever detta som negativt, stigmatiserande och som att få en stämpel i pannan som säger: Du är utanför; du är tärande och inte närande!

Det här är bara en variant på debatten som borgerligheten förde en gång i tiden om offentlig sektor som tärande och privat som närande. Ni hittar på begrepp för att nå era politiska mål.

Borg, du talar om att bekämpa arbetslösheten. Den var 6 procent förra året och blir 9 procent 2010 enligt Arbetsförmedlingens statistik. Ni har misslyckats. Arbetslösheten ökar och socialbidragstagarna blir fler enligt ditt eget departement och enligt dina egna helårsekvivalenter. Så ser verkligheten ut i Sverige – i ditt Sverige som du ansvarar för med dina politiska åtgärder.

Människor som lämnar a-kassan står utan försäkringsskydd. Så ser det ut i ditt Sverige, Anders Borg. Ni kör ut människor i det ni själva kallar utanförskap.

Vi har en statsminister som säger att det bara går att påverka arbetslösheten marginellt och att ingen regering kan göra något åt detta.

Borg, du talar om full sysselsättning. Delar du inte Fredrik Reinfeldts uppfattning? Tar du avstånd från hans uppfattning som han har redovisat här i riksdagens talarstol? Han sade att man bara kunde göra något marginellt.

Jag kan upplysa herrarna om att 119 000 fler platser i arbete, utbildning eller arbetsmarknadsåtgärder finns redovisade i Socialdemokraternas alternativförslag, finansierat och klart. Det går att stödja det. Så enkelt är det. Det går att åstadkomma saker om viljan finns och om retoriken bottnar i någon sorts verklighet. Men det kanske bara är luftballonger, vilket jag uppfattar det som.

Jag vill återkomma till socialbidragen. I Borgs helårsekvivalentstatistik står det 2008: 78, 2009: 85 och 2010: 86. Bakom detta döljer sig tusental; 78 000 ökar till 86 000. Man räknar med en mer än 10-procentig ökning av antalet socialbidragstagare under mandatperioden. Det är människor som har fått göra sig av med allt – bostadsrätt, bil och andra tillgångar. För att få försörjningsstöd måste man vara ren. Därefter ska man till socialbyrån och vägas, mätas, bedömas och utfrågas. Livet ska läggas upp på bordet.

Detta ökar i ditt Sverige, Borg. Det kan man kalla ett utanförskap. Vad ska du göra åt detta?

Anf. 32 MONICA GREEN (s):

Herr talman! När ska regeringen börja satsa på jobben? Det är jobb vi behöver ha här i landet. Hur kan en regering stå handfallen och se på när människor förlorar sina arbeten, socialbidragstagarna blir fler och ungdomsarbetslösheten rusar i höjden? Människor kan inte försörja sig och hamnar i svåra situationer för att ni har tagit bort skyddsneten, möjligheten att utbilda sig under arbetslösheten och möjligheterna till omställning.

Vi vill gärna diskutera dessa frågor; det är precis därför vi interpellerar om detta. Regeringen har totalt misslyckats med det man sade i valrörelsen. Att de borgerliga vann valet är bara att beklaga, men man gjorde det för att man påstod att man skulle komma till rätta med många saker i samhället. Det har dock visat sig att det har blivit precis tvärtom.

Det var under vårt senaste år vid regeringsmakten som 153 000 nya jobb tillkom. Året därpå tillkom hälften så många. Det var bra men bara hälften så bra. Förra året tvärnitade det som vi alla vet. Nu skyller ni på en internationell lågkonjunktur och säger att ni inget kan göra: Det är inte vårt fel, så vi kan inte göra något.

Varför har vi en regering som inte kan eller vill göra något? Ni kan göra saker och ting, men ni vill inte. Ni har sett till att vi har mindre inkomster till staten. Nu ska vi låna till de skattesänkningar som ni har genomfört. Vi har mindre inkomster till åtgärder, och människor har förskjutits från a-kassan. Det har ni gjort. Det är inte någon internationell lågkonjunkturs fel. Det är hemsnickrad politik, för ni vill ha det så. Det är högerns avsikt med de stora skillnaderna i samhället. Ni vill att det ska vara så, och ni har lyckats.

Anders Borg säger att man vill satsa på jobben. Det är viktigt att folk får jobb. Varför gör Anders Borg inte det då? Varför förlorar fler och fler sina arbeten varje dag när Anders Borg regerar? Samtidigt säger han att det är bra om människor får arbete. Varför gör han inget åt det då utan skyller på andra?

Om vi har en regering som har otur varenda gång och säger sig inte kunna regera i lågkonjunktur, varför har vi i så fall regeringen över huvud taget? Varför vill ni inte göra något åt detta? Varför säger ni att ni ska vänta med att vidta åtgärder tills vi kommit längre in i krisen? Jo, för att ni inte vill vidta åtgärder. Ni vill att kommunernas ekonomi ska försämras så dramatiskt att man måste försämra den offentliga sektorns service. Det är er egentliga avsikt, även om ni har försökt skylla på den internationella lågkonjunkturen. Ni säger att ni inte kan göra något. Ni kan om ni vill, men ni vill inte.

Jag beklagar att Anders Borg fortfarande försöker skylla på den internationella lågkonjunkturen och säger att han satsar på jobben när han i själva verket inte gör det. Han lägger inte två fingrar i kors för att människor ska ha jobb. Vi behöver en regering som satsar på jobben.

Anf. 33 PATRIK BJÖRCK (s):

Herr talman! Finansministern säger att den här diskussionen inte handlar om statistik. Jag kan delvis hålla med om det, men för att komma fram till vad diskussionen handlar om är vi tvungna att först ta oss igenom det här missförståndet.

Jag skulle vilja tala om vad professor Bertil Holmlund säger om den här frågan:

När statistiken görs om till ett politiskt kampanjmedel, när alla distinkta avgränsningar mellan olika grupper och tillstånd suddas ut och allt reduceras i en enda formel som massarbetslöshet eller utanförskap rör det sig om missbruk av statistiken. Ett mått som gäller arbetslöshet ska inte överges till förmån för allsköns godtyckliga mått på verklig arbetslöshet som inkluderar diverse grupper utan arbete som inte söker arbete.

Det skriver Bertil Holmlund i polemik mot de nydefinitioner av arbetslöshet som Moderaterna och övriga allianspartier ägnar sig åt.

Orsaken till att vi ändå vill ta oss igenom de här missförstånden och försöka komma till rätta med dem är att vi tar frågan om full sysselsätt-

ning och arbetslöshet på allvar. Det gör oss genuint upprörda när man försöker slänga ut dimridåer för att man inte ska behöva diskutera det som politiken verkligen handlar om, den klassiska skillnaden mellan höger och vänster, den klassiska skillnaden i hur vi hanterar de här problemen i samhället. Det är just därför vi måste ta oss igenom de här dimridåerna, de statistiska falsarier som den borgerliga regeringen ägnar sig åt.

Det är skönt att veta att vi har forskningen bakom oss. Den brukar finansministern luta sig mot i vanliga fall. Vi har oberoende källor som Riksrevisionen bakom oss så att vi kan komma till botten och lämna statistiken därhän och diskutera den verkliga politiken och de verkliga åtgärder som vi måste diskutera för att komma till rätta med detta.

Då är vi inne i en normal politisk diskussion om höger och vänster i samhället där vi kan diskutera olika lösningar på problemen.

Då kan vi titta på vad det är som gör att arbetslivet slår ut folk. Vad är det som gör att människor blir sjuka? Vad kan vi göra med arbetsmiljöforskningen för att komma till rätta med de problemen?

Den borgerliga regeringen säger: Rusta ned arbetsmiljöforskningen, lägg ned Arbetslivsinstitutet. Se till att det inte finns några politiska åtgärder att vidta som skulle kunna ställa detta till rätta.

När Anders Borg beskriver full sysselsättning som ett mål och arbetslöshet som ett stort samhällsproblem är vi helt överens. Det som gör mig så upprörd är att när Anders Borg får makten gör han inte någonting för att åtgärda problemen.

Man gör tvärtom allt för att förvärra problemen. Man avrustar arbetsmiljöforskningen. Man ser till att fler människor slås ut från arbetslivet. Man ser till att vi skapar ett delat samhälle med större inkomstskillnader. Man går sakta men säkert bakåt i utvecklingen och skapar ett gammaldags samhälle med ett verkligt utanförskap – ett utanförskap där människor inte kan försörja sig på sin lön, där människor inte kan försörja sig över huvud taget oavsett om de är sjuka eller arbetslösa, inte ens om de har ett arbete.

Vi vet att i Anders Borgs drömsamhälle finns de som vi kallar *working poors*. Är de innanför eller utanför i finansministerns terminologi? De har ett arbete men kan ändå inte försörja sig. Dit är vi på väg med stormsteg med Anders Borgs politik. Är de innanför eller utanför de som i Anders Borgs drömsamhälle arbetar med kanske ett, två eller tre jobb men ändå inte kan försörja sig? Hur definierar Anders Borg deras så kallade innanförskap eller utanförskap?

Då hamnar vi i en verklig politisk diskussion, men först måste vi ta oss igenom de här dimridåerna och de statistiska falsarier som man gömmer sin politik bakom.

Anf. 34 CARL B HAMILTON (fp):

Herr talman! Det var en väldig kanonad, men med lösa skott. Om Bertil Holmlund, professor i Uppsala, säger att man inte ska blanda ihop utanförskap och arbetslöshet har han ju helt rätt.

Utanförskap är ett bredare begrepp. Vi vill inte bara fånga in grupper som är arbetslösa utan även andra som står utanför samhället. Det finns ju andra kriterier på utanförskap än arbetslöshet om man inte är socialdemokrat. Vi ser det bredare. Vi ser att det finns människor som behöver

stöd och hjälp men som inte nödvändigtvis är arbetslösa utan har andra problem.

Jag tycker att den här diskussionen har blivit ideologiskt mer intressant än vad jag trodde. Peter Hultqvist säger att sjukfrånvarande och förtidspensionerade inte finns. Den moderna diskussionen om hur de kategorierna går in och ut på arbetsmarknaden finns inte för honom. Det är en 20 år gammal uppfattning.

I sitt första inlägg sade Monica Green att om man har ersättning är man inte i utanförskap. Det är en otroligt oambitiös nivå på engagemanget. Har man en ersättning är det inga problem.

Det är pudelns kärna, vattendelaren i svensk politik. Man nöjer sig med att människor har bidrag. Det är den tillräckliga ambitionsnivån för Socialdemokraterna.

Vi har en högre ambitionsnivå. Människor ska ha jobb. De ska ha ett produktivt jobb. Vare sig de är arbetslösa, sjukfrånvarande eller förtidspensionerade ska de, om möjligt, tillbaka i jobb. Det är det som är skillnaden mellan oss.

Anf. 35 Finansminister ANDERS BORG (m):

Herr talman! Det här är en diskussion som i grunden handlar om ett begrepp, nämligen full sysselsättning. Oppositionen försöker säga att det inte är det som är kärnan utan att det är en statistisk diskussion som är nyckeln i detta.

Så är det naturligtvis inte. Alla som vill och kan arbeta ska ha ett arbete.

När människor som vill och kan ha ett arbete inte får jobb därför att arbetsmarknaden inte fungerar, för att vi har för mycket regleringar eller för höga skatter eller dåligt utformade omställningsförsäkringar är det utanförskap. Då ska vi diskutera det och försöka utveckla ett politiskt program som gör att fler människor kommer i sysselsättning i sjukvården, i företagen, i servicesektorn och kommunerna. Det är syftet med det politiska arbetet, att komma närmare full sysselsättning.

Arbete i sig är något bra. Det är det som bygger välfärd i ett samhälle. Det är det som gör att människor har arbetskamrater, att de får vara med om löneutveckling och att de kan utvecklas. Det är bara genom fler i arbete vi kan möta en åldrande befolkning utan skatthöjningar eller nedskärningar i välfärden.

Det är den här utvecklingen som vi har haft i 30–40 år som Socialdemokraterna inte vill se. Vid varje lågkonjunktur har vi fastnat i ett läge där fler människor befinner sig bortom den fulla sysselsättningen, där fler människor inte har ett arbete att gå till, där fler människor befinner sig i utanförskap på grund av arbetsmarknadens funktionssätt. Det är grundproblemet.

Det är en diskussion som förs i EU-kretsar. Den har förts av socialdemokratiska finansministrar i budgetproposition efter budgetproposition, men nu har Socialdemokraterna tappat bort jobbpolitiken.

Här får vi veta att det finns ett vänsteralternativ som är klappat och klart. Det måste ändå vara den stora nyheten i Sveriges riksdag. Vad består det i? Höjda skatter, vet vi. Jobbavdrag är Socialdemokraternas favoritskattehöjning – den skattesänkning som kanske är allra viktigast och som är allra effektivast gör att fler människor kommer i arbete. Är det

ungdomsskattehöjningar när arbetsgivaravgifterna ska upp? Är det höjd bolagsskatt och höjd arbetsgivaravgift med Vänsterpartiet? Eller är det Miljöpartiets drakoniska skattechock mot bilsektorn som är det klara vänsteralternativet?

Jag tycker mig se att det finns en enighet inom vänstern om att höja skatterna. På samma sätt finns det en enighet om att föröda de offentliga finanserna. Det har länge varit ett mål för Vänsterpartiet. Nu ser vi praktiskt taget dagligen och stundligen nya förslag från vänsteralternativet.

Vi försöker ta ansvar. Sverige befinner sig i den värsta ekonomiska krisen på decennier. Sverige får beröm av EU, OECD och andra internationella organisationer för att vi tidigt mötte nedgången. Vi har gjort omfattande åtgärder för att stärka efterfrågan, för att stärka tillväxtförutsättningarna, för att stärka kommunerna, för att bygga ut arbetsmarknadspolitiken och för att möta nedgången i byggsektorn.

Mot det står ett vänsteralternativ som inte vill ta de offentliga finanserna på allvar. Det är ändå kärnan i detta. Ska vi möta nedgången får vi inte föra en så expansiv politik att vi försätter oss i sitsen att räntorna börjar stiga, att hushållen börjar oroa sig för om pensionssystemen håller och att man tror att de socialdemokratiska skattehöjningarna ska komma att undergräva den privata ekonomin.

Här har vi grundfrågan. Detta är en av de mest ideologiska diskussionerna som vi kan ha. Låt oss därför inte låtsas som att den handlar om ett statistiskt mått. Den handlar om full sysselsättning, att alla som vill och kan ska ha ett arbete. Vi har lagt fram en politik som lägger grunden för att vi på lång sikt kommer att få fler människor som är i arbete och färre människor i utanförskap. Men Socialdemokraterna står tillsammans med sina vänsterkamrater handfallna i jobbpolitiken.

Anf. 36 PETER HULTQVIST (s):

Herr talman! Finansministern får ursäkta, men jag tycker att hela hans senaste anförande var bara innehållslöst trams. Det var ord utan värde.

Arbetslösheten ökar just nu från 6 till 9 procent. Anders Borg, det är du och dina regeringskamrater som bär ansvaret. Du har en kompis i statsminister Reinfeldt som säger att detta går att påverka bara marginellt. Det har han stått här i talarstolen och sagt. Jag har frågat dig: Delar du hans uppfattning?

Ni har ingenting att komma med, och du pratar om full sysselsättning. För varje dag ökar antalet arbetslösa. Du har ingen trovärdighet i detta.

Du sade en gång: Döm oss efter två år. Det har gått två år nu, och arbetslösheten har ökat, och den ökar ännu mer. Det är sanningen om Sverige i dag.

Jobbavdraget är det bästa mot arbetslösheten, säger du. Arbetslösheten ökar dag för dag, månad för månad. Det är sanningen. Det som ni har gjort är att sänka a-kassan.

Ute på bygden säger man nu: Man blir inte bara arbetslös. Man blir fattig också. Det är resultatet.

Socialbidragsutgifterna ökar i kommunerna, och där sitter borgerliga företrädare och följer noga om man ligger något över riksnormen eller inte i fråga om den lokala socialbidragsnivån.

Jag ska läsa upp dikten *Varning för hunden!* Den skrevs av Stig Dagerman 1954.

Lagen har sina blottor.
Hund får de fattiga ha.
De kunde väl skaffa sig råttor,
som är skattefria och bra.

Nu sitter folk i små stugor
med dyrbara hundkreatur.
De kunde väl leka med flugor,
som också är sällskapsdjur.

Kommunen bara betalar.
Det måste bli slut på, ity
att annars så köper de valar,
fruktar herr Åleby.

Något måste beslutas:
Hundarna skjuts! Inte sant?
Nästa åtgärd: De fattiga skjutas,
så spar kommunen en slant.

Denna press på människor som ni säger står utanför måste få ett slut.
Den är inte mänsklig.

Anf. 37 MONICA GREEN (s):

Fru talman! Ja, visst handlar det om jobben, Anders Borg. Det är det som vi vill tillbaka till. Vi vill ha en regering som faktiskt vill göra någonting åt den höga arbetslösheten. Vi vill ha någon som vill använda det politiska verktyget för att se till att människor kommer i arbete. Nu har vi en regering som står fullständigt handfallen och som säger: Vi kan inget göra. Vi vet inte hur man gör i lågkonjunktur. Vi får lågkonjunktur varje gång vi regerar, och vi vet inte hur man gör då. Vi vill att det ska vara högkonjunktur jämt, säger Anders Borg.

Det är möjligt att det är ett drömscenario och att man vill regera bara i högkonjunktur. Men det kommer alltid regn efter solsken. Man måste ha paraply också. Man måste ha en politik som håller i både hög- och lågkonjunktur.

Nu när vi befinner oss mitt i en lågkonjunktur vill regeringen inte regera längre utan säger att detta är någon annans fel och inte regeringens fel och att regeringen därför inte kan göra något.

Det handlar om jobben. Människor måste få gå till sitt arbete. Människor måste få ha kvar sitt arbete. Både i tillverkningsindustrin och i offentliga sektorn behövs människor, och de kommer att behövas i framtiden också. Människor borde kunna få möjlighet att omskola sig nu när vi har en lågkonjunktur. Men det säger regeringen nej till. Regeringen vill inte att människor ska ha dessa omställningsmöjligheter. Man har dragit ned på utbildningsmöjligheterna, och man ser till att kommunerna inte får högre statsbidrag. Det är en vilja, Anders Borg. Det är ni som vill försätta människor i arbetslöshet, trots att Anders Borg påstår att det är viktigt att folk går och jobbar. Men er politik leder till något helt annat, nämligen massarbetslöshet. Det gjorde den i början av 90-talet, och det

Prot. 2008/09:80
9 mars

Svar på
interpellationer

gör den nu också. Det är ni som har försatt svenska folket i denna situation. Skyll inte ifrån er på någon internationell lågkonjunktur!

Anf. 38 PATRIK BJÖRCK (s):

Fru talman! Anders Borg använder en retorik som är ganska vanlig i högerkretsar, och den är lika lustig varje gång. Man säger: Nu har Socialdemokraterna tappat bort jobbpolitiken. Jag tycker att det är ett spännande sätt att resonera.

Kom ihåg, alla ni som lyssnar, att om fem år har vi rätt politik, därför att så fort som man pratar med moderater säger de att vi socialdemokrater var bra förr. Då är frågan när vi var bra. Det är lite spännande. De högerpolitiker som fanns för fem år sedan kritiserade den socialdemokratiska politiken. De högerpolitiker som fanns för tio år sedan kritiserade den socialdemokratiska politiken. De högerpolitiker som fanns för 20 år sedan kritiserade den socialdemokratiska politiken.

Anders Borg, det är skönt att veta att du åtminstone med viss eftersläpning accepterar att det är den socialdemokratiska politiken som är den riktiga. Vid nästa val kommer även svenska folket att konstatera att så är fallet.

Anders Borg säger också att detta är en ideologisk fråga. Det håller jag helt och hållet med om, och det var det som mitt förra anförande gick ut på. Alla som vill och kan ska arbeta. Det är en fråga som är så viktig för oss att vi blir upprörda när regeringen försöker gömma sig bakom fasader och bluffar.

Om man verkligen vill stå upp för politiken att alla som vill och kan ska arbeta, varför, Anders Borg, raserar ni då arbetsmiljöarbetet? Varför, Anders Borg, raserar ni arbetsmarknadsutbildningarna? Varför, Anders Borg, svarar ni inte på kommunsektorns fråga om mer stöd så att man slipper säga upp folk i kommunsektorn? Varför, Anders Borg, ställer ni inte upp på den svenska modellen? Varför hotar ni de svenska kollektivavtalen? Varför stöder ni inte den svenska modellen i Europaarbetet? Varför förstör ni a-kassan? Alla dessa delar har lett till starka statsfinanser och en stark lönebildning, och de har byggt en politik som har kunnat gå närmare och närmare målet att alla som vill och kan ska arbeta. Allt ni gör motarbetar detta syfte. Varför, Anders Borg?

Anf. 39 Finansminister ANDERS BORG (m):

Fru talman! Regeringen för en tydlig politik för att möta nedgången i världskonjunkturen. Det är alldeles uppenbart att vi på ett mycket aktivt sätt vidtar de åtgärder som kan vidtas.

Vi lade fram en budget som var en av de mest expansiva inom Europa när den presenterades i höstas. Den innehöll jobbavdrag så att människor har mer pengar kvar i plånboken nu när vi går mot tuffare tider. Den innehöll en mycket kraftig uppgradering av infrastrukturen. Den innehöll satsningar på forskningen. Den innehöll 9–10 miljarder i förstärkning till kommunsektorn för 2009 och 2010.

Därefter har det ekonomiska läget förvärrats. Då har vi valt att möta det. Vi har tillfört resurser till Arbetsförmedlingen. En aktiv arbetsmarknadspolitik är en mycket viktig politik i ett läge då efterfrågan på arbetsmarknaden dämpas.

Vi har vidtagit omfattande åtgärder för att möta nedgången i byggsektorn med ett ROT-program som bidrar till att dämpa nedgången.

EU-kommissionen och andra har konstaterat att Sverige följaktligen är ett av de länder som uppnår målet om en mer expansiv politik för att möta nedgången och att vi också har en inriktning som långsiktigt lägger grunden för tillväxt och välfärd. Dessutom gör vi det med god ordning och reda i de offentliga finanserna. De nordiska länderna klarar av att möta nedgången med god ordning och reda i de offentliga finanserna.

Mot detta står vänsteralternativet. Då kommer vi till diskussionen om utanförskap och full sysselsättning. Medan vår politik på område efter område handlar om att få ut människor på arbetsmarknaden, skapa förutsättningar för fler i anställning, förbättra villkoren för företagare och lägga grunden för en långsiktig välfärds- och tillväxtpolitik står vänsteralternativet i en diskussion om att man vill förneka att vi har ett omfattande och långsiktigt växande utanförskap som vi först nu på allvar har tagit tag i och försöker pressa tillbaka. Låt oss inte föra en diskussion om statistik när det i grunden handlar om ideologi. Vi är för full sysselsättning. Socialdemokraterna och vänsteralternativet saknar en jobbpolitik.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.09 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna i cirka fem minuter.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 13.15.

11 § Svar på interpellation 2008/09:277 om åtgärder mot jobbkrisen

Anf. 40 Finansminister ANDERS BORG (m):

Fru talman! Thomas Östros har frågat mig vilka åtgärder regeringen tänker vidta med anledning av Konjunkturinstitutets prognos om 150 000 färre jobb, mycket hög arbetslöshet, negativ tillväxt och skenande offentliga underskott.

I den internationella finanskrisens spår följer nu en världsomspännande konjunkturedgång som medfört att även Sverige drabbats allvarligt. Enligt regeringens bedömning kommer bnp att minska under 2009 och arbetslösheten att stiga under de kommande två åren.

Regeringen har agerat aktivt för att möta utvecklingen, samtidigt som de offentliga finansernas långsiktiga hållbarhet värnats. Redan budgetpropositionen innebar en betydande finanspolitisk stimulans av ekonomin. Där fanns såväl skattesänkningar för individer och företag och välfärdssatsningar för pensionärer och sjuka som omfattande investeringar

inför framtiden i form av satsningar på infrastruktur, utbildning och forskning.

Åtgärderna som genomförs är i linje med regeringens politik för jobb och företagande. Åtgärderna bidrar inte bara till att dämpa nedgången på kort sikt utan förbättrar också förutsättningarna för jobb och tillväxt på lång sikt.

För att komma till rätta med finanskrisens effekter har under hösten och vintern åtgärder vidtagits för att få kreditmarknaderna att börja fungera normalt. Regeringen har även skapat handlingsberedskap för insatser till stöd för fordonsindustrin. I februari i år föreslogs åtgärder för att stärka bankernas kapitalbas och därmed öka utlåningen. I början av året presenterades en proposition för jobb och omställning och en proposition som ger möjlighet till skatteuppskov för företagare.

Sammantaget uppgår satsningarna, exklusive kapitalinsatserna, till drygt 40 miljarder kronor 2009. Det motsvarar ca 1,3 procent av bnp, vilket innebär en betydande stimulans av ekonomin och är väl i linje med Europeiska kommissionens stimulansplan. Den svenska finanspolitiken är bland de mer expansiva inom EU, samtidigt som Maastrichtvillkoren för de offentliga finanserna klaras.

Anf. 41 THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Vi är i den märkliga situationen att den regering som gick till val på jobbfrågan nu har som huvudbudskap att man inte kan göra så mycket åt det här med jobben.

För mig är frågan om full sysselsättning en alldeles avgörande politisk fråga. Det handlar om människors möjlighet till försörjning, människors makt över sina egna liv och självrespekt. Det handlar också om möjligheten att finansiera den gemensamma välfärden. Full sysselsättning är den centrala politiska frågan för att bygga ett gott och rättvist samhälle.

Den frågan är nu satt åt sidan. I stället kommer ändlösa cd-liknande upprepningar av olika haranger. Ingen människa förstår hur de ska kunna bidra till ökad sysselsättning och framför allt inte till full sysselsättning.

Nu befinner vi oss i ett mycket allvarligt ekonomiskt läge. Finansminister Anders Borg har konsekvent underskattat kraften i nedgången. Under det senaste året har Borg gång på gång sagt att alla som har pekat på att det nu krävs kraftfulla insatser för att hejda ökningen av arbetslösheten bara är dysterkvistar. Men den ekonomiska utvecklingen är djupt allvarlig. Under det fjärde kvartalet minskade bnp i Sverige med nästan 5 procent. Det är tredje sämst i Europa. Sverige har en ekonomisk utveckling som sannerligen inger anledning till bekymmer. Jobbkrisen förvärras varje dag.

Två saker blir väldigt viktiga nu för att klara sysselsättningen och hejda en skenande arbetslöshet.

Det ena är att ha förmågan att investera nu för att hejda fallet, det som regering efter regering har pekat på som så oerhört viktigt, att investera i välfärden, utbildning för människor, byggande och företagande. Det krävs för att hejda en galopperande arbetslöshet.

Det andra som blir helt centralt är att fördela bördorna rättvist. När Sverige går in i en djup ekonomisk kris går det inte att föra en så djupt orättvis politik som regeringen nu för med riktade Borgbonusar i form av

skattebonusar till de allra rikaste och till dem som har allra högst inkomster.

Vi har tidigare sett att Borg vill ha bonus i statliga bolag och bonus till dem som har förmögenheter genom avskaffad förmögenhetsskatt. De som har haft 10-miljonersvillor har fått Borgbonusar i 100 000-kronorsklassen. Nu ser vi också riktade inkomstskattesänkningar till dem som har allra högst inkomster.

Du ärvde en ekonomi som växte väldigt starkt, Borg, och du ärvde mycket stora överskott i de offentliga finanserna. Det var 70 miljarder i överskott i de offentliga finanserna. De pengarna brände i fickan.

Att vara finansminister i högkonjunktur innebär att man måste orka stå emot när kraven kommer på skattesänkningar. Men det sattes på plats över 80 miljarder i skattesänkningar, och allra mest till dem som tjänade allra mest.

Nu har vi i år stora underskott. Lånebehovet kan bli 130 miljarder kronor under detta år för staten. Då går Borg vidare med att låna pengar för att sänka inkomstskatten för dem som har mest. Tjänar man 50 000 kronor får man med Borgs inkomstskattesänkningar med lånade pengar en skattesänkning på 13 000 kronor.

Där ligger orsaken till varför Borg nu blir handlingsförlamad och inte kan stimulera ekonomin på det sätt som krävs för att klara sysselsättningen. Styrkan i de offentliga finanserna är avgörande för att klara en bra ekonomisk utveckling.

Vi lämnade över ett stort överskott. Det slösade du bort på mycket stora skattesänkningar. Nu sitter du och administrerar ett gigantiskt underskott, och då lånar du pengar för att ge till dem som har mer än 50 000 kronor i månaden.

Tala om för mig: Hur skapar den typen av inkomstskattesänkningar fler jobb, Anders Borg?

Anf. 42 CARL B HAMILTON (fp):

Fru talman! Med anledning av det senast sagda och med tanke på att regeringen inte gör någonting och är handlingsförlamad måste jag säga: Liket lever trots allt, det är inte stendött. Jag ska återkomma till det.

Regeringens politik har två ben, om någon inte riktigt har förstått det. Det ena är att förhindra att arbetslöshet utbryter. Det är framför allt åtgärder mot finanskrisen. Det andra är att man ska se till att de människor som ändå drabbas om möjligt kan komma tillbaka i arbete så snabbt som möjligt.

Mantrat att regeringen inte gör någonting och är handlingsförlamad föranleder mig att göra en uppräkningslista av vad regeringen gör, som Thomas Östros naturligtvis tycker illa om, och säga någonting om det. Det kräver ganska långa listor.

Vi har gjort ett likviditetsstöd genom Riksbanken och Riksgälden för att hindra att arbetslöshet uppkommer, garantier för bankinlåningen i finanskrisen, och statliga kapitalinsatser i friska men kapitalstrypta banker varav den senaste innebär 50 miljarder i låneram.

Det har gjorts insatser för Svensk Exportkredit och Exportkreditnämnden. Almi har fått ökad utlåningskapacitet. Fordonsindustrin har fått forskningsmedel, lånegarantier och undsättningslån. Vi har ett tillfälligt skatteuppskov för att företag ska få en andhämtningspaus.

Detta är viktiga åtgärder för att hindra att arbetslösheten biter sig fast. Man kan också konstatera att de vidtagna åtgärderna fungerar. En lättnad sprider sig på lånemarknaden, skrev man på Dagens Industris förstasida för en tid sedan. Riksbanken har också konstaterat samma sak.

Det är inte så att regeringens politik är ineffektiv, men vi är inte de som styr världen. Man kan av en del av Socialdemokraternas inlägg här tro att det är regeringen som genom sin oförmåga hindrar den internationella ekonomin från att vara mer expansiv.

Vi har också förstärkt jobbpolitiken. Det är jobbskatteavdraget, som hör till det första benet, för att hindra att människor blir arbetslösa. Där finns i budgetpropositionen för 2009 avsatt pengar med ungefär 8–9 miljarder som resurs till kommunerna.

Nu blir det dubbel kompensation för nystartsjobb och åtgärder på utbildningsområdet, fler platser i yrkeshögskolan och yrkesvux med högre studiebidrag.

Det blir 10 miljarder i nya satsningar på infrastruktur, utvidgade möjligheter till skatteavdrag för hushållsnära arbeten och en hel del annat.

Det blir mer pengar, 10 miljarder, till jobb- och utvecklingsgarantin, 2,3 miljarder till jobbgarantin för unga, 2 miljarder till långtidssjuk-skrivna, funktionshindrade och utrikes födda.

Det blir 3 miljarder till coachning och matchning och fördubblad ned-sättning av arbetsgivaravgiften vid nystartsjobb som ger en halverad arbetskraftskostnad.

Detta är inte riktigt någon Obamaretorik när man gör de här uppräkn-ningarna. Det är inte någonting som kanske fångar uppmärksamheten och får nackhåren att resa sig hos åhörarna. Men det är otroligt viktigt som en renhållningsuppgift att tala om vad regeringen faktiskt gör inför dessa återkommande påståenden om att regeringen inte gör någonting och är handlingsförlamad och så vidare. Det är inte alls så.

Regeringen har varit otroligt aktiv. Man har jobbat två- och treskift på Finansdepartementet. Nu är det inte input som räknas utan output, men output är det som jag har räknat upp här. Regeringen har varit mycket expansiv inte bara i budgeten utan även i sin egen arbetsinsats.

Det har den gjort dels för att hindra att arbetslösheten sprids i Sve-rige, dels för att se till att de arbetslösa kommer i arbete så snabbt som möjligt.

Anf. 43 PATRIK BJÖRCK (s):

Fru talman! Först vill jag kort vända mig till Carl B Hamilton, som oavsiktligt blir lite lustig när han försöker att anamma någon sorts bild av att regeringen gör någonting.

Carl B Hamilton säger att regeringen gör två saker. Regeringen ser till att arbetslöshet inte uppstår. Det är det första. Den som läser dagstid-ningar eller följer tv, tidningar, radio eller arbetet inom industrin ser att regeringen inte har gjort någonting där. Arbetslösheten skenar för till-fället.

Nästa punkt där Carl B Hamilton beskriver att regeringen gör någon-ting är att man ska se till att den som trots allt blir arbetslös ska få något stöd för att komma därifrån. Där har regeringen fullständigt abdikerat. Arbetsmarknadspolitiken är utplånad från jordens yta när det gäller Sve-rige.

Det finns inte någon arbetsmarknadsutbildning. Försäkringen är krossad och har näst intill upphört att existera. En halv miljon människor har lämnat den. När Carl B Hamilton ska försöka beskriva att regeringen gör någonting blir det i bästa fall lustigt, men för dem som drabbas blir det ganska obehagligt.

Så övergår jag till finansminister Anders Borg, regeringen och det interpellationen handlar om, nämligen vilka åtgärder man ska vidta med anledning av Konjunkturinstitutets prognos om 150 000 färre jobb, hög arbetslöshet, negativ tillväxt och skenande offentliga underskott.

Vi är då lite tillbaka till den diskussion som vi precis avslutade om det så kallade utanförskapet. Här ställs regeringen inför utmaningen att svara på en mängd frågor. Jag skulle lite grann vilja relatera till den diskussion vi hade här i kammaren alldeles nyligen om utanförskapet.

Regeringen drabbas nu av prognoserna och verkligheten, och det är inte det solsken som man trodde. Arbetsmarknadsministern beskrev vid något tillfälle att man trodde att det skulle vara två lugna år. Det blev i stället som finansministern sade när han i meteorologiska termer beskrev det som vargavinter eller något liknande.

Man har ändå att leva upp till att göra någonting när det gäller den akuta situationen. Men sedan har man kvar sitt beting, sitt ackord eller sitt vallöfte att hantera utanförskapet. Det skulle jag vilja lägga till.

Hur ska man återigen kunna hantera frågorna som gäller arbetsmiljö, arbetsmarknadsutbildning, kommunernas ekonomi och försvaret av den svenska modellen om man inte går in och hanterar just det som har ställt till problem och orsakat utanförskapet?

Man får nu dessutom en svår ekonomisk situation och en arbetsmarknad som finansministern själv kallar för vargavinter.

Hur ska man över huvud taget få någon som helst trovärdighet i att man ska lösa det vidgade problemet när man inte ens klarar av att möta fordonsindustrins behov, när man inte kan stå upp inför de behov som finns i kommunsektorn och när man över huvud taget inte kan visa någon som helst aktivitet i de akuta problem som interpellationen gäller? Detta är då kopplat till alla de löften och utfästelser som finansministern har gjort här när det gäller att alla som vill kan och ska arbeta.

Det skulle vara spännande att höra ett svar från finansministern på detta, om han kan svara på det. Nu har ju situationen blivit etter värre än den var när regeringen tillträdde, och inte ens den klarade man av.

Anf. 44 JÖRGEN JOHANSSON (c):

Fru talman! Jag tycker att finansminister Anders Borg och Carl B Hamilton på ett lugnt, bra och trovärdigt sätt har redovisat vad regeringen gör i den svåra tid vi befinner oss i.

Jag begärde ordet därför att jag satt i mitt rum och hörde debatten och det ordval och den kanonad av, som jag upplever det, osakligheter som kastas fram. Regeringen skickar ut dimridåer, och regeringen för fram falsarier, säger man. Man säger också: Skyll inte på finanskrisen eller på den internationella krisen! Vidare säger man att man vill ha en regering som vill skapa fler jobb. Ja, det vill vi väl alla! Det är väl därför vi över huvud taget för den här debatten. Man säger vidare att regeringen inte vet hur man gör. Helt kallt och burdust säger man: Ni vill försätta människor i arbetslöshet.

Vad är det för sorts debatt vi för i kammaren i Sveriges riksdag? Vi har den finanspolitiska talespersonen för oppositionen här. Det vore intressant att höra om han delar uppfattningen om dimridåer, falsarier och liknande. Jag tycker att man har gått över gränsen när man gör så här – allra helst från ett parti som under förra mandatperioden gick ut ur perioden med en andel långtidsarbetslösa kvinnor som hade ökat med 55 procent och en andel långtidsarbetslösa funktionshindrade som hade ökat med mer än 75 procent. Då tycker jag att man ska ta det lite lugnt i den situation vi i dag befinner oss i.

Min konkreta fråga till den finanspolitiska talespersonen är: Delar du den uppfattning som har redovisats här i debatten om regeringens arbete i den situation vi i dag befinner oss i?

Anf. 45 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Fru talman! Det finns numera talrika möjligheter att diskutera ekonomisk politik i Sverige. Det är bra att det ställs många interpellationer om detta. Vad är alternativet till regeringens politik? Det är en intressant fråga för väljarna.

Eftersom detta är en interpellationsdebatt där alla deltar på lika villkor har jag några frågor till Thomas Östros, som ju är den som pretenderar på att bli Anders Borgs efterträdare.

Jag skulle vilja fråga om skattepolitiken. Under de tre år vi har haft en alliansmajoritet har skatterna för vanliga människor sänkts med någonstans i storleksordningen 60–80 miljarder kronor, lite beroende på hur man räknar. Detta gäller också för pensionärer. Detta har ökat köpkraften hos vanliga människor med ungefär motsvarande summa. Det är viktigt att veta det, för vi har en efterfrågekrisis.

Min fråga till Thomas Östros är: Med hur mycket avser Socialdemokraterna i grund och botten att höja tillbaka skatterna? Ni har ju varit emot varje skattesänkning. Om köpkraften i dagens läge hade varit 60–80 miljarder lägre i Sverige, fru talman – hur många ytterligare svenskar hade då varit arbetslösa i dag?

Det är en intressant fråga. Jag skulle vilja ställa den till Thomas Östros i två av hans egenskaper – dels som den skolade nationalekonomen, dels i hans andra kapacitet, nämligen som socialdemokratisk talesman. Det är inte säkert att svaren blir exakt desamma från den skolade nationalekonomen och från den som har den röda partikappan på sig.

Utöver den uppräknning som Carl B Hamilton gjorde skulle jag vilja tillägga ytterligare en sak. Vi har ändå gjort ganska mycket som är av betydelse för företagsamheten. Sänkningen av arbetsgivaravgiften i olika former för nyanställda ungdomar och så vidare har också betydelse för att man ska kunna behålla många människor i företagsamheten.

Fru talman! Jag har suttit i skatteutskottet i sju år nu. Jag kan berätta för lyssnarna att under de fyra första åren lyckades vi i skatteutskottet sänka de allmänna arbetsgivaravgifterna med 0,12 procent. Det var vad vi lyckades med. Nu har vi ändå sänkt generellt med 1 procent samt därutöver ytterligare väldigt mycket. Jag tror att om det är någonting som svenska företagare är betjänta av så är det lägre kostnader. Det kan dock inte ersätta det allra viktigaste: Vi måste ha en kapitalmarknad och en kreditmarknad som fungerar. Utan kunder till svenska företags produkter blir det dåligt med välfärden i vårt land.

Anf. 46 Finansminister ANDERS BORG (m):

Fru talman! Thomas Östros ger en beskrivning av svensk ekonomi som man kan ställa sig tvekande till: Nedgången är regeringens fel, regeringens ansvar och ett resultat av regeringens politik.

Men så är det ju inte. Vi vet att det i hela världen råder kris i fordonsindustrin. Vi ser att företag efter företag oavsett land reducerar sin produktion med 40, 50 och 60 procent. Vi vet att företag med investeringsvaror drabbas av nedgången. Vi har många sådana i Sverige. Vi vet att råvarupriserna har fallit. Det gäller malm och papper. Där har vi många företag. Vi har en banksektor som har varit kraftfullt globaliserad och som också är under hård press nu när världsekonomin har bekymmer.

Den här debatten handlar om vad regeringen gör för att möta denna utveckling. Vi har lagt fram en av de mest expansiva budgetarna. Till sammans med Danmarks och Finlands budgetar får den de kanske bästa vitsorden av alla i Europeiska unionen.

Vi har lagt fram ett omfattande paket för att förstärka arbetsmarknadspolitiken. Den ska inte vara omfattande i högkonjunktur, som den var under de socialdemokratiska åren, utan den ska expandera i lågkonjunktur. Vi ska naturligtvis möta en försvagning av arbetsmarknaden med omfattande satsningar på aktiva åtgärder. Vi ska öka volymerna för att möta nedgången. Det är så arbetsmarknadspolitiken nu ska bedrivas.

Vi gör mycket omfattande åtaganden för bankerna. Vi har gett garantier. Riksbanken tillhandahåller likviditet. Det samlade offentliga åtagandet för bankerna är mycket betydande; det tror jag att Thomas Östros är väl medveten om. Vi har gjort satsningar på fordonssektorn för att underlätta dess svåra situation. Vi har lagt fast en energiuppgörelse för att långsiktigt lägga grunden för en energipolitik som skapar förutsättningar för tillväxt och utveckling i Sverige.

Det här är de fem huvudpunkter som vi har presenterat under hösten. Det är en bred, omfattande och kraftfull politik för att möta nedgången. Vi går i alla tänkbara spår för att göra vad som kan göras för att dämpa genomslaget av den kanske värsta internationella kris vi har upplevt sedan depressionen.

Mot det här står vänsteralternativet. Det är alldeles uppenbart hur det ser ut. Det är två huvudpunkter: skattehöjningar och att föröda de offentliga finanserna. Thomas Östros, Vänsterpartiet och Miljöpartiet är klara med sin prioritering. När hushållens inkomster minskas, när efterfrågan dämpas och när konsumtionen faller – då ska skattechocken explodera i den svenska ekonomin. Man ska ta tillbaka betydande steg av jobbavdraget. Man är oense om hur mycket, men tillbaka ska det. Ungdomsskatten ska chockhöjas så att arbetsgivaravgifterna för unga människor går upp. Bensinskatten ska chockhöjas med Miljöpartiet. Jag antar att detta är någonting man ska förhandla om och där vi så småningom får besked om hur stora höjningar det blir och hur stor del av fordonsindustrin man vill beskatta bort på bilförmånssidan och i vägtrafikskatten. Bolagsskatten och arbetsgivaravgifterna ska generellt höjas, säger Vänsterpartiet.

Det finns nyanser här. Jag förstår att Thomas Östros kommer att ha en tuff debatt när han ska försvara våra arbetsgivaravgiftssänkningar och vår bolagsskattesänkning gentemot Vänsterpartiet. Jag kan tillhandahålla en del argument, för det är bra åtgärder. De dämpar nedgången och bi-

drar till att vi åtminstone kan hindra en del av genomslaget för den internationella lågkonjunkturen.

Skattechocken är det ena benet i vänsteralternativet. Det andra benet är den budgetmässiga ansvarslösheten. Vi är försiktiga. Vi säger att vi ska tillföra pengar till kommunerna när vi har värderat situationen och när vi vet hur mycket pengar som finns. Vi kan inte göra utspel varje timme, varje dag, varje förmiddag eller varje eftermiddag som vänsterpartierna. Vi håller god ordning i de offentliga finanserna.

Det här är de två skiljelinjerna. De slutar i en kärnskiljelinje, och det är den om jobben. Vi tror på full sysselsättning. Socialdemokraterna och vänsteralternativet står nakna.

Anf. 47 THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Jag anklagar inte dig, Anders Borg, för att världen är i en lågkonjunktur, men jag anklagar dig för att mycket illa ha förberett Sverige för en recession och sämre tider. Du ärvde en högkonjunktur, och du agerade som om den skulle vara för evigt. Det är det farligaste en finansminister kan hamna i.

Socialdemokrater i regeringsställning arbetade tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet ihop stadiga offentliga överskott. Vi lämnade över mycket stora överskott i de offentliga finanserna.

Du satte i gång en skattesänkningsoffensiv som Bo Lundgren aldrig hade tordats göra i praktiken. Det handlar om över 80 miljarder särskilt riktade till dem som har det allra bäst. Det är till och med så att du nu, Anders Borg, lånar pengar – staten har nu underskott – för att sådana som tjänar över 50 000, till exempel Anders Borg själv som tjänar ungefär 100 000, ska få 13 000 kronor i skattesänkning. Pensionären får 68 kronor.

Det är den typen av djupt orättvis politik som skapar mycket stora klyftor och som förhindrar att Sverige i sammanhållning kan arbeta för att komma ur den ekonomiska krisen.

Jag anklagar dig för att ha slösat bort det överskottet. Därmed är du nu handlingsförlamad när Sverige går in i den värsta jobbkris vi har sett på decennier. Din jobbpolitik har havererat. Redan förra året, innan jobbkrisen slog till, var det fler arbetslösa än när ni tog över makten. Redan förra året, innan jobbkrisen slagit till fullt ut, var det fler i utanförskap än när ni tog över makten.

Under de två första åren skar ni ned arbetsmarknadsutbildningen med 70 procent. Lars Calmfors, er egen ekonomisk-politiska rådgivare och professor i nationalekonomi, säger att ni har dragit ned alldeles för mycket på arbetsmarknadspolitiken. Ni regerar som om det vore högkonjunktur. Ni har inte klarat jobbpolitiken. Det visar sig i praktiken. I åtta av tio kommuner ökar nu socialbidragen.

Du, Anders Borg, bär ett personligt ansvar för att ha drivit en politik i högkonjunktur på ett sådant sätt att du trängde ut 500 000 människor ur arbetslöshetsförsäkringen. Du har skrivit in dig själv i den ekonomisk-politiska historien som en finansminister som genomdriver åtgärder som innebär att en halv miljon människor tvingas lämna a-kassan strax innan Sverige står inför den värsta recessionen på decennier. De människorna

står utan skydd. Vad har du för svar till dem som nu står utan det skydd som behövs när vi går in i en mycket svår ekonomisk-politisk situation?

Överskotten slösades bort på skattesänkningar. Pengarna brände i fickan. Du kunde inte låta bli. Dessutom havererar a-kassan strax innan Sverige går in i en djup ekonomisk kris.

Nej, någon skattechock blir det inte med socialdemokrater i samarbete med Vänsterpartiet och Miljöpartiet vid makten. Däremot blir det en fördelningspolitik som gör att alla får vara med och bära bördorna. Du har gett särskilda lättnader till de mest förmögna. Miljonärerna har blivit av med sin skatt. Pensionärerna har fått det tuffare och tuffare. Du har riktat det till dem som har mycket höga inkomster. Till och med på lånade pengar får man nu en Borgbonus i skattesänkningar.

Gunnar Andrén och Jörgen Johansson är jätteglada för de här orättvisa skattesänkningarna. Ser ni inte att ni har bäddat väldigt illa för Sverige?

Nu behövs en jobbpolitik där man har förmåga att satsa på utbildning och investera i människor så att de kan ta de nya jobben när konjunkturen vänder uppåt. Det behövs en jobbpolitik som innebär investeringar i byggande så att vi inte får tusentals byggnadsarbetare som blir arbetslösa och inte kan bidra och investeringar i trygghet så att människor vågar konsumera och investera genom att se till att trygga a-kassan och försäkringssystemen. Det behövs företagande och framtidstro och inte ofinansierade skattesänkningar och förödda offentliga finanser.

Anf. 48 CARL B HAMILTON (fp):

Fru talman! Thomas Östros säger att det inte blir någon skattechock, och så beskriver han sitt samarbete med Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Du har ingen trovärdighet på den punkten, Thomas Östros. Vänsterpartiet och Lars Ohly har högre skatter som sitt huvudnummer och säger att skatterna har sänkts på ett orättfärdigt sätt, och det säger du för övrigt dessutom själv. Den enda logiska slutsatsen är att ni sitter tillsammans med ett vänsterparti som har ett högre skattetryck som huvudnummer i sin ekonomiska politik. Du säger själv här att finansministern har sänkt skatterna på ett oriktigt sätt. Då är den enda slutsats man kan dra att om olyckan är framme och Socialdemokraterna skulle få makt över skattepolitiken blir det väsentligt högre skatter. Man kan kalla det skattechock eller någonting annat, men att skatterna blir högre är det ingen tvekan om. Du har ingen trovärdighet, Thomas Östros, när du säger att det inte blir någon skattechock tillsammans med dina samarbetspartier.

Det finns en logisk inre motsättning här. Å ena sidan kritiserar Thomas Östros regeringen för att rasera statsfinanserna, och å andra sidan vill han, såvitt jag förstår, att man ska låna ytterligare pengar för att driva en mer expansiv politik. Jag tror att man får välja vilket ben man ska stå på. Ska man driva en expansiv politik genom ökad upplåning och eventuellt, jag vet inte, genombrutet utgiftstak eller ska man slå vakt om de offentliga finanserna? Regeringen har drivit en väldigt konsekvent politik för att värna om de offentliga finanserna.

Till slut, Thomas Östros. Hur blir det med energipolitiken? Där har Socialdemokraterna en internt splittrad linje och de andra två partierna en helt annan, tredje linje.

Anf. 49 PATRIK BJÖRCK (s):

Fru talman! Jörgen Johansson hade svårt att förstå beskrivningar som falsarier och dimridåer. De föranleddes av att det inte bara var vi i oppositionen som hade problem med regeringens terminologi och sätt att uttrycka sig. Det är faktiskt Riksrevisionen som har kommit fram till att man använder begrepp som man helt enkelt vägrar att definiera. Riksrevisionens styrelse förstår inte heller vad regeringen pratar om. Även Jörgen Johansson har partikamrater i Riksrevisionens styrelse. Jörgen Johansson skulle möjligen kunna prata med dem. Det är bakgrunden till diskussionerna om falsarier och dimridåer. Man använder sig av begrepp som man vägrar att definiera. Det var en fullständigt adekvat beskrivning och inget konstigt med det.

Anders Borg menar att regeringen inte kan göra någonting eftersom det är alla andras fel. Man är utlämnad till makterna på något sätt. Bekymret för svenska löntagare är att de ser att andra regeringar agerar på ett annat sätt. Svenska metallarbetare har till exempel länge krävt av regeringen att man ska hjälpa till med utbildning så att de ska slippa bli uppsagda. De ser hur metallarbetare i andra länder blir uppsagda. I Sverige har de tillsammans med arbetsgivarna och regeringens utsedda samordningsmän ställt väldigt konkreta krav på vad som skulle kunna göras.

Jag skulle vilja skicka med ett litet tips, Anders Borg. Regeringen kan faktiskt göra någonting, till exempel lyssna på arbetsgivarna, på fackföreningarna och på de av er själva utsedda samordningsmännen. Då skulle ni kunna komma fram till att det finns mycket ni skulle kunna göra för Sverige, för svensk industri och för svenska metallarbetare. Det är bara ett litet tips i all välmening.

Anf. 50 JÖRGEN JOHANSSON (c):

Fru talman! Jag får tacka för redovisningen av varför ni gör det olyckliga ordval som ni trots allt gör här i debatten.

Det är en allvarlig situation som vi befinner oss i, och det gäller att den hanteras på ett seriöst sätt. Jag upplever att regeringen på område efter område har hanterat situationen på ett seriöst sätt. Vad gäller de skattesänkningar som har gjorts i samband med jobbskatteavdraget har de faktiskt en låglöneprofil som skiljer sig mot vad vi tidigare har skådat i detta sammanhang.

Vi hade i fredags en debatt om den kommunala och landstingskommunala sektorns situation, och jag konstaterade då att oppositionen inte hade några konkreta förslag att komma med. Det som hela tiden framtonar är precis det som också finansministern tar upp, nämligen avisering av skattehöjningar. Det är en skattechock på område efter område.

Jag är övertygad om att metallarbetaren, polisen och sjuksköterskan helt klart kommer att reagera på en skattehöjning i storleksordningen 1 000–1 200 kronor i månaden. Det blir en orimlig situation.

Anf. 51 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Fru talman! Även jag försökte lyssna noggrant på Thomas Östros. Jag blev ändå inte riktigt på det klara med vilken mantel han hade satt på sig. Var det möjligen två mantlar han hade tagit på sig? Dels hörde vi nationalekonomen som förklarade att det inte skulle bli några skattehöjningar, utan att den ökade köpkraften nog var ganska klok i alla fall. Dels hörde

vi partimannen som sade att vi hade förslösat en massa pengar genom att göra detta. Han hade alltså två skrudar på sig i samma anförande, och det är lite svårt att få ihop. Det går ju bara inte. Det finns en motsättning, Thomas Östros, i det du säger i samma anförande. Du måste bestämma dig om vi har förslösat en massa pengar med skattesänkningar som har höjt köpkraften för det svenska folket som Jörgen Johansson, Carl B Hamilton och Anders Borg har förklarat, eller om det är ett ganska lagom skattetryck just nu i denna situation. Hade det varit bättre om vi hade haft 80 miljarder mindre i köpkraft i Sverige? Det är en fundamental fråga i denna situation där vi har ett problem med att efterfrågan är för liten. Vi kan ju producera hur mycket som helst, men finns det ingen efterfrågan och inga köpare kommer det inte att fungera.

Fru talman! Socialdemokraterna har enligt mitt förmenande en del att fundera på. Man måste besluta sig för om det är partirocken eller nationalekonomrocken man ska ha på sig, för det behöver svenska folket veta så småningom. Är det ett förslösande av pengar, eller är det en lagom skattenivå nu? Man kan inte inta båda ståndpunkterna samtidigt.

Anf. 52 Finansminister ANDERS BORG (m):

Fru talman! Regeringens program för att bekämpa den internationella lågkonjunkturen är tydligt. Vi har lagt fram en budget som är en av de mer expansiva i Europa. Vi uppfyller samtidigt de grundläggande kraven på ordning och reda i de offentliga finanserna. Vi har ökat insatserna för arbetsmarknadspolitiken, och det kommer vi att fortsätta att göra därför att det är med aktiva åtgärder man möter en konjunkturedgång. Man använder inte arbetsmarknadspolitiken för att spåda på en högkonjunktur, vilket tycks vara Socialdemokraternas grundläggande idé. Vi har vidtagit åtgärder för att säkra stabiliteten i banksektorn. Vi har vidtagit omfattande åtgärder för att lägga grunden för att fordonsindustrin ska kunna stå upp också efter denna kris. Vi har lagt fast en energiuppgörelse som lägger grunden för långsiktig produktion i Sverige.

Det är ett omfattande paket, och det är omfattande åtgärder som sträcker sig över många politikområden. Vi kan inte häva en internationell lågkonjunktur. Vi kan inte häva det faktum att efterfrågan på svenska industrivaror har gått ned. Men vi kan göra vad vi kan för att dämpa genomslaget och för att säkra jobben i Sverige.

Mot detta som avfärdas som en skattesänkningsoffensiv av Thomas Östros står vänsteralternativet. Där är det ju en skattehöjningsoffensiv som är kärnan i det gemensamma budskapet. Vi får veta att jobbskatteavdragets steg ska tas tillbaka. Det blir mindre pengar kvar i plånboken för hushållen. Det blir färre som kan konsumera. Det blir färre arbeten kvar. Det blir mindre kvar att använda i Sverige, vilket gör att det blir färre som går till butiken. Det konsumeras mindre, och då blir det sämre tryck i produktionen och fabrikerna.

Det handlar om höjda arbetsavgifter för ungdomar – det är man överens om – och för alla andra om man får tro Vänsterpartiet som kämpar för att få upp beskattningen av svenska arbetare.

Höjer man arbetsgivaravgifterna i detta läge för ungdomar och för alla andra leder det naturligtvis till att färre får behålla jobbet, att uppsägningarna blir fler och att man driver på varslen. Vi ser att lönsamheten i industrin är förödande dålig. Det har mötts med bland annat en bolags-

skattesänkning. Vänsterpartiet vill ta tillbaka bolagsskatten. Här ska man förhandla, så får vi se hur mycket som tas tillbaka. Men det skulle naturligtvis undergräva lönsamheten. Det skulle leda till att färre jobb fanns i Sverige. Detta är Vänsterpartiets gemensamma politik – en skattechock. Det skulle minska efterfrågan, och det skulle föröda förutsättningarna för fordonsindustrin. Kilometerskatt, bensinskatt, och kraftiga försämringar i bilförmånerna. Allt det skulle leda till att det producerades och konsumerades färre bilar i Sverige. Vi skulle få fler uppsägningar, och vi skulle få en sämre fungerande arbetsmarknad. Socialdemokraterna förmår inte att möta krisen.

Det andra benet i den samlade vänsteroffensiven riktas naturligtvis mot de offentliga finanserna. En högljudd vänsterpopulism med pressmeddelande efter pressmeddelande, med utspel efter utspel, med miljard efter miljard lägger förslag som nästan inte har någon effekt på jobben men som skulle ha en förödande effekt på de offentliga finanserna. Och vad händer då? Vad händer om vi börjar försämma de offentliga finanserna? Jo, då undergräver vi tryggheten och välfärden, för då får vi underskott och en diskussion om nedskärningar. Då driver vi upp räntan; då skapar vi osäkerhet; då får vi sparande. Det är den typen av opportunistisk och populistisk vänsterpolitik som det samlade vänsteralternativet är överens om. Det är en skattechock som skulle föröda drivkraften att anställa och arbeta i Sverige. Det skulle bli utgiftsökningar och åtgärder som skulle föröda de offentliga finanserna och därmed skapa en osäkerhet om tryggheten och välfärden. Det är det samlade vänsteralternativets förslag, och det är vi motståndare till.

Anf. 53 THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Vad märkligt det är att Anders Borg inte svarar på den enkla frågan hur lånefinansierade skattesänkningar på 13 000 kronor per år till höginkomsttagare som Anders Borg skapar arbete. Det tror inte ekonomerna på. Internationella valutafondens ekonomer har starkt avrått från den typen av skattesänkningar. Det är att kasta pengarna i sjön när man behöver investera i jobb och tillväxt. Det är pengar som sparas i Anders Borgs och hans gelikars fickor.

Det man säger är att det behövs offentliga investeringar. Det behövs investering i utbildning, investering i infrastruktur, investering i klimatomställning och investering i välfärd. Det ger jobbeffekt. Men att låna pengar till ofinansierade skattesänkningar till höginkomsttagare är helt fel strategi. En samlad och enig ekonomkår står bakom detta.

Du har undergrävt offentliga finanser genom att regera i tron att högkonjunkturen skulle vara för evigt. Nu står du i problem med att offentliga finanser håller på att undergrävas i mycket snabb takt, och då säger du att du inte kan göra någonting. Vi säger nej till den typen av skattesänkningar för att kunna använda resurserna till att göra det som skapar arbetstillfällen. Ni har ju abdikerat från jobblinjen!

Välrenommerade ekonomer dömer ut jobbpolitiken. Nu senast i raden var det Lars Calmfors som sade att arbetsmarknadspolitiken inte alls är anpassad till att vi går in i mycket hög arbetslöshet. Allvarligast är det när det gäller ungdomarna. Det är så oerhört viktigt att ungdomar får chansen att komma in på arbetsmarknaden. Även här har det förts en

slösaktig skattepolitik som varit fullständigt misslyckad. Om din strategi för att öka ungdomssysselsättningen hade fungerat hade Sverige inte haft en ungdomsarbetslöshet som nu ökar snabbare än i övriga Europa. Strategin är misslyckad, och den innebär att ungdomar lämnas i passivitet och utan chans till utbildning och att komma tillbaka till arbetsmarknaden. Där havererar jobbstrategin, och där ruinerar du också de offentliga finanserna. Det är djupt olyckligt, Anders Borg!

Anf. 54 Finansminister ANDERS BORG (m):

Fru talman! Världsekonomin befinner sig i en mycket svår kris. Efterfrågan inom fordonssektorn har gått ned. Vi ser hur råvarupriser faller och hur svenska investeringsvaror inte längre har en marknad.

Regeringen har mött det med en aktiv politik. Det handlar om en viktig energiuppgörelse så att man för decennier framåt ska känna en trygghet i att vi har produktionsförutsättningar i Sverige. Det handlar om hela vår fordonsindustri – inte bara det krisande Saab utan också Scania, lastbilarna på Volvo och personvagnarna på Volvo. Det handlar om att skapa förutsättningar för en bra produktion på lång sikt.

Det handlar om bankerna. Vi har en banksektor som är globaliserad där de statliga åtagandena i dag är betydande och omfattande för att säkra att denna banksektor ska stå upp.

Det handlar naturligtvis om arbetsmarknadspolitiken. En aktiv arbetsmarknadspolitik med åtgärder som gör att människor är i aktivitet är ett bra sätt att möta nedgången. Där är vi ett av de länder som gör mest i Europa.

Detsamma gäller naturligtvis budgetpolitiken. I utvärdering efter utvärdering drar man samma slutsats. Det är en av de mest expansiva budgetarna i Europa. Det är en inriktning som möter nedgången på det sätt som har efterfrågats av Europeiska rådet. Det är åtgärder som lägger en god grund för tillväxten också i framtiden.

Det här är regeringens program. Det är brett, kraftfullt och aktivt. Mot det står en splittrad, populistisk och förslösande vänsteropposition där utspelslustan är så omfattande att pressmeddelandena sprutar ut ur faxarna och miljarderna åker i väg, men jobben uteblir. Naturligtvis är enda resultatet att man i sin oppositionslusta tappar greppet kring de offentliga finanserna.

Det kommer vi aldrig att göra, för vi tror på starka offentliga finanser och full sysselsättning.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på interpellation 2008/09:328 om klimatförändringar och Världsbankens roll

Anf. 55 Finansminister ANDERS BORG (m):

Fru talman! Anders Ygeman har frågat statsrådet Andreas Carlgren vad miljöministern och Sverige kan göra för att Världsbanken ska skapa förutsättningar för fattiga länder att använda sig av moderna förnybara energikällor.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Miljö- och klimatfrågor får alltså utrymme inom Världsbanken, vilket Sverige varit en stark förespråkare för.

Världsbanken följer vissa ledande principer för energiinvesteringar i utvecklingsländerna. Dessa går ut på att Världsbanken ska undersöka förnybara energialternativ innan den tar beslut om investeringar i ett fossilbränsleprojekt. I de fall Världsbanken investerar i fossilbränsleprojekt måste den alltid först försäkra sig om att bästa möjliga miljöteknik används.

Sveriges utgångspunkt är att omställningen till förnybara energikällor och minskat beroende av fossilbränsle är nödvändig för att skapa en långsiktigt hållbar utveckling.

I höstas antogs nya framåtsträvande mål i Världsbankens ramverk för klimat- och utvecklingsfrågor (*Strategic Framework on Climate Change and Development for the World Bank Group*). Ramverket fastslår att banken avser investera 1,9 miljarder dollar i förnybar energi och energieffektivitet fram till år 2009. Målet är också att ytterligare öka satsningarna på förnybar energi med 30 procent årligen till och med år 2012. Sverige kommer att fortsätta att driva och följa upp denna utveckling mot miljövänligare energialternativ i Världsbankens verksamhet.

I höstas gjorde regeringen en klimatsatsning på drygt 4 miljarder kronor för de kommande tre åren. En betydande del av klimatsatsningen kommer att kanaliseras genom Världsbanken. Ett extra bidrag om 705 miljoner kronor ges till Världsbankens utvecklingsfond, IDA, som prioriterar stöd för anpassning till klimatförändringarna i de fattigaste länderna. Dessutom kommer 600 miljoner kronor att kanaliseras via Världsbankens teknologifond *Clean Technology Fund* (CTF).

Anf. 56 ANDERS YGEMAN (s):

Fru talman! Klimatkrisen accelererar. De senaste rönen tyder på att vi behöver sätta in åtgärder betydligt snabbare än vad forskarna hittills har trott. Samtidigt drabbas världen av en ekonomisk kris, och i Sverige står regeringen handfallen inför jobbkrisen. Riskerna är att den ekonomiska krisen används som argument för att ingenting göra. De som länge argumenterat för att den klimatomställning som vi behöver göra kommer att bli för dyr hittar i finanskrisen nya argument.

Därför behöver Sverige och andra länder driva på processen ännu hårdare och argumentera för det omvända perspektivet. Finanskrisen ger möjligheter att också klara klimatkrisen. Genom att välja att göra investeringar i miljövänlig teknik kan vi skapa nya, gröna jobb och samtidigt kraftigt minska utsläppen av växthusgaser.

Tyvärr går Världsbanken i rakt motsatt riktning. Av bankens utlåning går fem gånger mer till investeringar i kol, fossilgas och olja än vad som investeras i förnybar energi, och även om en del lovlydande initiativ har tagits av banken går utvecklingen åt fel håll. Förra året ökade utlåningen till förnybar energi med bara 11 procent medan utlåningen till fossil energi ökade med 165 procent.

Ett exempel är ett kolkraftverk i Indien, Tata Ultra Mega i Gujarat, som beräknas stå klart om tre år. Det byggs inte med den bästa tillgängliga tekniken. Det byggs med 20 år gammal teknik, och det är inte förbe-

rett för avskiljning och lagring av koldioxid. När det står klart kommer det enligt uppgift att bli den femte största utsläppskällan av koldioxid i världen. Tata Group, som bygger kraftverket, var tidigare aktuella köpare av Volvo Personvagnar och är ett av Indiens rikaste företag, så gruppen lider knappast av en akut nöd när det gäller kapital.

Anders Borg! Är det rimligt att svenska skattebetalare ska bidra till att bygga nya, enorma utsläppskällor med gammal teknik?

I dagens DN skriver ni i regeringen att ni är missnöjda med ett antal FN-organ. Men ni är nöjda med Världsbanken. Hur, Anders Borg, kan ni vara nöjda med att Världsbanken förra året ökade sina investeringar i kol, olja och gas med 165 procent? Hur kan denna ökning av koldioxidutsläppen bidra till att lösa klimatkrisen?

I sitt svar lyfter Anders Borg upp att han vill att Sverige ska bidra med 600 miljoner till Världsbankens så kallade Clean Technology Fund, en fond som med sin verksamhet bidrar till att bygga nya kolkraftverk. Obamas nya administration drog nyligen tillbaka sitt finansiella stöd till samma fond för dess bristande miljöambitioner. Anders Borg håller uppenbarligen inte med om den nya amerikanska administrationens kritik, men varför ska Sverige ha lägre klimatambitioner än Amerika?

Vi i Sverige kämpar med att ställa om vårt energisystem. Vårt mål är att göra oss oberoende av fossil energi. Är det då rimligt att vi satsar hundratals miljoner av svenska skattemedel för att bygga nya kolkraftverk i u-länder?

Anf. 57 Finansminister ANDERS BORG (m):

Fru talman! Sverige är mycket aktivt i arbetet för att åstadkomma ett bättre klimat, förhindra att vi får stigande temperatur och att växthuseffekten ställer till allvarig skada på ekologiska system och människor, inte minst i utvecklingsländerna. Vi jobbar mycket intensivt med att bidra till att vi får en internationell uppgörelse i Köpenhamn. Det är ett av de vanligaste diskussionsteman när vi träffar utländska politiker och deltar i internationella sammanhang.

På EU-området har vi drivit på för att handelssystemet ska bli effektivt, och vi arbetar nu inför det svenska ordförandeskapet med hur energiskattedirektiven ska utvecklas. Det allra bästa vore naturligtvis om vi kunde få till stånd att man utanför handelssystemet kunde lägga på en obligatorisk koldioxidbeskattning.

I Sverige har vi gjort omfattande åtgärder för att minska koldioxidutsläppen. Vi har höjt koldioxidbeskattningen, och vi är i stånd att presentera en klimatproposition. Därtill har vi i biståndsarbetet fortsatt att driva på för att även klimatfrågorna ska spela roll.

Det här är viktigt. Här kan naturligtvis Världsbanken bidra mer än man har gjort. Vi ska komma ihåg att Världsbanken under hösten har lagt fast en ny strategi. Bland annat vet vi att man i styrelsen fört diskussioner om den rapport från Världsnaturfonden som Anders Ygeman tar upp här när man lagt fast de nya riktlinjerna för att mera aktivt arbeta med detta.

Det här tycker jag är två ben som den svenska internationella klimatpolitiken bör stå på när vi diskuterar utvecklingsfrågorna. Vi ska bidra med finansiering. Vi ska bidra med argumentation för att också länder med sämre ekonomisk utveckling ska kunna minska sina CO₂-utsläpp. Vi ska naturligtvis också göra det som en av de mest ambitiösa biståndsgiv-

varna. Det här är de två ben vi ska stå på: en aktiv klimatpolitik och en aktiv biståndspolitik.

Sammantaget har vi en lång rad åtgärder som gör att vi bidrar till att lägga grunden för att vi kan få till stånd en internationell uppgörelse i Köpenhamn, både som föregångsexempel, som samarbetspartner i Europa och som viktig finansiär av de internationella finansiella institutionerna.

Jag kan på den punkten i och för sig säga att det inte är något nytt att vi skulle ha en aktiv svensk politik på dessa områden. Där har Sverige i världsbankssammanhang länge varit pådrivande och är det alltjämt. Jag skulle föreställa mig att vi egentligen borde vara eniga om det.

Anf. 58 ANDERS YGEMAN (s):

Fru talman! Jag skulle vilja börja med att säga att jag inte riktigt delar Anders Borgs lovsång över den förda klimatpolitiken. Vi har under två år inte fått något klimatmål presenterat i kammaren. Den stora Klimatberedningen blev ju till slut oenig, men de borgerliga ledamöterna enades dock om ett nationellt klimatmål om 30 procent. Alla remissinstanser utom tre höll med om att målet nationellt borde vara på 30 procent eller mer.

Nu har miljöministern i ett pressmeddelande gått fram med ett lägre mål, nämligen 26,6 procent. Av de över hundra remissinstanser som yttrade sig i fråga om Klimatberedningen tror jag att tre ville ha ett lägre nationellt klimatmål. Dessa var Svenskt Näringsliv, gruvindustrin och petroleuminindustrin. Där har Anders Borg alltså tre bundsförvanter i lovordandet av hans klimatpolitik.

Låt mig återgå till frågorna. Ja, vi borde vara överens om att ha en aktiv politik i Världsbanken. Vi borde vara överens om att ha aktiva mål för vår internationella politik och vår biståndspolitik. Jag får därför försiktigt upprepa mina frågor.

Tycker Anders Borg att det är rimligt att vi med svenska skattemedel bidrar till det som håller på att bli den femte största utsläppskällan av koldioxid i världen? Det handlar om ett nytt kolkraftverk i Indien som inte byggs med den bästa tekniken utan med tjugo år gammal teknik och inte ens är förberett för avskiljning och lagring av koldioxid.

Tycker Anders Borg att det är rimligt att det från Världsbanken förra året satsades fem gånger mer pengar på fossila kraftverk än på förnybara?

Är Anders Borg beredd att, genom de institutioner som regeringen enligt dagens DN Debatt har förtroende för, verka för att ändra på detta? Så sent som förra året ökade satsningen på fossila kraftverk med 165 procent.

Anf. 59 Finansminister ANDERS BORG (m):

Fru talman! Sverige är ett föregångsland när det gäller klimatpolitiken. Det har vi varit under lång tid. Vi har visat att man kan förena god tillväxt med minskade utsläpp. Det har vi gjort genom en bred politik – med CO₂-skatter för att göra det kostsamt med utsläpp, med gröna certifikat som underlättar för förnybar energi, med ordentliga satsningar på att vi ska vara pådrivande för att få ett handelssystem i Europa på plats. En internationell uppgörelse i Köpenhamn är naturligtvis vår målsättning.

I de europeiska sammanhangen är det alldeles tydligt att Sverige är det land som tydligast och mest kraftfullt argumenterar för att Europa ska vara ett föregångsland i dessa sammanhang. Vi kan göra det eftersom vi har en god grund i att vi varit framgångsrika med klimatpolitiken på hemmaplan.

Detta är givetvis sant också i de internationella utvecklingssammanhangen. Gunilla Carlsson, vår utvecklings- och biståndsminister, har haft en internationell expertkommission som arbetat med att visa hur utvecklingspolitiken måste integreras i klimatpolitiken. Vi har i varje sammanhang verkat för att tydliggöra de klimatpolitiska målen i utvecklingspolitiken. Det tycker jag att vi har anledning att påtala. Det är nämligen viktigt att inte minskningen av koldioxidutsläppen och bidragandet till utvecklingen i fattiga länder ställs mot varandra. Det får inte vara så att diskussionerna om klimatfrågan blir en ursäkt för att begränsa frihandeln eller för att minska de finansiella stöden till länder som är i en tidigare utvecklingsfas.

Vi kan naturligtvis inte ensam styra världen utan vi måste samarbeta med alla. Vi kan aldrig vara nöjda, men vi kan alltid driva på. Det är den inriktning som regeringens klimatpolitik har, särskilt inom det område som gäller utvecklingssamarbete.

Anf. 60 ANDERS YGEMAN (s):

Fru talman! Anders Borg hade två minuter kvar av sin talartid när han avslutade sitt inlägg. Trots det valde han att inte svara på någon av mina frågor. Jag ska därför upprepa dem för kammaren.

Är det rimligt att svenska skattepengar går till att femdubbla investeringarna i kolkraft, fossilgas och olja? Samtidigt som vi försöker stampa ut dessa energislag ur det svenska energisystemet använde vi förra året svenska skattepengar till att öka investeringarna i fossila energislag med 165 procent runt om i världen; det skedde i Världsbankens regi.

Det är sant som Anders Borg säger, att vi inte styr världen, och vi ska väl inte heller i kraft av våra nio miljoner invånare styra världen. Men det kanske inte behöver avhålla landets finansminister från att ha en åsikt. Är det rimligt att svenska skattebetalare stöder Tata Groups byggande av den femte största utsläppskällan i världen? Är det rimligt att utsläppen ökar med 165 procent? Är det rimligt att Världsbanken, stödd av svenska skattebetalare, lägger fem gånger så mycket pengar på investeringar i fossil energi som i förnybar energi?

Anf. 61 Finansminister ANDERS BORG (m):

Fru talman! Utgångspunkten i denna diskussion är att vi kan vara trovärdiga när vi talar med utvecklingsländerna ifall vi kan visa att de kan förena utveckling med god miljö. Det kan vi vara om vi visar att vi själva förmår göra det. Det är därför den svenska klimatpolitiken är en viktig del av vår argumentation för en framtida internationell uppgörelse. Det är en del av vår trovärdighet inom EU-kretsen.

Anders Ygeman vill ge intrycket att vi har en omfattande och tung konflikt om hur klimatpolitiken ska bedrivas och att regeringen inte skulle vara pådrivande i utvecklingsfrågorna. Det är helt enkelt fel. Vi var med bland de första när det behövdes påfyllning av IDA. Vi är, och har under lång tid varit, en av de största bidragsgivarna inom Världs-

bankssystemet, som under många år, i decennier, investerat i energisektorn. Vi har varit kraftfulla i vår argumentation för att dessa investeringar även ska ha en klimatdimension. Under hösten fattade Världsbankens styrelse beslut om nya riktlinjer. Det är naturligtvis ett framsteg och i någon utsträckning också en framgång för den svenska argumentationen.

Sedan har Sverige nio eller möjligtvis upp emot tio miljoner invånare i en värld som består av många stora länder där utvecklings- och miljöfrågorna ofta blir betydligt lägre prioriterade, där människors möjligheter till utveckling, till att kunna äta sig mätta, ställs mot andra mål. Vi ska finnas inom båda delar av den argumentationen. Vi ska stödja utvecklingsländerna ekonomiskt, och vi ska driva på för att nå uppgörelser inom klimatpolitiken. Det är bra för hela världen.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på interpellation 2008/09:347 om skolledarrollen i framtiden

Anf. 62 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Fru talman! Peter Hultqvist har frågat mig vilka åtgärder jag avser att genomföra för att skolledare generellt sett ska ges utökad utrymme för att prioritera och arbeta med det pedagogiska ledarskapet.

Rektorns roll är, precis som Peter Hultqvist anger, viktig för att en skola ska vara framgångsrik och ge eleverna förutsättningar att nå goda resultat. Därför har regeringen beslutat om en ny befattningsutbildning för rektorer, en befattningsutbildning som, till skillnad från den hittillsvarande rektorsutbildningen, regleras i en särskild förordning.

Syftet med utbildningen är bland annat att utveckla rektorns roll som ledare så att verksamhetens kvalitet kan säkerställas. Målet är tredelat och handlar om att rektorn ska ansvara för att eleverna får en likvärdig och rättssäker utbildning, att rektorn ska skapa förutsättningar för måluppfyllelse och att rektorn ska ansvara för att verksamheten som helhet utvecklas. Detta, tillsammans med att rektorn enligt skollagen och läroplanerna har ett särskilt ansvar för att verksamheten utvecklas och inriktas på att de nationella målen ska nås, ger tydliga signaler till skolhuvudmännen om att det pedagogiska ledarskapet ska ha hög prioritet.

När det gäller fördelningen av tidsutrymme är det inte staten som avgör detta. Det ankommer på skolhuvudmannen.

Andre vice talmannen konstaterade att interpellanten inte var närvarande i kammaren och förklarade överläggningen avslutad.

14 § Svar på interpellation 2008/09:348 om barnomsorgspeng

Anf. 63 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Fru talman! Peter Hultqvist har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att införandet av en barnomsorgspeng inte ska riskera att för-

stärka dagens utveckling mot större barngrupper och försämrad kvalitet i förskolan.

Regeringen har föreslagit att en barnomsorgspeng införs den 1 juli 2009. Det innebär att kommunerna blir skyldiga att godkänna och ge bidrag till inte bara enskilda förskolor och fritidshem utan också enskild pedagogisk omsorg som kan vara alternativ till förskola eller fritidshem. Villkoret är att verksamheten uppfyller de krav som ställs på motsvarande kommunal verksamhet. Det betyder bland annat följande.

Det ska finnas personal med sådan utbildning eller erfarenhet att barnens behov av omsorg och en god pedagogisk verksamhet kan tillgodoses. Vidare ska barngrupperna ha en lämplig sammansättning och storlek. Utrustning och lokaler ska vara ändamålsenliga. Därutöver ska verksamheten uppfylla kraven på god kvalitet och säkerhet, varmed bland annat avses krav på personalens utbildning, erfarenhet och personliga lämplighet. Även enligt dagens lagstiftning måste enskilda familjedaghem uppfylla kvalitetskrav motsvarande de som ställs på kommunala familjedaghem för att kommunen ska få ge bidrag.

Regeringen föreslår inte heller någon förändring i fråga om läroplanens vägledande funktion för andra former av förskoleverksamhet än kommunal förskola. Läroplanens vägledande funktion för verksamheten i familjedaghem kommer i fortsättningen att gälla även för andra former av pedagogisk omsorg. Läroplanens avsnitt om normer och värden är lika relevanta för pedagogisk omsorg som för förskolan och blir därmed vägledande vid kvalitetsbedömningen vid prövningen av enskild verksamhet. För familjedaghem har Statens skolverk även utfärdat riktlinjer i form av allmänna råd.

Syftet med att införa en barnomsorgspeng är att öka föräldrarnas valfrihet och möjligheter att välja olika former av pedagogiska verksamheter för sina barn. Föräldrarna ska kunna välja bland en mångfald av utövare av förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg, som passar barns och familjers olika behov och som uppfyller kvalitetskraven.

Peter Hultqvist uttrycker farhågor för att barngrupperna ska bli större i förskolan. Skollagens bestämmelser om barngruppernas storlek och sammansättning ska dock inte ändras. Det ställs också i fortsättningen krav på att barngrupperna i förskolan har en lämplig sammansättning och storlek. I läroplanen för förskolan framhålls också att barngruppen ska ses som en viktig del i barns utveckling och lärande. Regeringen har således inte föreslagit några förändringar som rör barngrupperna i förskolan.

Förskolan har i dag en generellt sett hög kvalitet. Enligt Svenskt kvalitetsindex är också förskolan bland de verksamheter som toppar listan varje år. Regeringen vill fortsätta att utveckla den.

Anf. 64 PETER HULTQVIST (s):

Fru talman! Tack, utbildningsministern, för svaret!

Vårtnadsbidrag och barnomsorgspeng är de två nya så kallade reformförslag som gäller från regeringens sida i omsorgen om de mindre barnen. Trots att efterfrågan på verksamhet i förskolan har ökat och efterfrågan på annan verksamhet har minskat är det annat än förskolan som står i fokus för denna regeringens förändringsambition.

För oss socialdemokrater är innehållet, kvaliteten, den pedagogiska utvecklingen, kötiderna, förskolläraernas och barnskötarnas utvecklingsmöjligheter och tryggheten och stabiliteten inom förskolan det som står i centrum. Där är vi beredda att satsa riktade resurser för kvalitet och personalutveckling.

Däremot är vi inte för att skapa nya former av barnpassning eller så kallad pedagogisk omsorg som leder till att pengar riskerar att försvinna ur förskolan, med kvalitetsförsämringar och svårigheter att leva upp till barnomsorgslagens krav som följd. Långsiktigt kan detta bli effekten av etablerandet av dessa nya så kallade alternativ. För regeringen avser väl inte att genom riktade statsbidrag till långsiktig kommunal drift finansiera vårdnadsbidraget och så kallad alternativ pedagogisk verksamhet? Om det är så, bör Björklund ge besked om det nu. Men allt talar för att det inte är så.

Det finns redan i dag möjlighet att välja andra former för barnomsorg, nämligen familjedaghem. Det är en bra verksamhet. Men att införa fri etableringsrätt och därmed fri dragningsrätt på skattemedel även för dessa, öppna förskolor och öppen fritidsverksamhet, är definitivt inte bra för förskolans ekonomi långsiktigt. Dessutom ska etableringar kunna ske utan hänsyn till lokala omständigheter och ekonomiska förutsättningar. Jag tycker att detta i det här fallet är att underminera det kommunala självstyret för att tvinga igenom regeringens vilja.

Hur har regeringen tänkt klara allt detta samtidigt som de flesta kommuner nu har svåra ekonomiska problem till följd av ökade kostnader för socialbidrag och vikande skatteintäkter? Det enda rimliga nu är att med höjda statsbidrag stabilisera kommunernas ekonomiska situation och dessutom, utan att öppna för nya kostnadskrävande alternativ, gå in med medel och stödja den allmänt respekterade och omtyckta förskolan.

Barnomsorgspenget och vårdnadsbidraget öppnar i praktiken dörren för att etablera barnomsorg som drivs med lägre kvalitet och sämre insyn från det offentliga än vad som gäller för kommunala och enskilda förskolor. Detta är det nya som regeringen bidrar med på barnomsorgens område. En dörr öppnas mot sämre kvalitet i verksamheten. Då är det inte barnen som står i centrum.

Kan ministern garantera att kvaliteten i verksamheten inom den så kallade pedagogiska omsorgen blir densamma som inom förskolan?

Anf. 65 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Fru talman! Peter Hultqvist är livrädd för att föräldrar skulle få bestämma någonting i Sverige. Samhället ska bestämma allt. Jag är inte så orolig för att föräldrar får lite mer inflytande.

Peter Hultqvist hänger upp sig på att detta skulle vara en ny form som vi skapar: familjedaghem – det som de flesta väl kallar för dagmamma. Skulle detta vara en ny form? Sanningen är väl att den har existerat under hela 1900-talet, och den finns i huvuddelen av Sveriges kommuner. Det vi nu säger är att de föräldrar som vill välja detta ska ha rätt att göra det, förutsatt naturligtvis att det finns familjedaghem.

Det finns en skillnad mellan att ha rätt att välja ett familjedaghem och att ha rätt att välja en förskola. Kommunen kan alltid organisera förskolor. Familjedaghem bygger på att det finns dagbarnvårdare som är beredda att ta emot barn i sitt hem, men i den mån det finns ska föräldrarna också ha rätt att välja det.

Detta är en reform som i praktiken är bra för att den ger denna garanti. I verkligheten påverkar den inte så mycket. Det är ändå en ganska begränsad efterfrågan på den här formen, och den finns i de flesta kommuner. Jag tror att Peter Hultqvist överdramatiserar, som han brukar göra, när han påstår att den här reformen skulle ställa allt över ända i barnomsorgen i Sverige. Tvärtom tror jag att den i verkligheten kommer att påverka rätt lite. Man lagreglerar detta med kommunala familjedaghem, som ju trots allt har funnits under mycket lång tid.

Sedan blir jag orolig när Peter Hultqvist säger att ingenting händer på förskolans område. Det händer mer än någonsin på förskolans område för att kvalitetssäkra och utveckla kvaliteten. Vi gör nu många reformer som den gamla regeringen inte orkade göra. För det första blir förskolan nu en skolform. Den blir en del av skollagen. Det har den aldrig varit förut. Jag kommer i år att lägga fram förslag om detta. Den förra regeringen orkade inte det.

För det andra kommer förskollärarna att få det pedagogiska ansvaret. Det uttalas både i skollagen och i läroplanen för förskolan. Det orkade inte den socialdemokratiska regeringen göra för att man fick skäll av LO. Barnskötargruppen ansåg att man blev undervärderad om det uttalades att de som har pedagogisk utbildning ska ha huvudansvaret. Jag står för det. De som har en pedagogisk högskoleutbildning på tre eller tre och ett halvt år och har en förskollärarexamen ska ha ansvaret för verksamheten i förskolan. Det är inget som något diffust arbetslag ska ha. Förskollärarna ska ha ansvaret.

För det tredje utvecklar vi nu läroplanen mot mer av skolförberedelser. Den får en mer skolförberedande inriktning. Det är inte frågan om att upprätta några kunskapskrav eller mål att uppnå i läroplanen, men den ska vara än mer pedagogiskt inriktad.

För det fjärde lägger vi nu om förskollärarytbildningen från den katastrofala reform som den socialdemokratiska regeringen gjorde 2001 och som har lett till att färre än på mycket länge vill bli förskollärare i dag. Vi har mycket stora rekryteringsproblem när det gäller förskollärare, och det beror i huvudsak på den reform av förskollärarytbildningen som Socialdemokraterna gjorde 2001.

För det femte har vi nu i år tagit initiativ till det vi kallar Förskolelyftet. Det är en stor statlig satsning på vidareutbildning av den personal som redan jobbar i svensk förskola, något som den förra regeringen aldrig orkade göra.

Vi har just nu en reformagenda för den svenska förskolan. Det handlar om att lyfta och utveckla kvaliteten på ett sätt som saknar motstycke i modern tid. När Peter Hultqvist står och säger att vi är ointresserade av förskolan är det bara snömos! Den här regeringen gör nu många viktiga reformer för att lyfta kvaliteten i den svenska förskolan.

Anf. 66 PETER HULTQVIST (s):

Fru talman! För mig är det inte okänt vad familjdaghemmen betyder. Jag sade också att jag tyckte att det var en bra verksamhet. Ministern kanske ska lyssna på vad jag säger.

Den fria etableringsrätten, den fria dragningsrätten på pengar ur det allmänna, innebär att man ställer det hela utanför kommunernas kontroll. Min interpellation handlade i första hand om barnomsorgspengen. Det blir naturligt att också koppla detta till vårdnadsbidraget. Det är här som regeringen driver fram nya system utanför förskolan.

Det har inte varit någon efterfrågan på den här typen av verksamhet, men ni lägger ned väldig kraft på att till varje pris driva fram det här. Efterfrågan ligger när det gäller förskolan.

Förskolan är en högt rankad offentlig verksamhet. Den har ett mycket positivt anseende och ett mycket positivt och varaktigt inflytande över de resultat som barn och ungdomar sedan visar upp i skolan. Det finns ett sådant samband belagt, särskilt när det gäller språkutveckling. Man kan också se att barn med ett annat modersmål än svenska har mycket stor nytta av att gå i förskolan.

Trots detta ägnar man kraft åt barnomsorgspong och vårdnadsbidrag. I Norge, där det finns ett system med vårdnadsbidrag, är erfarenheten att det är ett attraktivt alternativ för grupper som har haft svårt att etablera sig på arbetsmarknaden.

Det visade sig att det till 98 procent var kvinnor som avstod från arbete till följd av bidraget. Dessutom visar de norska erfarenheterna att det är familjer med en social och etnisk bakgrund som har svårast att etablera sig på arbetsmarknaden som tar sina barn ur förskolan när det finns en ekonomisk stimulans för det.

Barnomsorgspengen kan därför i likhet med vårdnadsbidraget bidra till att försvåra integration och senarelägga regelbunden kontakt med svenska språket.

Är det verkligen en utveckling av det här slaget som vi vill understödja? Det leder i praktiken till att man cementerar klyftor i samhället. Man får svårigheter att garantera kvaliteten i verksamheten. Det är en svag offentlig insyn och ett långsiktigt underminerande av ekonomin i förskolan.

Jag tycker att ministern borde ta till sig de här norska erfarenheterna innan man lägger fram nya förslag.

Den verksamhet som ska uppstå från barnomsorgspengen går alltså under beteckningen ”annan pedagogisk verksamhet”. Bland annat Lärarförbundet har kritiserat det här begreppet och tyckt att ”annan barnomsorg” är bättre. Man ser stora svårigheter i att inom ramen för barnomsorgspengen kunna garantera den pedagogiska kvaliteten. Det finns exempelvis inget krav på att personalen ska vara utbildad. Risken är uppenbar för att barnpassning etableras hos närmsta granne eller bedrivs av utbildad personal.

Det finns en formulering om erfarenhet, men det är ett begrepp som man naturligtvis kan tolka i sammanhanget. Barnomsorgspengen kan bli ett sätt för vuxna att tjäna pengar på bekostnad av barns behov av pedagogisk utveckling, och det här är inte bra.

Ministern har en hel del att tänka på med anledning av det förslag som regeringen har lagt fram. Det har riktats omfattande kritik mot det här under remissomgången. Och, som sagt, någon allmän efterfrågan på just barnomsorgspeng har inte framskyttat.

Däremot finns det omfattande förväntningar och kravbilder när det gäller förskolan, eftersom den är en populär och väl etablerad verksamhet. Här behövs det framför allt mer ekonomiska resurser för att man ska kunna klara kvaliteten i vardagen – det är liksom där som det skulle räknas om det blev handling – för att man ska kunna hålla ned barngruppernas storlek, för att man ska kunna bibehålla och utveckla kvaliteten i vardagen.

Man kan ha stora och viktiga visioner nedskrivna på papper och i läroplaner, men det är när man kommer ned till den lokala verkligheten i barnstugan och de resurser de förfogar över som det hela avgörs.

Men jag vill också ställa en fråga: Är det inte dags att byta namn på barnomsorgspengen? Jag tänker på det här med pedagogisk verksamhet, pedagogisk omsorg. Är det inte dags att byta namn till ”annan barnomsorg”? Är det inte lika bra att ta det steget?

Anf. 67 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Fru talman! Peter Hultqvist har två argumentationslinjer när det gäller barnomsorgspengen. Den ena är att det absolut inte finns någon efterfrågan på det här. Den andra är att detta kommer att innebära att himlen rasar ned. Jag tror faktiskt inte att någon av bilderna är fullständigt korrekt.

Jag vill hålla med om att efterfrågan är ganska begränsad. Just därför tror jag att Peter Hultqvist har fel när han beskriver effekten, att detta kommer att rasera kvaliteten i svensk förskola.

Efterfrågan är mycket begränsad. Men det finns naturligtvis en viss efterfrågan. Det är därför som den här lagen ändå tas fram.

Vi har gjort en uppskattning tillsammans med Sveriges Kommuner och Landsting, och kommunerna får nu en ersättning på 220 miljoner om året för denna reform. Sveriges Kommuner och Landsting anser att det täcker de behov som finns. Det är staten och SKL överens om. Det är alltså inte så att resurser ska tas från något annat.

Sedan talar Peter Hultqvist allmänt om förskolans resursbehov, och där håller jag med. Jag är naturligtvis oroad över att den ekonomiska krisen just nu tär på ekonomin i kommunerna. Det skulle i värsta fall kunna gå ut över kvaliteten i förskolan.

Regeringen håller på med ett arbete, att gå igenom kommunsektorns ekonomi. Vi avser att redovisa våra slutsatser av detta arbete i vårpropositionen till riksdagen om en månad. Det är klart att den lågkonjunktur vi nu är inne i skulle kunna få trista konsekvenser för bland annat förskolan, vilket vi vill undvika.

Interpellationen handlar om barnomsorgspeng, men Peter Hultqvist ägnar halva inlägget åt att prata om vårdnadsbidrag och den andra halvan åt förskolan. Låt mig då säga att om Peter Hultqvist vill ha en debatt om vårdnadsbidrag kan vi gärna ha det. Men väck då en interpellation om det, så kan vi diskutera det!

Den här frågan, som Hultqvist har rest, handlar just om barnomsorgspeng. Och Hultqvist är orolig för att den skulle inkräkta på kvaliteten i förskolan. Jag menar att den inte gör det.

För det första är efterfrågan begränsad. För det andra ger vi kommunerna extra pengar just för att möta den efterfrågan på kommunala familjedaghem.

Det blir otroligt paternalistiskt när Hultqvist menar att risken är att föräldrarna fattar några beslut själva där inte kommunerna har varit involverade.

Jag är inte så väldigt oroad. Jag tror att det är väldigt få medborgare som ligger sömnlösa på nätterna och delar den oro som Peter Hultqvist verkar ha för att föräldrarna ska få bestämma lite mer över vem som ska ta hand om deras barn. Jag tror faktiskt att föräldrarna är kompetenta att fatta de besluten.

Den oro som Hultqvist har, att det skulle gå ut över förskolan, menar jag är obefogad. Vi ersätter kommunerna, och Kommunförbundet är överens med oss om ersättningen för den här reformen. Men den är, som sagt, begränsad.

Förskolan – och där är vi helt överens – är naturligtvis den centrala samhällsinsatsen inom ramen för det vi kallar för barnomsorg. Den alldeles överväldigande delen, mellan 80 och 90 procent av barnen mellan ett och fem år, går i förskola. Det kommer inte att förändras av den här valmöjligheten för dem som inte vill gå i förskolan. Förskolan kommer att vara den helt dominerande formen för barn i förskoleåldern, och det är en lång rad reformer, som jag nämnde i mitt första inlägg, på gång för att utveckla kvaliteten i den svenska förskolan.

Detta är jag naturligtvis glad för, och jag utgår från att riksdagen relativt enigt kommer att kunna ansluta sig till de reformerna när förslagen läggs på riksdagens bord.

Anf. 68 PETER HULTQVIST (s):

Fru talman! Jag delar inte Jan Björklunds bedömning av de här 220 miljonerna. Det är inte ens en gång 1 miljon per kommun. Det är alltså i praktiken väldigt små belopp.

Sedan är det så att när man öppnar en sådan här dörr och visar att den här möjligheten finns kommer efterfrågan att se ut på ett helt annat sätt.

Jag tror inte att det här blir en marginell fråga. Jag tror inte heller att det här är någonting som slår ut någon förskola. Men jag tror att det är en del i ett underminerande av förskolans ekonomi, precis som jag tror att vårdnadsbidraget också kan ha den typen av effekt.

Jag tycker att erfarenheterna från Norge är så pass allvarliga när det gäller vårdnadsbidrag att man kan koppla den typen av erfarenheter också till barnomsorgspeng.

Jag tycker också att man borde ta till sig av den kritik som riktas från bland annat Lärarförbundet när det gäller den pedagogiska kvaliteten och risken för att man får en lägre pedagogisk kvalitet inom ramen för det som ska vara barnomsorgspengen eller annan pedagogisk omsorg, som det formuleras.

Sedan upprepar jag: Oavsett vilka ambitioner man har i det övergripande perspektivet med innehåll i läroplaner och vissa typer av formella saker är det som avgör vad man har i cash, i pengar, på barnstugan i den

enskilda kommunen. Det är där kvaliteten på något vis får det slutliga avgörandet och viktningen. Det är också där som lönesättningen när det gäller förskollärare avgörs – det handlar om det ekonomiska utrymmet till kommunerna. Och det är det som jag tror är det största problemet långsiktigt när det gäller rekryteringsfrågorna.

Så att jag tror att pengar till kommunerna, en höjning av den kommunala grundnivån när det gäller de statliga bidragen, skulle kunna innebära mycket för kommunerna när det gäller att klara just kvaliteten i förskolan. Det skulle kanske vara en betydligt större insats än den här typen av förändringar i olika lagstiftningar och läroplaner.

Jag underskattar inte situationen, men har man inte pengar blir det större barngrupper. Det är det som är problemet.

Anf. 69 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Fru talman! När det gäller det som Peter Hultqvist sade sist är vi helt överens. Det är klart att det krävs ekonomiska resurser för att upprätthålla en god kvalitet i förskolan.

Som jag sade i mitt förra inlägg är jag bekymrad, och vi är naturligtvis många här som är bekymrade över att lågkonjunkturen och de ekonomiska bekymren nu fortplantar sig in i kommunsektorn.

Vi vet ännu inte hur stora de effekterna är, men vi kan väl ana att det finns sådana effekter.

Regeringen håller på att analysera den situationen, och vi kommer att redovisa våra slutsatser i vårpropositionen.

Jag måste ändå notera att det är svårt att följa resonemanget från Peter Hultqvist. Å ena sidan hävdar Peter Hultqvist att reformen om barnomsorgsavgift med något ökad rätt för föräldrarna att kunna välja framför allt familjedaghem, dagmamma, inte är efterfrågad av någon. Å andra sidan när vi nu inför den kommer den att ta knäcken på kommunernas ekonomi och sänka kvaliteten i förskolan. Det skulle ju bara kunna ske om massor av föräldrar väljer detta och det är efterfrågat av väldigt många.

Jag tror att Peter Hultqvist måste bestämma sig för vilken linje han ska driva. Om det här är efterfrågat av många kommer det att kosta mycket, men då går inte de här barnen i förskolan vilket reducerar en kostnad där.

Jag tror faktiskt inte att det är efterfrågat av så väldigt många. Det finns en viss efterfrågan, en begränsad sådan. En del föräldrar tycker att ett kommunalt familjedaghem är ett bättre alternativ för deras barn, ofta med det argument som jag har hört från föräldrar som väljer det att det är en något lugnare miljö med en liten grupp barn i ett hem än på en förskola.

Trots allt har vi en så väldigt hög kvalitet i den svenska förskolan att de allra flesta väljer förskolan, och det kommer de att göra i fortsättningen också. Jag tycker att den här reformen är principiellt viktig. Man ska ha rätt att välja kommunalt familjedaghem om man vill, men jag tror inte att det kommer att bli någon enorm efterfrågan på detta. Den svenska förskolan av god kvalitet kommer att försvara sin ställning.

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på
interpellationer

Anf. 70 Statsrådet EWA BJÖRLING (m):

Fru talman! Bo Bernhardsson har frågat finansminister Anders Borg vilken strategi den borgerliga regeringen har för att här hemma, i EU och i internationella sammanhang bidra till att förhindra en protektionistisk utveckling. Interpellationen har överlämnats till mig.

Sverige är en tydlig röst i världen för frihandel och öppenhet. I en tid av ekonomisk kris är det avgörande att framhålla att handel och öppna marknader är en viktig del av lösningen. Protektionistiska åtgärder, oavsett i vilket sammanhang, riskerar att skapa en ond cirkel av minskad handel och lägre tillväxt som drabbar alla, inte minst dem som redan har det svårt.

De svenska stimulansåtgärderna är transparenta och vare sig diskriminerar eller hindrar handel. Reglerna för paketet med åtgärder till fordonsindustrin, som på regeringens förslag antogs av riksdagen i december förra året, är utarbetade i linje med EG-rätten på statsstödsområdet. För regeringen är det självklart att även i svåra situationer agera i enlighet med EU:s principer för den inre marknaden. Öppenheten på den inre marknaden är en förutsättning för svenskt välstånd.

I diskussionerna och förhandlingarna inom EU driver vi med stor trovärdighet en tydlig och konsekvent politik mot protektionism. Inför och under det svenska ordförandeskapet kommer regeringen att verka för ökad öppenhet i EU. Ett konkret exempel är att regeringen agerar för att handel och öppenhet ska integreras som en naturlig del i Lissabonstrategin för att förbättra EU:s egen konkurrenskraft.

EU omfattar över 500 miljoner människor och drygt 20 miljoner företag. Den gemensamma inre marknaden säkerställer EU:s konkurrenskraft, och den har varit starkt drivande när det gäller att integrera EU. Sverige verkar konsekvent för en öppen, transparent och välfungerande inre marknad som ger EU internationell trovärdighet samtidigt som den skickar en tydlig signal *mot* protektionism till länder utanför EU.

Inom ramen för EU:s konkurrenskraftsråd arbetar regeringen för att ta fram verktyg att möta krisen som också motverkar protektionism. Regeringen driver att stimulansåtgärder inom EU för att möta finanskrisen inte ska vara diskriminerande eller handelsstörande. Som handelsminister verkar jag också för att EU ska begränsa användningen av skyddsåtgärder såsom antidumpning.

Den kraftiga avmattningen i världsekonomin har ökat trycket på regeringar att vidta protektionistiska åtgärder, framför allt i form av icke-tariffära åtgärder. Dessa tar sig olika former men syftar till att minska import eller att på konstgjord väg öka exporten. Smygande protektionism riskerar att leda till en ytterligare fördjupad recession.

De så kallade Buy American-reglerna, som ingår i det senaste amerikanska stimulanspaketet och omfattar järn, stål och tillverkningsvaror, är oroande. Efter skarpa protester från bland annat EU tillades att reglerna måste tillämpas i enlighet med USA:s åtaganden i internationella överenskommelser, såsom WTO:s överenskommelse om offentlig upphandling och USA:s frihandelsavtal. Trots detta är signaleffekterna av Buy American bekymmersamma och riskerar att få negativa spridningseffek-

ter i världsekonomin. Europa måste föregå med gott exempel och undvika liknande regelverk. Som handelsminister arbetar jag för Buy Worldwide.

WTO utgör en grundläggande pelare för att säkra ett förutsägbart och stabilt regelverk för den internationella handeln. För regeringen är det centralt att värna detta. I spåren av krisen har WTO tagit på sig en övervakningsroll för protektionistiska tendenser globalt på handelsområdet. WTO-sekretariatet publicerade i slutet av januari sin första rapport. I rapporten redovisas handelsrelaterade åtgärder som vidtagits världen över sedan september 2008. Rapporten framhåller att WTO-länderna hittills lyckats begränsa krav på traditionella protektionistiska åtgärder och att endast ett fåtal exempel finns på höjda tullar och andra typer av handelshinder. Rapporten konstaterade att det är för tidigt att bedöma hur de stimulanspaket som vissa länder vidtagit för att stödja exempelvis banksektorn och bilindustrin kan komma att påverka handelsströmmarna och det multilaterala handelssystemet.

WTO-sekretariatet avser att i mitten av mars publicera en uppdaterad rapport. Rapporten kan komma att utgöra en värdefull utgångspunkt för diskussionen under det kommande G 20-mötet i London den 1–2 april. Tanken är också att WTO:s övervakningsroll ska formaliseras och utgöra ett forum för diskussionen om protektionistiska tendenser. Detta stöder regeringen.

Vidare presenterade EU-kommissionen i slutet av februari den första rapporten som bevakar protektionistiska tendenser bland EU:s handelspartner. Slutsatsen var att trycket på protektionistiska åtgärder ökat men att åtgärderna hittills varit relativt begränsade. Det finns dock anledning till fortsatt vaksamhet. Detta arbete stöds av regeringen. Jag vill också framhålla att regeringen arbetar för att även alla inom EU måste vara vaksamma gentemot egna protektionistiska ansatser.

Värdet av Doharundan ökar i takt med att risken för protektionism tilltar. Kostnaden för att misslyckas är större än någonsin. En studie visar att världshandeln skulle kunna minska med nästan 8 procent om WTO:s medlemmar inför högre tullar och stöd inom ramen för det som WTO tillåter i dag. Det i särklass bästa vaccinet mot protektionism i världsekonomin vore således ett snabbt och ambitiöst avslut på Doharundan. Det skulle kunna skapa öppnare marknader och förutsättningar för en växande handel samt stävja protektionistiska reflexer. Den svenska regeringen är en tydlig röst för Doharundan såväl inom EU som gentemot andra medlemsstater i WTO, inte minst USA.

Även EU:s pågående förhandlingar om bilaterala och regionala avtal är viktiga för att motverka protektionism och öppna marknader. Regeringen stöder aktivt dessa processer och verkar för så ambitiösa avtal som möjligt. Förhoppningsvis kan förhandlingarna med Sydkorea och Centralamerika avslutas under innevarande år. Förhandlingarna med Gulfstaterna har avancerat långt. Förhandlingar pågår också med bland andra Ukraina, Indien samt med vissa av de andinska länderna. Bilaterala och regionala avtal utgör viktiga komplement till förhandlingarna i Doharundan.

Som handelsminister verkar jag således hemma, inom EU och i internationella sammanhang för att stävja protektionism och för att stärka det handelspolitiska systemet i tider av finansiell och ekonomisk oro.

Anf. 71 BO BERNHARDSSON (s):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet Björling för svaret. Det är ett svar som ganska utförligt redogör för våra positioner när det gäller att värna frihandeln och för de grundläggande argumenten mot protektionism.

Jag vill ändå säga något om varför jag ställde frågan till finansminister Anders Borg. Det var den självklara utgångspunkten att Anders Borg och Fredrik Reinfeldt hade kommit hem från World Economic Forum i Davos och när de kom hem uttryckte oron för protektionistiska tendenser i Frankrike, USA och runt om i världen.

Det var också ett skäl att ställa frågan till finansministern att jag tror att svaret på frågan hur man kan motverka protektionism i hög grad är allmänpolitiskt, finanspolitiskt och sysselsättningspolitiskt. Man kan inte besvara frågan hur man ska förhindra protektionistiska tendenser, som i grunden är uttryck för en skepsis till frihandel – vi må tycka att den är fel – genom att enbart hänvisa till att vi ska ha just frihandel.

Detta alltså sagt för att något förklara varför jag hade ställt frågan till Borg. Men jag är naturligtvis glad för att jag har fått det svar jag har fått. Det vill jag också understryka, även om jag tänkte försöka utveckla diskussionen lite på andra områden.

Frågan är alltså varför protektionismen uppstår i den här krisen och vad man kan göra åt den. Finns det skäl att oroas? Ja, det finns naturligtvis skäl att oroas eftersom protektionism inte är lösningen. Men det är som jag sade inte heller frihandeln, utan svaret är framför allt politisk handlingskraft på andra områden.

Vad är nämligen orsaken till protektionismen? Som jag ser det har årtionden av det jag lite förenklat vill kalla nyliberal utveckling släppt loss marknaderna – finansmarknaderna och marknaderna på andra områden – och samtidigt rustat ned de politiska instrument som behövs för att hantera de problem som kan uppstå på en internationell arena. Då är det inte särskilt märkligt om människor när de ser att politiker inte klarar jobbkrisen, sysselsättningsproblemen och problemen på finansmarknaden i det läget vänder sig inåt mot nationen igen och söker sig till någon sorts protektionism.

Det är inte lösningen, men det kan vara en rimlig reaktion, eftersom det fortfarande är så att vi har fått internationella kapitalmarknader, internationellt verkande, gränsöverskridande företagsamhet och internationella banker. Men vi har inte systemen och de politiska verktygen för att hantera de problem som vi nu ser uppstå.

I det läget, vill jag påstå, är reaktionen ganska logisk. Man säger: Nu vänder vi oss inåt igen och söker tryggheten där. Svaret på frågan om hur vi motverkar protektionism är, som jag ser det, inte handelspolitik, utan det är allmänpolitik, finanspolitik, sysselsättningspolitik och krispolitik.

Anf. 72 CARL B HAMILTON (fp):

Fru talman! Tack för interpellationen och för svaret!

Jag vill börja hemmavid. Vi har haft en väldigt kraftig försvagning av den svenska valutan med 20–30 procent. Det kallas växelkursprotektionism. Vi har förbättrat vår konkurrenskraft gentemot Finland, Baltikum – ja, hela euroområdet men även gentemot USA. Det diskuteras inte så

mycket i Sverige, men det har en protektionistisk effekt som i ett annat läge än detta sannolikt hade lett till motåtgärder mot Sverige. Man hade sagt att Sverige på ett osjyst sätt använde sin växelkurs för att förbättra sina företags konkurrenskraft. Den reaktionen kommer säkert om den för närvarande utomordentligt svaga växelkursen skulle bli ett mer långsiktigt fenomen.

När vi diskuterar protektionism brukar vi alltid berömma oss själva över att vi är frihandlare. Det är vi också, men jag tror ändå att man i ödmjukhetens namn måste medge att vi de facto just nu uppträder med en starkt protektionistisk extern politik.

Jag tycker att Bo Bernhardssons infallsvinkel är väldigt tänkvärd. Den är förvisso inte ny, men det är ingen kritik mot Bo Bernhardsson. Om man ska fråga sig vad det är som driver protektionistiska krafter är naturligtvis frågan om vad som händer med dem som blir arbetslösa när deras företag slås ut viktig.

Vi har traditionellt haft en skillnad mellan Förenta staterna å ena sidan, där det inte finns några speciella trygghetssystem – *safety nets* – och de europeiska länderna å den andra sidan. Detta gör att den amerikanska protektionismen tar sig uttryck i krav på tullar, olika typer av handels hinder och invecklade juridiska processer för att bestämma om det är utlandet eller något annat som gör att människor blir arbetslösa.

Bo Bernhardsson säger att nu har vi en annan situation. Han säger att nyliberalismen har erövrat världen, och därmed har den amerikanska modellen för protektionism spritt sig. Jag håller inte riktigt med om det. Jag tycker att det är en oriktig beskrivning – utom på ett område, och det är bilindustrin. Där är det nämligen sektorspolitik. Det som vi i Sverige alltid har gjort och som säkert har skyddat oss mot protektionistiska krafter inom landet är att ha omfattande system för att individerna ska omhändertas om deras företag blir utkonkurrerade. Fokus har varit på individens överlevnad och återgång till arbete och inte på företagets och produktionens överlevnad.

Därför menar jag att regeringens utpräglade linje med en jobbpolitik för full sysselsättning är en mycket stark antiprotektionistisk effekt av den politiken. Arbetslösheten går visserligen upp nu som en del av den internationella krisen, men regeringens linje med fokus på sysselsättning är i grunden en väldigt korrekt linje vad gäller att stämma i bäcken.

Bilarna är dock ett mycket stort problem. Det är även bankerna, även om det är en lite annan karaktär på det. Hur man hanterar Saab, för att återkomma till det, tror jag därför har en väldigt stor betydelse för Sveriges möjligheter att driva en antiprotektionistisk linje inom Europeiska unionen.

Anf. 73 Statsrådet EWA BJÖRLING (m):

Fru talman! Tack för inläggen från Bo Bernhardsson och Carl B Hamilton! Jag blir väldigt glad över att höra att ni båda också står bakom frihandel, och det är någonting som är väldigt viktigt för mig. Jag är stolt över att vi har en i stort sett enig riksdag som står bakom detta när jag företräder Sverige i EU. Det ger mig ett väldigt tydligt mandat att förespråka frihandel i alla lägen.

Jag håller med om att det såg mörkt ut när Fredrik Reinfeldt och Anders Borg kom hem från Davos. Det var väldigt mycket protektionistiska tendenser i omlopp, och det är det fortfarande. Det är också naturligt att protektionism uppstår i den här typen av lägen när det är finansiell kris. Man kan ganska snabbt dra en parallell till matkrisen och vad som händer då: Flera länder sluter sig. Man talar inte längre om export, utan man ser till att maten finns inhemskt.

Jag tror att det i detta läge är väldigt viktigt att påminna sig om vad som hände under depressionen på 30-talet. Lösningen var inte att bli mer protektionistisk, utan lösningen handlade om ökad öppenhet, mer handel och bättre frihandelsavtal för att verkligen få i gång ekonomin igen.

Där tycker jag att Sverige föregår med väldigt gott exempel, för tillsammans med att vi vill ha en ökad frihandel och att vi är ett väldigt exportberoende land har vi också bra trygghetssystem, precis som Carl B Hamilton talade om. Det är väldigt viktigt i dessa tider med mycket oro. Naturligtvis tänker de flesta länder i första hand på hur de ska skydda sig själva i ett sådant här läge, men då är det ännu viktigare att vi också tänker på att vi är medlemmar i en europeisk union. Vi är 27 länder med tillsammans en halv miljard invånare. Det är därför ännu viktigare att fortsätta utveckla EU:s inre marknad för att kunna få en ökad handel här och också för att kunna vara mer kompetitiva globalt.

Vi har i Sverige haft stora strukturomvandlingar. Jag anser att vi också har bra och väl fungerande trygghetssystem i dag. Det ser vi inte minst nu när vi har krisen inom bilindustrin. Något som den borgerliga regeringen faktiskt gick till val på 2006 är jobblinjen. Det har också varit vår viktigaste prioritering hela mandatperioden rakt igenom och kommer så att fortsätta vara.

Jag är alldeles övertygad om att vi kommer att lösa bilkrisen också vad det lider. Naturligtvis kommer det här att fortsätta vara väldigt besvärligt, precis som hela den finansiella krisen. Vi ser även banker som drabbas. Slutet finns inte här ännu, men jag är övertygad om att med den aktiva jobbpolitik vi för, med de trygghetssystem vi har och med det stora samförstånd i samhället som vi också har kommer vi att se en lösning på detta.

Anf. 74 BO BERNHARDSSON (s):

Fru talman! Både Carl B Hamilton och ministern vill fokusera på trygghetssystemen i stället för stöd till bilindustrin exempelvis, trygghet för individen. Jag återkommer till det.

Protektionismens bästa grogrund är just otrygghet, tror jag, att människor känner sig osäkra, inte att det är för lite eller för mycket frihandel. Grundproblemet är att människor känner sig utsatta och otrygga. Då vänder de sig inåt.

I den här krisen är det egentligen också ett uttryck för en misstro mot politiken, i varje fall mot politikens förmåga att hävda sig i det internationella rummet på den globala scenen. Där har vi skapat en situation där företag och ekonomi, kapitalismen om man så vill, är internationella, men vi har underlåtit att skaffa politiska verktyg för att hantera kriserna på den scenen. Politiken är nationell, ekonomin är global.

Sedan blir jag ändå lite förvånad över hur ni med så stort självförtroende kan hävda, och egentligen hålla med mig om, att det är trygghetssy-

stem som det handlar om. Det är viktigt. Carl B Hamilton ställer frågan: Vad händer med de arbetslösa när krisen slår till? Det är liksom frågan. Just det, exakt så. Vad har högeralliansen gjort sedan den tillträdde och bildade regering? Den började ju med att riva ned trygghetssystemen i väsentliga delar, försämlra a-kassan, försämlra sjukkassan. Man kallar det för att man har sänkt trösklarna till arbetsmarknaden. I själva verket har man öppnat portarna till bråddjupet, och människor har blivit otrygga.

Jag får inte det att gå ihop. Den borgerliga krispolitiken har hittills handlat om att man har sagt att man redan har gjort insatserna. Det är en budget som i allt väsentligt har lagts fram innan krisen slog till. Den borgerliga krispolitiken innebär faktiskt, med staten i olika skepnader, hundratals miljarder i garantier till banksystemet och det finansiella systemet. Jag säger inte att det är fel, för det är nödvändigt, men det är en krispolitik som haltar.

Om man samtidigt river ned trygghetssystemen, som ni har gjort, kommer det till sist inte bara att drabba individerna, vilket naturligtvis är jätteallvarligt utan det kommer också att drabba just de finansiella systemen och de banker som man vill hjälpa. När människor tappar framtidstron och inte vågar investera och satsa, precis det som gäller för företag, drabbar det också det finansiella systemet.

Det Sverige behöver och det vi socialdemokrater har efterlyst månad efter månad är att trygghetspaketet för banksystemet och finansmarknaderna kompletteras med ett trygghetssystem för medborgarna, för löntagarna. Höjning av a-kassan, väsentliga stöd till kommunsektorn för att förhindra att man där säger upp folk och skapar ännu mer arbetslöshet, framtidstro – det är min poäng.

Det lät ett tag som om vi nästan var överens om att trygghet är jätteviktigt i det här sammanhanget. Otrygghet är den bästa grogrunden för protektionism och inåtvändhet. Klasspolitik och orättvisor göder protektionistiska tendenser. Jag inser inte riktigt hur ni får det att gå ihop när ni står här och håller med mig, någonstans i alla fall, om att det nog är sant, trygghet för individen är jätteviktigt. Nu gör ni tvärtom.

Anf. 75 CARL B HAMILTON (fp):

Fru talman! Tiden är kort. Jag tycker att det första man möjligen kan notera är att protektionistiska krafter oftast är starka i stora länder och inte i små länder. När vi säger att vi är frihandlare har vi det gemensamt med många små länder, oberoende av vilken ideologi som driver de här länderna eller vilken nationell regering som sitter där.

För att ta tag i det som Bo Bernhardsson ändå fokuserar på, trygghetssystemen, skulle jag vilja säga att jag i långa stycken håller med honom, men inte om beskrivningen av regeringens politik, naturligtvis, för den syftar till fler människor i jobb. Medan Bo Bernhardsson och Socialdemokraterna ser tryggheten i trygghetssystemen, i a-kassans nivå och omfattning och så vidare, ser jag tryggheten i en mer dynamisk arbetsmarknad som är lättare att komma in på och att få jobb på. Det är tryggheten, ungefär som det är i Bo Bernhardssons nära grannland Danmark. Tryggheten ligger i en mer dynamisk arbetsmarknad, kort sagt.

Det tredje som jag skulle vilja säga är att det som gör dagens situation särskilt bekymmersam är att krisen är så väldigt synkroniserad över världen. Tidigare kunde man säga att gick det upp i Nordamerika så gick det

ned i Europa. De frihandelsvänliga krafterna på ena sidan av Atlanten motverkade krafterna på den andra sidan Atlanten. Frihandeln hade alltid företrädare på olika sidor av Atlanten beroende på konjunkturläget.

I dag är situationen globalt sett delvis annorlunda, bland annat på grund av synkroniseringen men också på grund av Kina och Indien. Det är ju de två länder, framför allt Kina, som kommer att drabbas enormt hårt av en protektionism. Då är det verkligen inte fråga om a-kassa. Då är det fråga om svält, hunger och massmigration.

Anf. 76 Statsrådet EWA BJÖRLING (m):

Fru talman! Jag ska börja med att försöka förklara mig lite tydligare eftersom Bo Bernhardsson inte riktigt verkade uppfatta det jag sade.

Självklart håller jag med om att människor kan känna sig otrygga. Människor känner sig utsatta och det är då det uppstår protektionism eller åtminstone den typen av tankar. Det är just därför som det är så viktigt att vi kombinerar våra åtgärder med bra trygghetssystem. Jag måste säga att vi fortfarande har väl fungerande system. Det är inte tal om något annat och har aldrig varit heller från den borgerliga regeringens sida.

Däremot håller jag inte med om lösningen att en höjning av a-kassan är den enda vägen ut. Det är inte den långsiktiga lösningen. Det handlar mycket mer om att skapa möjligheter för fler jobb. Det handlar dessutom om utbildningsinsatser.

Jag var alldeles nyligen i Trollhättan och besökte Saab. Jag besökte också Högskolan Väst där det sjuder av aktivitet. Det är väldigt många människor som nu vidareutbildar sig. Det var glädjande att se, speciellt i den regionen, när vi senare fick veta vad som har hänt med Saab.

Det är också så att vi redan har beslutat om flera stöd till svensk bilindustri. Det är det stora fordonspaketet med åtgärder som riksdagen godkände i december. Det handlar bland annat om att utställa lånegarantier för lån tagna i Europeiska investeringsbanken. Det handlar om möjlighet till undsättningslån för att överbrygga likviditetsbrist, och det handlar om inrättandet av ett bolag som ska investera i innovationer som också är kopplade till fordonsindustrin på kommersiella grunder. Vi gör flera saker avseende detta. Det är också kombinerat med ett vidare utbildningspaket.

Jag tror absolut på att vi ska stödja företag med syftet att de ska vara konkurrenskraftiga också i framtiden, men det är även viktigt att se till att de åtgärder vi nu vidtar är i enlighet med EU:s riktlinjer och att de blir godkända av kommissionen. Det innebär att man inte heller får utestänga konkurrenter och att det är viktigt med fortsatt öppenhet för framtida konkurrenskraft. Det är helt i den linje som vi också verkar. Förhoppningsvis är det också i den linje även andra länder verkar i dag inom EU som diskuterar olika former av bilstöd. Frankrike är ett exempel. Tyskland är ett annat exempel. Frankrike har också fått justera vissa åtgärder för att de ska vara i enlighet med vad EU beslutar.

Anf. 77 BO BERNHARDSSON (s):

Fru talman! Nej, Carl B Hamilton, det finns ingen motsättning mellan en mer dynamisk arbetsmarknad och bra trygghetssystem på arbetsmarknaden. Det är en förutsättning enligt vårt sätt att se det. Det är bra för dy-

namiken om människor känner trygghet, om a-kassa och andra system som ska bära upp detta är så pass väl tilltagna att de vågar delta i dynamiken. Det finns ingen sådan motsättning.

Statsrådet är inne på samma linje, nämligen att det gäller att kombinera trygghetssystem och andra typer av åtgärder. Det är precis vad jag hävdar att ni inte gör. Ni river ned tryggheten i väsentliga delar. Samtidigt säger ni att ni lägger kraften på det andra. Men även här är det faktiskt kombinationseffekter. Vem ska köpa bilarna, cementen, städtjänsterna och fläskfilén när arbetslösa ser framför sig en situation där de måste leva på kanske 55 procent av lönen? Det är de perspektiven som nu har lett till att vi börjar få se lönesänkingsavtal på arbetsmarknaden.

Det är här våra perspektiv står mot varandra. Ni snackar om frihet och trygghet, och så river ni ned tryggheten och tror att dynamiken ska fortsätta att fungera. Det är där vi har olika uppfattningar. Men det gäller inte huruvida frihandel långsiktigt är bra, att det faktiskt gynnar alla att ha ett utbyte av varor och tjänster på en marknad. Där är vi överens. Men vi skiljer oss i synen på vad det är som genererar protektionismen, nämligen otryggheten, men också på vad som genererar den bästa dynamiken i en ekonomi, nämligen tryggheten.

Anf. 78 Statsrådet EWA BJÖRLING (m):

Fru talman! Bo Bernhardsson och jag har möjligtvis olika verklighetsuppfattning om vad som är viktigt inför framtiden, men vi är åtminstone överens om att bra trygghetssystem krävs. Däremot är vi inte överens om huruvida dessa för närvarande är bra eller inte. Jag anser fortfarande att vi har bra trygghetssystem i Sverige. Det tror jag också de flesta medborgare håller med oss om. Jag ser inte riktigt den misstro som Bo Bernhardsson talar om. Jag tycker att förtroendesiffrorna visar något annorlunda.

Jag ska också kort kommentera vad Carl B Hamilton sade. Han talade om den svaga svenska kronan. Det stämmer naturligtvis just nu. Ja, man kan se det som för närvarande kortsiktigt positivt för svensk exportindustri. Det som däremot är intressant är väl också att vi nu får en diskussion om euro. Även om regeringen har beslutat att denna mandatperiod inte ta upp frågan över huvud taget tror jag att det ändå är viktigt att föra diskussionen. Nu i finanskrisen ser vi också tydliga exempel på kronans för- och nackdelar.

Jag vill som frihandelsminister ändå påpeka hur viktigt det är att vi avslutar Doharundan. Beräkningar från EU-kommissionen visar att en avslutad runda skulle innebära mellan 100 och 120 miljarder euro i ökad global årlig inkomst. Det innebär 165 euro per hushåll och år i EU. Den typen av uppskattning tar inte hänsyn till dynamiska effekter. I dagsläget med den oro vi ser på världens finansmarknader skulle en avslutad Doharunda ge en positiv injektion till den globala ekonomin.

Jag avser att göra mitt allra bästa för att driva den frågan hårt under vårt ordförandeskap.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2008/09:80
9 mars

Svar på
interpellationer

16 § Hänvisning av ärenden till utskott och beslut om förlängd motionstid

Föredrogs och hänvisades
Proposition
2008/09:126 till kulturutskottet

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för denna proposition skulle förlängas till *onsdagen den 18 mars*.

Redogörelse
2008/09:RS2 till konstitutionsutskottet

17 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Propositioner
2008/09:82 Stöd till personer som vårdar eller stödjer närstående
2008/09:123 Förenklad samverkan enligt samtjänstlagen
2008/09:143 Djurskyddskontrollregister

Motioner
med anledning av prop. 2008/09:118 Straffet för mord m.m.
2008/09:Ju14 av Thomas Bodström m.fl. (s)
2008/09:Ju15 av Mehmet Kaplan och Max Andersson (mp)
2008/09:Ju16 av Lena Olsson m.fl. (v)

Finansutskottets betänkande
2008/09:FiU18 Åtgärder för jobb och omställning

Skatteutskottets betänkande
2008/09:SkU20 Ett enklare system för skattereduktion för hushållsarbete

Civilutskottets betänkande
2008/09:CU17 Stiftelser – frågor om registrering och tillsyn, m.m.

Utrikesutskottets betänkande
2008/09:UU6 Frihet från förtryck – Sveriges demokratibistånd

Trafikutskottets betänkande
2008/09:TU9 Godkännande av motorfordon m.m.

Utbildningsutskottets betänkande
2008/09:UbU9 Tydligare mål och kunskapskrav – Nya läroplaner för skolan

Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande
2008/09:UFöU3 Svenskt deltagande i EU:s marina insats utanför Somalias kust

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 2 mars

2008/09:374 Bensinmackarna

av *Ann-Kristine Johansson* (s)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

2008/09:375 Klimatstöd till Världsbankens Clean Technology Fund

av *Per Bolund* (mp)
till miljöminister Andreas Carlgren (c)

den 3 mars

2008/09:376 Den ekonomiska situationen i sjukvården

av *Per Svedberg* (s)
till socialminister Göran Hägglund (kd)

2008/09:377 Polissituationen i Skaraborg

av *Monica Green* (s)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

den 5 mars

2008/09:378 Utvecklingen för kooperativ vindkraft

av *Per Bolund* (mp)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

2008/09:379 EU:s ståndpunkt gentemot Burma

av *Ulf Holm* (mp)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:380 Uttagsskatt på el från vindkraftverk

av *Per Bolund* (mp)
till finansminister Anders Borg (m)

2008/09:381 Sammanslagning av trafikverk

av *Peter Hultqvist* (s)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2008/09:382 Skärpta insatser mot kränkningar av barn och ungdomar på Internet

av *Tobias Krantz* (fp)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2008/09:383 Regeringens riktlinjer för bonussystem i statliga bolag

av *Eva-Lena Jansson* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

2008/09:384 Bonussystem för statliga bolag

av *Eva-Lena Jansson* (s)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

2008/09:385 Bonus till AP-fondernas ledning mitt i jobbkrisen

av *Eva-Lena Jansson* (s)
till statsrådet Mats Odell (kd)

den 6 mars

2008/09:386 Åtgärder för särskilt drabbade kommuner med anledning av jobbkrisen

av *Ulf Holm* (mp)

till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2008/09:387 Bonussystem i kärnkraftverk

av *Per Bolund* (mp)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

2008/09:388 Kreditprövning för snabbblån

av *Egon Frid* (v)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

2008/09:389 Höjning av tomträttsavgälder

av *Carina Moberg* (s)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

den 9 mars

2008/09:390 Kärnkraftsutbyggnaden

av *Tomas Eneroth* (s)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

2008/09:391 Förlängd miljöbilspremie och ny skrotningspremie för ökad efterfrågan

av *Tomas Eneroth* (s)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

Interpellationerna 2008/09:374–387 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 10 mars.

Interpellationerna 2008/09:388–391 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 17 mars.

19 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 27 februari

2008/09:688 Nollarrende för ekologiskt jordbruk

av *Mats Pertoft* (mp)

till jordbruksminister Eskil Erlandsson (c)

den 4 mars

2008/09:689 Bruno Ossebi-Jacquets öde

av *Carina Hägg* (s)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:690 Möjligheter att utreda kränkningar på nätet
av *Hans Hoff* (s)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

2008/09:691 Marknaden för spel i glesbygden
av *Krister Örnfjäder* (s)

till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (m)

2008/09:692 Försäkringskassan och valutakurser
av *Jan Ertsborn* (fp)

till statsrådet Cristina Husmark Pehrsson (m)

2008/09:693 Tvångsmedel vid massavvisningar
av *Kalle Larsson* (v)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

**2008/09:694 Utvärderingen av det nordisk-baltiska traffickingpro-
jektet**

av *Elina Linna* (v)

till integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni (fp)

**2008/09:695 Utvisning av barn omhändertagna enligt lagen om vård
av unga**

av *Eva Olofsson* (v)

till socialminister Göran Hägglund (kd)

2008/09:696 Etiken i fondbolagens placeringar
av *Ameer Sachet* (s)

till statsrådet Mats Odell (kd)

2008/09:697 Taxeringsvärden

av *Lars Tysklind* (fp)

till finansminister Anders Borg (m)

den 6 mars

2008/09:698 Kartläggningar av nationella minoriteter

av *Elina Linna* (v)

till statsrådet Maria Larsson (kd)

2008/09:699 Resurser för att delta i regionala underrättelsecentrum
av *Britta Rådström* (s)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

2008/09:700 Avfolkningen

av *Britta Rådström* (s)

till näringsminister Maud Olofsson (c)

**2008/09:701 Kronofogdemyndighetens verksamhetsuppdrag och
personalsituation**

av *Britta Rådström* (s)

till finansminister Anders Borg (m)

2008/09:702 Storbankernas kreditförluster och svensk ekonomi

av *Birgitta Eriksson* (s)

till statsrådet Mats Odell (kd)

2008/09:703 Cancerförebyggande och cykling

av *Birgitta Eriksson* (s)

till statsrådet Maria Larsson (kd)

2008/09:704 Personalminskningar och pensionsavgångar i Skatteverket

av *Laila Bjurling* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

2008/09:705 Extra anslag till Försäkringskassan

av *LiseLotte Olsson* (v)
till statsrådet Cristina Husmark Pehrsson (m)

2008/09:706 Stopp för avknoppning av skolor

av *Mats Gerdau* (m)
till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2008/09:707 Bnp-fallet

av *Birgitta Eriksson* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

2008/09:708 Modernisering av tullstationer

av *Tommy Ternemar* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

2008/09:709 Riskkapitalbolag och ansvar för jobbkrisen

av *Birgitta Eriksson* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

2008/09:710 Åldersdiskrimineringen i inkomstbeskattningen

av *Laila Bjurling* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

den 9 mars

2008/09:711 Nedprioriteringen av FN:s jämställdhetsarbete

av *Carina Hägg* (s)
till integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni (fp)

Frågorna 2008/09:688–710 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 10 mars.

Fråga 2008/09:711 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 17 mars.

20 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 27 februari

2008/09:635 Proposition i regionfrågan

av *Berit Andnor* (s)
till statsrådet Mats Odell (kd)

den 4 mars

2008/09:630 Åldersbedömning av ensamkommande flyktingbarn

av *Dan Kihlström* (kd)
till statsrådet Tobias Billström (m)

2008/09:646 Instrument för överföring av klimatinvesteringsmedel
av *Max Andersson* (mp)
till finansminister Anders Borg (m)

2008/09:654 Beslutet om att spela Davis Cup-matchen utan publik
av *Lennart Sacrédeus* (kd)
till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (m)

2008/09:656 Frivilliga samhällsinsatser
av *Maria Lundqvist-Brömster* (fp)
till statsrådet Maria Larsson (kd)

2008/09:659 En starkare ställning för barnkonventionen
av *Maria Lundqvist-Brömster* (fp)
till socialminister Göran Hägglund (kd)

2008/09:660 Inkassoverksamhet och kriminalitet
av *Birgitta Eriksson* (s)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2008/09:661 Ekobrottsökningen och statsinkomsterna
av *Hans Olsson* (s)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2008/09:662 Utredning av psykoterapeututbildningen
av *Mikael Damberg* (s)
till statsrådet Lars Leijonborg (fp)

2008/09:663 Branschprogram
av *Peter Hultqvist* (s)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

2008/09:664 Stöd till soldater i utlandstjänst
av *Kerstin Engle* (s)
till försvarsminister Sten Tolgfors (m)

2008/09:665 ROT-avdrag
av *Marie Engström* (v)
till finansminister Anders Borg (m)

2008/09:667 Initiativ för att få Dawit Isaak fri
av *Ulf Holm* (mp)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:668 Fredslösning på Sri Lanka
av *Ulf Holm* (mp)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:669 Priset i skidliftar efter momssänkningen
av *Fredrik Olovsson* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

2008/09:670 EU-stöd för USA:s UBS-aktioner
av *Hans Olsson* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

2008/09:671 Anställningsförhållandena för personliga assistenter
av *Göte Wahlström* (s)
till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2008/09:672 Södertörnspoliserna
av *Thomas Bodström* (s)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2008/09:673 Poliser och civilanställda
av *Thomas Bodström* (s)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2008/09:674 Hjälp till småspararna att utkräva ekonomiskt ansvar
av *Monica Green* (s)

till statsrådet Mats Odell (kd)

2008/09:675 Geografisk spridning av våra svenska travbanor
av *Désirée Liljevall* (s)

till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (m)

2008/09:676 Åtgärder för att stödja kommunerna
av *Ameer Sachet* (s)

till statsrådet Mats Odell (kd)

2008/09:677 Initiativ kring transport och logistik
av *Ameer Sachet* (s)

till statsrådet Åsa Torstensson (c)

2008/09:678 Självstyre för kristna i Irak
av *Aleksander Gabelic* (s)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:679 Frigivande av jämställdhetsaktivist i Iran
av *Hans Linde* (v)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:681 Allsidighet och saklighet i skolan
av *Mats Gerdau* (m)

till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2008/09:682 Konsekvenser av avskaffandet av kårobligatoriet
av *Phia Andersson* (s)

till statsrådet Lars Leijonborg (fp)

2008/09:684 Konsumtion och klimat
av *Per Bolund* (mp)

till miljöminister Andreas Carlgren (c)

2008/09:685 Förenklad momshantering
av *Marie Engström* (v)

till finansminister Anders Borg (m)

2008/09:686 Palestinsk samlingsregering
av *Peter Hultqvist* (s)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

2008/09:687 Utvärdering av kapitalåterflödet genom förmögenhets-
skattens slopande

av *Hans Olsson* (s)

till finansminister Anders Borg (m)

den 5 mars

2008/09:680 Bättre möjligheter till skadestånd och brottsofferersätt-
ning

av *Lennart Sacrédeus* (kd)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

2008/09:683 Trafikskadeersättning till barn
av *Ronny Olander* (s)

till justitieminister Beatrice Ask (m)

den 6 mars

Prot. 2008/09:80

9 mars

2008/09:655 Utanförskap

av *Monica Green* (s)

till finansminister Anders Borg (m)

Svar inkomna den 27 februari–5 mars redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 17 mars.

Svar inkommet den 6 mars redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 17 mars.

21 § Kammaren åtskildes kl. 15.15.

Förhandlingarna leddes

av talmannen från sammanträdets början till och med 10 § anf. 36 (delvis) och

av andre vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

MONICA HALL

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Anmälan om kompletteringsval till EU-nämnden	1
3 § Meddelande om frågestund	1
4 § Meddelande om aktuell debatt	1
5 § Anmälan om inkomna uppteckningar från EU-nämndssammanträde	2
6 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	2
7 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen	3
8 § Svar på interpellation 2008/09:346 om Israels handelsavtal med EU	3
Anf. 1 Utrikesminister CARL BILDT (m)	3
Anf. 2 MONICA GREEN (s)	5
Anf. 3 MATS G NILSSON (m)	6
Anf. 4 PETER HULTQVIST (s)	6
Anf. 5 MARGARETA CEDERFELT (m)	7
Anf. 6 Utrikesminister CARL BILDT (m)	8
Anf. 7 MONICA GREEN (s)	9
Anf. 8 MATS G NILSSON (m)	10
Anf. 9 PETER HULTQVIST (s)	11
Anf. 10 MARGARETA CEDERFELT (m)	12
Anf. 11 Utrikesminister CARL BILDT (m)	12
Anf. 12 MONICA GREEN (s)	13
Anf. 13 Utrikesminister CARL BILDT (m)	13
9 § Svar på interpellation 2008/09:327 om höga chefers bonusar och arvoden i storföretag	14
Anf. 14 Finansminister ANDERS BORG (m)	14
Anf. 15 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s)	14
Anf. 16 THOMAS ÖSTROS (s)	15
Anf. 17 Finansminister ANDERS BORG (m)	16
Anf. 18 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s)	17
Anf. 19 THOMAS ÖSTROS (s)	19
Anf. 20 CARL B HAMILTON (fp)	19
Anf. 21 Finansminister ANDERS BORG (m)	20
Anf. 22 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s)	21
Anf. 23 CARL B HAMILTON (fp)	22
Anf. 24 Finansminister ANDERS BORG (m)	23
10 § Svar på interpellationerna 2008/09:272, 279 och 292 om begreppet utanförskap	23
Anf. 25 Finansminister ANDERS BORG (m)	23
Anf. 26 PETER HULTQVIST (s)	24
Anf. 27 MONICA GREEN (s)	25
Anf. 28 PATRIK BJÖRCK (s)	26
Anf. 29 CARL B HAMILTON (fp)	27
Anf. 30 Finansminister ANDERS BORG (m)	28

Anf. 31 PETER HULTQVIST (s)	29
Anf. 32 MONICA GREEN (s)	30
Anf. 33 PATRIK BJÖRCK (s)	31
Anf. 34 CARL B HAMILTON (fp)	32
Anf. 35 Finansminister ANDERS BORG (m).....	33
Anf. 36 PETER HULTQVIST (s)	34
Anf. 37 MONICA GREEN (s)	35
Anf. 38 PATRIK BJÖRCK (s)	36
Anf. 39 Finansminister ANDERS BORG (m).....	36
Ajournering.....	37
Återupptagna förhandlingar	37
11 § Svar på interpellation 2008/09:277 om åtgärder mot jobbkrisen	37
Anf. 40 Finansminister ANDERS BORG (m).....	37
Anf. 41 THOMAS ÖSTROS (s).....	38
Anf. 42 CARL B HAMILTON (fp)	39
Anf. 43 PATRIK BJÖRCK (s).....	40
Anf. 44 JÖRGEN JOHANSSON (c).....	41
Anf. 45 GUNNAR ANDRÉN (fp)	42
Anf. 46 Finansminister ANDERS BORG (m).....	43
Anf. 47 THOMAS ÖSTROS (s).....	44
Anf. 48 CARL B HAMILTON (fp)	45
Anf. 49 PATRIK BJÖRCK (s).....	46
Anf. 50 JÖRGEN JOHANSSON (c).....	46
Anf. 51 GUNNAR ANDRÉN (fp)	46
Anf. 52 Finansminister ANDERS BORG (m).....	47
Anf. 53 THOMAS ÖSTROS (s).....	48
Anf. 54 Finansminister ANDERS BORG (m).....	49
12 § Svar på interpellation 2008/09:328 om klimatförändringar och Världsbankens roll.....	49
Anf. 55 Finansminister ANDERS BORG (m).....	49
Anf. 56 ANDERS YGEMAN (s)	50
Anf. 57 Finansminister ANDERS BORG (m).....	51
Anf. 58 ANDERS YGEMAN (s)	52
Anf. 59 Finansminister ANDERS BORG (m).....	52
Anf. 60 ANDERS YGEMAN (s)	53
Anf. 61 Finansminister ANDERS BORG (m).....	53
13 § Svar på interpellation 2008/09:347 om skolledarrollen i framtiden	54
Anf. 62 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp)	54
14 § Svar på interpellation 2008/09:348 om barnomsorgspeng	54
Anf. 63 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp)	54
Anf. 64 PETER HULTQVIST (s)	55
Anf. 65 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp)	56
Anf. 66 PETER HULTQVIST (s)	58
Anf. 67 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp)	59
Anf. 68 PETER HULTQVIST (s)	60
Anf. 69 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp)	61

15 § Svar på interpellation 2008/09:335 om protektionistisk utveckling	62
Anf. 70 Statsrådet EWA BJÖRLING (m).....	62
Anf. 71 BO BERNHARDSSON (s).....	64
Anf. 72 CARL B HAMILTON (fp).....	64
Anf. 73 Statsrådet EWA BJÖRLING (m).....	65
Anf. 74 BO BERNHARDSSON (s).....	66
Anf. 75 CARL B HAMILTON (fp).....	67
Anf. 76 Statsrådet EWA BJÖRLING (m).....	68
Anf. 77 BO BERNHARDSSON (s).....	68
Anf. 78 Statsrådet EWA BJÖRLING (m).....	69
16 § Hänvisning av ärenden till utskott och beslut om förlängd motionstid	70
17 § Bordläggning.....	70
18 § Anmälan om interpellationer	71
19 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	72
20 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	74
21 § Kammaren åtskildes kl. 15.15.	77

